Nineteenth Year of Publication
ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ
Price 50¢
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 19, Issue 22, June 2, 2018
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074
Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚਲਾ ਵਿਵਾਦ ਹੋਰ ਉਲਝਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਲੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਵਿਵਾਦ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਲੱਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਉਲਝ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਸਲਾਹ ਨੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੇ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਉਤੇ ਇਸ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਹੱਦਾਂ ਨਾ ਟੱਪਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਠੱਲ੍ਹ ਨਾ ਪਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਜੁਆਬ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਨਾਲ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਪਾਰਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੈਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਵਰਗੇ ਗੁਰ ਨਿੰਦਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫਦਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਉਧਰ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਧੁੰਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਣ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਣਗੇ।

ਟਕਸਾਲ ਵੱਲੋਂ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ 'ਤੇ ਸਿੰਘ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

ਪਿਸ਼ਾਵਰ 'ਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਪਿਸ਼ਾਵਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਮੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 52 ਸਾਲਾ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਸਕੀਮ ਚੌਕ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਰੋਜ਼ਨਾਮਾ 'ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਮੁਤਾਬਕ, ਇਕ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਅਖਬਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲਾ ਅਚਾਨਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਗਿਣੀ-ਮਿਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸੂਬਾ ਖੈਬਰ-ਪਖ਼ਤੂਨਖ਼ਵਾ (ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਂ ਉਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ) ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣਗੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਵਾਸਤੇ ਜਥੇ ਭੇਜਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਾਸਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਹਾਲ ਕੋਈ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਯਾਤਰਾ ਉਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਉਤੇ ਗਏ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਨ ਬਾਲਾ ਨਾਂ ਦੀ ਔਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੁੱਜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀ ਜਥੇ ਵਿਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਥੇ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਸਵਾਲ ਉਠੇ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਾਫੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇ ਅਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਹੀ ਜਾ ਸਕਣਗੇ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾ ਸਕਣਗੇ, ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਇਹ ਨਿਯਮਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ 16 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉਤੇ)

Visit us on the web:www.punjabtimesusa.com

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ
ਅਤੇ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਸਮਾਗਮ

10 ਜੂਨ 2018 (ਐਤਵਾਰ)

9 ਜੂਨ 2018 ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਸ਼ਾਮ 5 ਤੋਂ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਫੋਨ: 219-775-0468, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫੋਨ: 219-736-0457) ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ

10 ਜੂਨ 2018 (ਐਤਵਾਰ)

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ
ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 10:30
1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਅਰਦਾਸ
ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਵਲੋਂ ਕੀਰਤਨ
ਭਾਈ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਲਵਰ ਵਾਲੇ ਵਲੋਂ ਕਥਾ

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ

ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਤੋਂ 9 ਜੂਨ ਤੱਕ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਲਵਰ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਤੋਂ ਰਾਤ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਥਾ ਕਰਨਗੇ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੋ ਜੀ

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ: ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ

Sikh Religious Society of North West Indiana

10005 Colorado St, Crown Point, IN 46307, Ph: 219-793-9446

ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਵੈਟਰੀਨਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਵੈਟਰੀਨਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਚੈਪਟਰ ਦੇ ਸਾਲ 2018-19 ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਲੀਨਾਏ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਅਤੇ ਓਹਾਇਓ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੈਟਰੀਨਰੀ ਡਾਕਟਰ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਿਚ ਲੰਘੀ 19 ਮਈ ਨੂੰ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਵੈਟਰੀਨਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਮਿਡਵੈਸਟ ਚੈਪਟਰ ਤਹਿਤ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਾਲ 2018-19 ਲਈ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਡਾ. ਜੀ. ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ।

ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਸਾਲ 2017-18 ਵਿਚ ਇੰਡੋ ਅਮੈਰਿਕਨ ਵੈਟਰੀਨਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਵੈਟਰੀਨਰੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ 1981 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸ਼ਿਕਾਗੋਲੈਂਡ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਾਮਯਾਬ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਇਕ ਧੀ ਹਨ, ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਇਕ ਜਾਣੀ ਪਛਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹਨ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਅੱਗੇ ਲਾਜਵਾਬ ਹੋਈ ਨਿੱਕੀ ਹੇਲੀ

ਹਿਊਸਟਨ: ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਅੰਬੈਸਡਰ ਨਿੱਕੀ ਹੇਲੀ ਨੂੰ ਹਿਊਸਟਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਸਟੈਂਡ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਤਿੱਖੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਉਹ ਲਾਜਵਾਬ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਵਾਇਰਲ ਵੀ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਝੰਡੇ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹੇਲੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਖਾਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖ ਕੇ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾ ਲਿਆ। ਵਿਖਾਵਾਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਿੱਕੀ ਹੈਲੇ ਉਤੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ। ਹੇਲੀ ਟੈਕਸਾਸ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਨਮੁਖ ਆਲਮੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ 'ਆਪ' ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਤੌਬਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 'ਆਪ' ਦੀ ਟਿਕਟ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਲ 2019 ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਆਪਣੇ

ਪੁਰਾਣੇ ਹਲਕੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਹੀ ਲੜਨਗੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਤੋੜਨਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਏਗੀ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਸਮਰਪਣ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਦੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਥਾਂ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋ ਕੇ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਆਪ' ਦੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੋਂ ਬੇਰੋਕ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ 'ਚ ਤੀਜੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ 4 ਜੂਨ ਤੋਂ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਤੀਜੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਅਤੇ 1984 ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ 4 ਜੂਨ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ 10 ਜੂਨ ਐਤਵਾਰ ਤਕ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

8 ਜੂਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਅੱਗੇ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਖਾਤਰ ਬੱਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਚਲੇਗੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। 11 ਜੂਨ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ ਐਤਵਾਰ ਤਕ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਥਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਏਗਾ।

HOME LOANS

New Mortgage or Refinance?

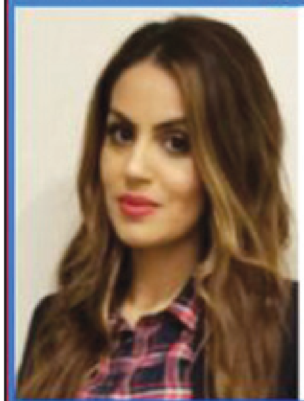

CALL OR EMAIL

Simmy Chohan

FOR FREE QUOTE

847-867-4997

simmy@smartmtgs.net

SMART MORTGAGE CENTERS

Mortgage Loan Originator:
Simeran Chohan NMLS 1736251
Smart Mortgage Centers, Naperville, IL NMLS 222269

LENDER

ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਤੇ ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਆਟੋਮੈਟਿਵ ਰਾਊਂਡ ਟ੍ਰਿਪ

ਸਿੰਗਲ ਡਰਾਈਵਰ ਲਈ 3000 ਮੀਲ ਅਤੇ ਟੀਮਾਂ ਲਈ 6000 ਮੀਲ

ਉਪਲਬਧ ਰੂਟ: ਲਾਰੀਡੋ, ਟੈਕਸਸ; ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ; ਬਰਾਊਨਜ਼ਵਿਲ, ਟੈਕਸਸ; ਮਿਜ਼ੌਰੀ, ਕੈਨਸਸ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ।

*ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਪੈਕੇਜ ਅਤੇ ਹੈਲਥ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ

*ਸੇਫਟੀ ਬੋਨਸ *ਹਰ ਹਫਤੇ ਘਰ

*2018 ਮਾਡਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਫਰੇਟਲਾਈਨਰ ਟਰੱਕ

*24 ਘੰਟੇ ਡਿਸਪੈਚ

*ਟੀ ਏ, ਫਲਾਇੰਗ ਜੇ ਅਤੇ ਲਵਸ ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ ਲਈ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ

AUTOBAHN FREIGHT LINES LTD.

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਜਗਮੋਹਨ ਗਿੱਲ

ਫੋਨ: 313-600-0273

Gill@autobahnfreight.com

ੴ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦਸਮੇਸ਼ ਦਰਬਾਰ ਸੇਲਮ

860 Oakhill Ave. SE Salem, OR 97302 USA Tel: 503-391-7031 www.salemgurdwara.com

ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ 12ਵੇਂ

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

16 ਜੂਨ 2018 ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਜਾਏ ਜਾਣਗੇ

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ - ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 16 ਜੂਨ, 2018 ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਜਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਥਾਵਾਚਕ ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਬਟਸਫੋਰਡ, ਬੀ. ਸੀ. ਵਾਲੇ ਕਥਾ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਭਾਈ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਰਸਭਿੰਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਉਣਗੇ। ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ (ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ) ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰੇਗਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਾਈ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਗੋਲਡਮੈਡਲਿਸਟ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿਲਬਰ (ਨਵਾਂਸ਼ਹਿਰ ਵਾਲੇ)

ਗਿਆਨੀ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲੇ
9-10 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਫੋਨ: (503) 391-7031, (503) 339-6877, (541) 619-3075, (503) 302-7966

ਜੁਮਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲੰਘੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਵਰ੍ਹੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ 26 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧੱਧਰਾਂ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਦਮ ਵੀ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਫਾਇਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਪਰ ਧਰਾਤਲ ਉਤੇ ਅਜੇ ਇਹ ਫਾਇਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਸਣੇ ਕਈ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਰ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਨੋਟਬੰਦੀ ਨਾਲ ਕਾਲਾ ਧਨ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਕਰੰਸੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਨਗਦੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਫਿਰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦਰਾਂ ਉਤੇ ਪੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਸਾਲ 1 ਕਰੋੜ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ

ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖਤਮ ਕਰਨ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਵੀ ਅਜੇ ਸਿਰਫ ਵਾਅਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਬਹੁਤ ਹੁਆ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਅਬ ਕੀ ਬਾਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ', ਪਰ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਿਆ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਅਰਾ ਸੀ, 'ਬਹੁਤ ਹੁਈ ਮਹਿੰਗਾਈ ਕੀ ਮਾਰ, ਅਬ ਕੀ ਬਾਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ', ਪਰ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਮਹਿੰਗਾਈ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਉਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧੀ ਹੈ। ਰੇਲ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਰੇਲਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਲੇਟ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਓਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਦੇ ਲੇਟ ਚੱਲੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 14 ਫੀਸਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। 16 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲਾ ਦਲਿਤ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਲਿਤਾਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ। ਠੇਕੇ ਦੀ ਭਰਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਠੇਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਕਿੱਲਡ ਇੰਡੀਆ, ਮੇਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ, ਸਟੈਂਡਅਪ ਇੰਡੀਆ, ਸਟਾਰਟਅਪ ਇੰਡੀਆ ਵਰਗੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜੁਮਲਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਉਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਪੜ੍ਹਨ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਤਬਾਹ ਹੁੰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿੱਤੀ ਵਿਵਸਥਾ ਚਰਮਰਾ ਗਈ ਹੈ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੈ।

ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ 280 ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਰੈਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਫੌਜ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤੇ ਘੁਸਪੈਠ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ 280 ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮਿਸ਼ਨ 2019: ਨਵੇਂ ਸਰਵੇਖਣ ਨੇ ਕੀਤੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਹਰਾਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ ਨੇ ਮਿਸ਼ਨ 2019 ਫਤਿਹ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵੇਖ ਰਹੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 'ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼' ਨੇ ਸਰਵੇਖਣ ਏਜੰਸੀ ਸੀ. ਐਸ. ਡੀ. ਐਸ. ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਸੱਤਾ

ਵਿਚ ਆਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਜਾਦੂ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ 2019 ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ, ਉਥੇ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਇਕੱਲੇ ਆਪਣੇ ਦਮ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।

19 ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਕਰ ਹੁਣੇ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਹਿੱਸੇ 37 ਫੀਸਦੀ, ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਹਿੱਸੇ 31 ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 32 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਹਿੱਸੇ 36 ਫੀਸਦੀ, ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਹਿੱਸੇ 25 ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 39 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਆਇਆ ਸੀ। ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਛੇ ਫੀਸਦੀ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। 543 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਨੂੰ 274, ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ 164 ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ 105 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਸਾਲ 2014 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਨੂੰ 49 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ 104 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 48 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੋਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮਈ 2014 ਵਿਚ 36 ਫੀਸਦੀ, ਮਈ 2017 ਵਿਚ 44, ਜਨਵਰੀ 2018 ਵਿਚ 37 ਅਤੇ ਹੁਣ 34 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮਈ 2014- 16, ਮਈ 2017- 09 ਜਨਵਰੀ 2018- 20 ਅਤੇ ਹੁਣ 24 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਘਟੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਮੁਖੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਧ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਠਜੋੜ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਕਰੜੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਵੋਟ ਸ਼ੇਅਰ ਵਿਚ ਅੱਠ ਫੀਸਦੀ ਕਮੀ ਜਦ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਫੀਸਦੀ ਫਾਇਦਾ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਪਾ ਦਾ ਮੱਤ ਅਨੁਪਾਤ 27 ਫੀਸਦੀ, ਬਸਪਾ ਦਾ 19, ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. 35 ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ 12 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ।

ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਉਤੇ ਸੰਕਟ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਵੋਟ ਸ਼ੇਅਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵੋਟ ਸ਼ੇਅਰ 44 ਫੀਸਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਜਪਾ 39 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਵੋਟ ਸ਼ੇਅਰ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇੰਜ ਹੋਇਆ ਸਰਵੇਖਣ

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਉਤੇ ਏ.ਬੀ.ਪੀ. ਨਿਊਜ਼ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੂਡ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ 28 ਅਪਰੈਲ 2018 ਤੋਂ 17 ਮਈ 2018 ਦਰਮਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 19 ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ 700 ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ 175 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ 15,859 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਹਨ।

ਮੋਦੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਲਈ ਮਮਤਾ ਨੇ ਫੜੀ ਸਰਗਰਮੀ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਾਇਆਵਤੀ-ਅਖਿਲੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ 'ਚ 2014 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਗੋਆ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੀ

ਕਾਂਗਰਸ-ਜੇ.ਡੀ. ਐਸ. ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ, ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਹਾਰਦਿਕ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2019 'ਚ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਮਤਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੋਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਠਜੋੜ ਇਕੱਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਫਰੰਟ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਵੀ ਹਵਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੀ 29 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 10 ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 6 ਹਾਲਤ ਮਾੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਗਾਲ, ਪੰਜਾਬ, ਕੇਰਲ, ਤੇਲੰਗਾਨਾ, ਦਿੱਲੀ ਸਮੇਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ 10 ਰਾਜ ਵੀ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ 10 ਸੀਟਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਚੰਦਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਚੰਦਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਟਵਿੱਟਰ ਤੋਂ 'ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮਦਦ' ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਚੰਦੇ ਦੇ ਫਾਰਮ ਦਾ ਲਿੰਕ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ ਸ਼ਸ਼ੀ ਥਰੂਰ ਨੇ ਫੰਡ ਦੀ ਕਮੀ ਸਬੰਧੀ ਛਪੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਉਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਟਵਿੱਟਰ ਉਤੇ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਥਰੂਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਾਵਾਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਧਨ-ਬਲ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਥਰੂਰ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵੱਧ ਚੰਦਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਉਤੇ ਚੋਣ ਲੜੀ। ਇਕ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਚੰਦਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ।

ਹੁਣ ਇਸ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਅਜ਼ਮਾਉਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਮਦਦ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੰਦੇ 'ਚ ਮਦਦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਹਮਾਇਤ ਅਤੇ ਮਦਦ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 70 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਮਦਦ ਕਰੋ।

ਕਰਨਾਟਕ: ਜੇਡੀ (ਐਸ)-ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਖਦੇੜੀ ਭਾਜਪਾ

ਬੰਗਲੌਰ: ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਜੇਡੀ (ਐਸ)-ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਵੋਟ ਜਿੱਤ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵੋਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਦਨ ਤੋਂ ਵਾਕਆਊਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸਿਆਸੀ ਨਾਟਕ ਦਾ ਪਰਦਾ ਡਿੱਗ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਬੀ.ਐਸ. ਯੇਡੀਯੁਰੱਪਾ ਨੇ ਹਾਕਮ ਗੱਠਜੋੜ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੱਲਾ ਬੋਲਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਨਾਪਾਕ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਸਣੇ ਵਾਕਆਊਟ ਕਰ ਗਏ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 58 ਸਾਲਾ ਸ੍ਰੀ ਕੁਮਾਰਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਪੀਕਰ ਕੇ.ਆਰ. ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨੀ ਵੋਟ ਰਾਹੀਂ ਪਾਸ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ।

ਸ੍ਰੀ ਕੁਮਾਰਸਵਾਮੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਾਕਆਊਟ ਨੂੰ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ 'ਮੂੰਹ ਲੁਕਾਉਣ' ਦੇ ਤੁੱਲ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਮੰਨ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੇ ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਪੀਕਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਹਾਕਮ ਗੱਠਜੋੜ ਕੁੱਲ 224 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਦਨ ਦੇ ਅਸਲ 221 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 117 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 78 ਵਿਧਾਇਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ, 36 ਜੇਡੀ (ਐਸ) ਤੇ ਇਕ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੈ।

ਸਦਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਕੁਮਾਰਸਵਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ 'ਇਕ ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ' ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਬਣੇਗੀ।

Punjab Times
Established in 2000
19th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send address changes to Punjab Times, 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Mississippi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਪੱਗ ਲਾਹੁਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਛੱਡਿਆ ਫਰਾਂਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਹਤਰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਫਰਾਂਸ ਗਏ ਅੰਬਾਲਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ (82) ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਲਈ ਪੱਗ ਲਾਹ

ਕੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਬਗਾਵਤ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਮਿਆਜ਼ਾ ਵੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ।

ਫਰਾਂਸ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਭੱਤੇ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆਏ। ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਚ ਰਹਿਣਗੇ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਰਚ 1991 ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1993 ਵਿਚ ਪੱਗ ਸਣੇ ਆਈ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ 2001 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਨਿਊ ਕਰਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਪੱਗ ਦੇ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਲਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਭੱਤੇ ਉਤੇ ਵੀ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਯੂਰਪ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਮਾਮਲਾ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪੱਗ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ 6 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਵੀ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੱਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆਈਆਂ।

ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦਾ ਪਸੰਦੀਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣਿਆ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਗੁਰੂ ਹਰਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦਾ ਪਸੰਦੀਦਾ ਸਥਾਨ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ 6 ਲੱਖ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੈਲਾਨੀ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2017 ਦੌਰਾਨ ਕਰੀਬ 12 ਲੱਖ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਇਥੇ ਦਿੱਲੀ, ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ. ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਗਤ ਜੁੜਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਖਾਸੀ ਭੀੜ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਵੱਛ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਨ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਹਿਸਾਸ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਥੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 10 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਲੱਖ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਮੁਫਤ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਣੇ 7 ਦੁਭਾਸ਼ੀਏ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਫਲਸਫੇ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੈਲਾਨੀ 15 ਤੋਂ 25 ਜਾਂ 30 ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪਦਮ ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਇਥੇ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਸੈਲਫੀ ਲੈ ਸਕਣਗੇ ਸੈਲਾਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਸਥਿਤ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀ ਹੁਣ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖ ਸਕਣਗੇ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੈਲਫੀ ਵੀ ਖਿਚ ਸਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਛੋਟੇ ਬਕਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ (ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ.) ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਕੇ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਜਾਇਬਘਰ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਪਿਸਤੌਲ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖ ਸਕਣ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸੈਲਫੀ ਵੀ ਖਿਚ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਫਰੰਟੀਅਰ ਦੇ ਆਈ.ਜੀ. ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪਿਸਤੌਲ ਦਾ ਬਕਸਾ ਨਾ-ਟੁੱਟਣਯੋਗ ਕੱਚ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਪਿਸਤੌਲ ਕੱਚ ਤੇ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਦੀਆਂ ਗਰਿੱਲਾਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਕਰਮੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪਿਸਤੌਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਇਹ ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 17 ਦਸੰਬਰ 1928 ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਜੇਪੀ ਸਾਂਡਰਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਸੀ।

ਗੁਰਮੀਤ ਪਿੰਕੀ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਮਿਹਰਬਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਵਿਵਾਦਤ 'ਇੰਸਪੈਕਟਰ' ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪਿੰਕੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਹੁਕਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਵਿਵਾਦਤ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਬਰੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਧਾਰਨ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਪਿੰਕੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਹੋਰ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਤਾਜ਼ਾ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਪਿੰਕੀ ਵੱਲੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਪੀਲ ਮੰਨਦਿਆਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹਤ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਆਉਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 9 ਮਾਰਚ, 2017 ਨੂੰ ਗੁਰਮੀਤ ਪਿੰਕੀ ਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 10 ਮਾਰਚ 2017 ਨੂੰ ਆਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸੱਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਵਿਵਾਦਤ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੰਘੀ 16 ਮਈ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪਿੰਕੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਬ੍ਰੈਟ ਲੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਬ੍ਰੈਟ ਲੀ ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਦੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰੇ ਉਤੇ ਆਏ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਬ੍ਰੈਟ ਲੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਤੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਗਏ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਉਹ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਪੁੱਜੇ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਬ੍ਰੈਟ ਲੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਅਦਭੁਤ ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ। ਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦਿਲੀ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੇਂਦਬਾਜ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਣੇ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕ੍ਰਿਕਟ ਜਗਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹੀ ਧਾਰੀ ਰੱਖੀ।

ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਤੇ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚਲਾ ਵਿਵਾਦ ਹੋਰ ਉਲਝਿਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨੇ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਟਕਸਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਰਫਾ ਦਫਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਵਾਰ ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ।

ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਦਖਲ ਕਾਰਨ ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਦੀਵਾਨ ਐਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨੇ ਪਏ। ਢੱਡਰੀਆਂ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਟਕਸਾਲ ਆਗੂ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਹੱਲ ਦੀ ਥਾਂ ਤਲਖ, ਉਕਸਾਊ ਤੇ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਦਿੱਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੇ ਟਕਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕਸੂਤੀ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਵੀਡੀਓ ਨੇ ਪੰਥਕ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਵੀ ਭਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲਏ ਗਏ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਟਕਸਾਲ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਹੀ ਪਾਕਿ ਜਾਣਗੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਜਥਾ 9 ਜੂਨ ਤੋਂ 18 ਜੂਨ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜਥੇ ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ 118 ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅੱਧ ਅਧੂਰੇ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਗਭਗ 81 ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀਜ਼ੇ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ।

ਹਾਫ ਡੋਮ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਮੌਤ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਇਥੋਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਯੋਸੀਮਾਈਟ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਟਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਹਾਫ ਡੋਮ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਮੇਂ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਿੱਗ ਕੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਪੇਨੂਗੋਂਡਾ ਇਥੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਪਾਰਕ ਦੇ ਉਤਰੀ ਪਾਸੇ ਵੱਲੋਂ ਹਾਫ ਡੋਮ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਰੱਸੀਆਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਪੈਰ ਤਿਲਕ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਜਾ ਪਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਵਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਿੱਲ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ

ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਪਤਨੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅਹੁਦੇ ਠੁਕਰਾਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਕਰਨ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਗੋਦਾਮ ਨਿਗਮ ਤੇ ਕਰਨ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ (ਪਤਨੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਕੋ ਸੁਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੂ ਪਰਿਵਾਰ ਉਤੇ ਕੁਨਬਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂਭਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਧੰਦੇ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਹਨ। ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਸਿਰਫ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਘਰ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 2014 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਗੋਦਾਮ ਨਿਗਮ ਦੀ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਿੱਧੂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਪੁੱਤਰ ਕਰਨ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India, KLM, Lufthansa, Delta, Qatar Airlines.

For Emergency Call anytime at 847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares available

ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ, ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੱਰੀ ਕੁੱਕ ਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਿਲਵਾਕੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ) ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਗਰਿਲ ਅਤੇ ਟੇਸਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ, ਤੰਦੂਰੀਏ, ਕੱਰੀ ਕੁੱਕ ਤੇ ਵੇਟਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਰਿਹਾਇਸ਼, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਖਾਣਾ ਮੁਫਤ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 262-894-0913

21-24

INDIAN BAZAAR

334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

- ਖਾਣਾ ਸ਼ੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ
- ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
- ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ
- ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

Ph: 317-534-5151, 916-524-0045

ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਵੀ ਪੰਚਕੂਲਾ ਹਿੰਸਾ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਵਿਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਧਵੀਆਂ ਨਾਲ ਜਬਰ ਜਨਾਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਚਕੂਲਾ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਵਿਊਂਤਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਤੱਥ ਉਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ

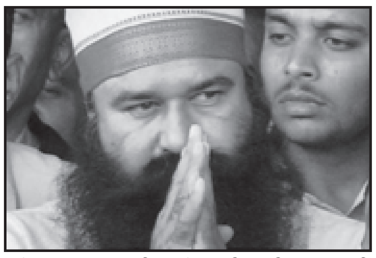

ਪਵੇਗਾ। ਰਾਮ ਰਹੀਮ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਕੂਲਾ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਪਿਛੋਂ ਡੇਰੇ 'ਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੋਈ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਤੇ ਸਬੂਤ ਮਿਟਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਚਕੂਲਾ ਹਿੰਸਾ ਤੇ ਹੋਰ ਦੋ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਦਕਾ ਮੁੱਖ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਜਿਸ਼ਕਰਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਉਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜਵਾਬ ਨਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮੁੜ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਭਗੌੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ

ਸਿਰਸਾ: ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਸਿਰਸਾ ਤੇ ਪੰਚਕੂਲਾ 'ਚ ਸਾੜ ਫੂਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹੁਣ ਸਿਰਸਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ. ਨੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਪੀ.ਆਰ. ਨੈਨ ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਉਤੇ 1-1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਪੰਚਕੂਲਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਐਸ. ਆਈ. ਟੀ. ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡੇਰੇ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਡਾ. ਆਦਿਤਿਆ ਹਿੰਸਾ 'ਤੇ 5 ਲੱਖ ਦਾ ਇਨਾਮ ਐਲਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੀ.ਆਰ. ਨੈਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ, ਨਵੀਨ ਉਰਫ ਗੋਭੀ ਤੇ ਅਭਿਜੀਤ ਉਰਫ ਬਬਲੂ ਉਤੇ ਵੀ 1-1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਪਨੇਸਰ ਸਿੱਖ ਸੁਸ਼ੀਲ, ਸੁੰਦਰ ਕੰਨਿਆ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਯੋਗ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਮਰ 25 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-2", 10+2, ਬੀ. ਏ, ਨੈਨੀ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਨੈਨੀ ਦੀ ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਵੀ ਯੋਗ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, caprisingh8@yahoo.com ਜਾਂ ਫੋਨ: 91-99144-76161 (ਭਾਰਤ) 20

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇਕਲੌਤਾ ਜੱਟ ਸਿੱਖ, 28 ਸਾਲ, 5'-8", ਵੈਸ਼ਨੂੰ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕਾ ਬੀ.ਐਸਸੀ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਆਨਰਜ਼, ਐਮ. ਬੀ. ਏ. ਬੈਂਕਿੰਗ ਤੇ ਫਾਇਨਾਂਸ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਹੈਡ ਮੈਨੇਜਰ ਹੈ ਤੇ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਾਨਕਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 219-671-3442 22-

Ramgariah family looking for a suitable Ramgariah match for their U. S. born son, Sr. Financial Analyst 34 years, 5'-10". Pl contact: jsnov1973@aol.com 12/4

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for a US Citizen or green card holder girl for Ravidasia Sikh boy, 30 yrs, 6', MA, B.Ed., currently in US on visitor visa. Contact, Ph. 1-414-460-7118, Email: klerjay@aol.com 20-23

Suitable match wanted for US born citizen boy, 30 yrs, 5'-6", MD, finishing first year residency, wheatish complexion, vegetarian and teetotaler, Contact: 321-888-5109, E-mail: billsinghtech@gmail.com 20-

Wanted mature, family oriented, vegetarian, preferably US based, over 30 issueless divorcee or widow for Lobana Sikh, 41, 5'-9" clean shaven, teetotaler, legally divorced, pending US immigration status. Family owns business & home, brother citizen & parents legal permanent residents of USA. Early marriage. Caste no bar. Contact: plmultani@yahoo.com, Ph: 330-348-4561 21-24

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746

ਹਲਵਾਈ, ਤੰਦੂਰੀਏ, ਡੋਸਾ ਮੇਕਰ ਤੇ ਹੈਲਪਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਹਿਊਸਟਨ (ਟੈਕਸਸ) ਵਿਚ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਮਿਠਾਈਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰੀਗਰ, ਤੰਦੂਰੀਆ, ਡੋਸਾ ਮੇਕਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 713-884-9547

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫੋਨ: 832-724-1635

8-

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143

Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਲਪੇਟੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਿਪਾਹ ਨਾਂ ਦੇ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤੱਕ 12 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਮਗਿੱਦੜਾਂ ਅੰਦਰ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ, ਗੋਆ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਗੁਜਰਾਤ, ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਰਲਡ ਹੈਲਥ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ

ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਵਾਇਰਸ 1999 ਵਿਚ ਕੰਪੂਗ ਸਿੰਗਾਈ ਨਿਪਾਹ (ਮਲੇਸ਼ੀਆ) ਵਿਚ ਇਕ ਸੂਰਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਉਤੇ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। 2001 ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕੰਪੂਗ ਸਿੰਗਾਈ ਨਿਪਾਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਥੇ ਚਮਗਿੱਦੜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਨਵਰਾਂ, ਪੰਛੀਆਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਫੈਲਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਬਾਕੀ ਥਾਂਵਾਂ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ।

ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2001 'ਚ ਸਿੰਗਾਈ ਵੈਸਟ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਕੁੱਲ 66 ਵਿਅਕਤੀ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 45 ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ 2011 'ਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਕੁੱਲ 56 ਲੋਕ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਲ 45 ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ 2001 ਤੋਂ 2008 ਤੱਕ 75 ਫੀਸਦੀ ਉਹ ਲੋਕ ਸਨ, ਜੋ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀ ਸਨ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ, ਸਿਰ ਦਰਦ, ਉਲਟੀਆਂ ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਰਗੀ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੌਰੇ ਵੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੱਛਣ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ 10 ਤੋਂ 12 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨੁੱਖ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੀ ਸੁੱਧ-ਬੁੱਧ ਭੁੱਲਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਬੁਖ਼ਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਪੰਛੀਆਂ ਤੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਅੰਦਰ ਤੇ ਫਿਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਅੰਦਰ ਫੈਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੰਛੀਆਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਹੇਠ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਫੈਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਫੈਲਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਗ੍ਰਸਤ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਵੱਲੋਂ ਫਲ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਟੁੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਫਲ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਉਤੇ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੁਬਈ ਦੇ ਉਦਮੀਆਂ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਲਿਨੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ

ਦੁਬਈ: ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਨਿਪਾਹ ਵਾਇਰਸ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦਿਆਂ ਮਾਰੀ ਗਈ ਨਰਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਦੁਬਈ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਉਦਮੀ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਨ। ਆਬੂ ਧਾਬੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਮੀਆਂ ਨੇ ਲਿਨੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਤਿਆਗ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਵੀਟੀਜ਼ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਦੇ ਐਗਜ਼ੀਕਿਊਟਿਵ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਸਾਨਥੀ ਪਰਮੋਟ ਅਤੇ ਜਿਓਤੀ ਪੱਲਤ ਨੇ ਖਲੀਜ਼ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਨੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਚਮਗਿੱਦੜਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਚਮਗਿੱਦੜਾਂ ਅਤੇ ਚਾਮਚੜਿੱਕਾਂ ਸਮੇਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਉਪਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਚਮਗਿੱਦੜਾਂ ਤੇ ਚਾਮਚੜਿੱਕਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਰੜਕੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ

ਮੁੰਬਈ: ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਵੱਲੋਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਵਿਨੈ ਕਟਿਆਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ

ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਨੇ ਯੂਨੀਸੈਫ ਦੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੂਤ ਵਜੋਂ ਕੌਕਸ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਖੌਫ਼ਨਾਕ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। 35 ਸਾਲਾ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਉਜਾੜੇ ਦੇ ਪੀੜਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਟਿਆਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਸ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ (ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਗਲਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੁਤਾਬਕ ਮੀਆਂਮਾਰ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਿਜਰਤ ਕਰ ਕੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰੋਹਿੰਗਿਆ ਤਬਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੀਆਂਮਾਰ ਦੇ ਰਖਾਇਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਿਦਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਦੂ ਦਿਹਾਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ।

ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਤਿ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕ ਦਿਨ ਭਰ ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭੁੱਖਮਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੇ ਭਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਝੱਲਦਿਆਂ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 49.2 ਕਰੋੜ ਕਿਰਤੀ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 4 ਕਰੋੜ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 15 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 14.43 ਕਰੋੜ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 3 ਲੱਖ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭੱਠਿਆਂ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਮਾਣ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ 'ਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ 150 ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਕਰੀਬ 10 ਹਜ਼ਾਰ

ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਹ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਆਰਥਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ 'ਚ ਘਿਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ।

ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਜੇ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਕੋਠਿਆਂ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਠੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਵਾਸ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੀ.ਪੀ.ਐਲ. ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਕਰ 100 ਦਿਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਵਾਲੀ ਮਗਨਰੇਗਾ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਜਾਬ ਕਾਰਡ ਤੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਸਰਪੰਚਾਂ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਯੋਗ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਈ ਅਯੋਗ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਪਿੰਡਾਂ ਅੰਦਰ 5-5 ਮਰਲੇ ਦੇ ਪਲਾਟ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਜਾਲ 'ਚ ਫਸ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੰਧੂਆ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਾਂਗ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਮਰੇਡ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਪੰਡੋਰੀ ਤੇ ਇਫਟੂ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਬਿਲਡਿੰਗ ਐਂਡ ਅਦਰ ਕੰਸਟਰੱਕਸ਼ਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਵੈੱਲਫੇਅਰ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕਾਪੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਾ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੀਮਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਵਾਂਝੇ ਹਨ।

ਮਤਰੇਏ ਪੁੱਤ ਵੱਲੋਂ ਮਾਂ ਦਾ ਕਿਰਚ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ

ਰਈਆ: ਪਿੰਡ ਸਠਿਆਲਾ ਵਿਚ ਮਤਰੇਏ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਮਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਪਤੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪੇਟੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਮੋਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਦੋ ਲੜਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ (32) ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਚਾਂਕਰੇ ਖਾਂ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਲੜਕਾ ਹੈ। ਮਨਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਜਗ੍ਹਾ ਕਾਰਨ ਲੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਉਤੇ ਤਿੱਖੀ ਕਿਰਚ ਨਾਲ ਸੋਲਾਂ ਵਾਰ ਕਰ ਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੱਲਤ ਵੇਖ 70 ਸਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੇ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਖੂਹ

ਪਟਨਾ: ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਛਤਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹੰਦੂਆਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 70 ਸਾਲਾ ਸੀਤਾਰਾਮ ਰਾਜਪੂਤ ਨੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਤਰਸਦਾ ਵੇਖ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਖੂਹ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਦੂਰੋਂ ਪਾਣੀ ਲਿਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਸੀਤਾਰਾਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਕੁਆਰੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਕੋਲ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਫਸਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸੀਤਾਰਾਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 2015 'ਚ ਖੂਹ ਪੁੱਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ 2017 'ਚ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲਿਆ ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਈ ਵਾਰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਚੇਨੱਈ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਬਣਿਆ ਆਈ. ਪੀ. ਐਲ. ਚੈਂਪੀਅਨ

ਮੁੰਬਈ: ਸਲਾਮੀ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਸ਼ੇਨ ਵਾਟਸਨ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਲੀ ਪਾਰੀ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਚੇਨੱਈ ਸੁਪਰਕਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸਨਰਾਈਜ਼ਰਜ਼ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਨੂੰ ਅੱਠ ਵਿਕਟਾਂ ਦੀ ਕਰਾਰੀ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਇੰਡੀਅਨ ਪ੍ਰੀਮੀਅਰ ਲੀਗ (ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ.) ਦਾ ਖ਼ਿਤਾਬ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰ ਲਿਆ। ਵਾਟਸਨ ਨੇ ਹਮਲਾਵਰ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ 57 ਗੇਂਦਾਂ ਵਿਚ 11 ਚੌਕਿਆਂ ਤੇ ਅੱਠ ਛੱਕਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਨਾਬਾਦ 117 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧੋਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਨੇ ਧੀਮੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਉਭਰਦਿਆਂ 18.3 ਓਵਰਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਵਿਕਟਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ 181 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਲ 2011 ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਖ਼ਿਤਾਬੀ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਾਟਸਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਰੈਨਾ ਨੇ 25 ਗੇਂਦਾਂ ਉਤੇ 32 ਜਦੋਂਕਿ ਅੰਬਾਤੀ ਰਾਇਡੂ ਨੇ 19 ਗੇਂਦਾਂ 'ਤੇ ਨਾਬਾਦ 17 ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਪਾਰੀ ਖੇਡੀ। ਵਾਟਸਨ 'ਮੈਨ ਆਫ ਦਿ ਮੈਚ' ਬਣਿਆ। ਚੇਨੱਈ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਸਾਲ 2010 ਤੇ 2011 ਵਿਚ ਉਪਰੋਥੱਲੀ ਖ਼ਿਤਾਬੀ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ 2012, 2013 ਤੇ 2015 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਸਨਰਾਈਜ਼ਰਜ਼ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮਿਲਣ ਉਤੇ ਛੇ ਵਿਕਟਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ 178 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿਲੀਅਮਸਨ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. 2018 ਵਿਚ 700 ਦੌੜਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਕ੍ਰਿਸ ਗੇਲ, ਮਾਈਕਲ ਹਸੀ, ਵਿਰਾਟ ਕੋਹਲੀ ਅਤੇ ਡੇਵਿਡ ਵਾਰਨਰ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਲੀਅਮਸਨ ਪੰਜਵਾਂ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ ਹੈ। ਗੇਲ ਨੇ ਇਹ ਉਪਲਬਧੀ ਦੋ ਵਾਰ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ: ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

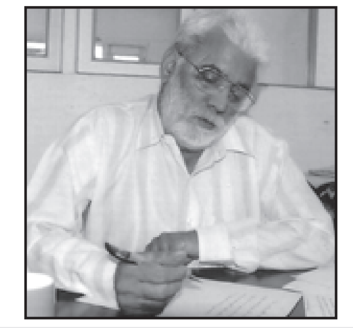

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਸੱਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੱਲ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੌਮੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਪਏ ਸਾਂ। ਛੱਬੀ ਮਈ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੇਵਕ' ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਵਾਅਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਚੋਣ ਜੁਮਲਾ' ਮੰਨ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਾਅਦੇ ਵੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਫਿਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਦਿਨ ਦੇ ਅੱਠ ਪਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਹਿਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਥੇ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਸਾਂ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਬਾਕੀ ਮੰਨਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੀਨਾ ਕੱਢ ਦਿਓ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਪੌਣਾ ਸਾਲ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਓਦਾਂ ਹੀ ਭਾਜੜ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਸੱਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੁਧ ਸਾਂਝੇ ਫਰੰਟ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬੰਗਲੂਰੂ ਤੋਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਜਿੰਨੀ ਸੌਖੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਅਮਲ ਵਿਚ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ। ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਤੇ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਯੇਚੁਰੀ ਬੰਗਲੂਰੂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਸਾਂਝ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਆਸਾਰ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਬਣਦੇ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਬੰਗਲੂਰੂ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਅੱਗੇ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਹਨ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਬੋਲ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਟੇਢੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਤਾਂ ਐਚ. ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਦੀ ਪਹਿਲ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਜਣੇ ਕਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਹਵਾਈ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉਸਾਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟੇ। ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਉਹ ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਵੋਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਹੁ-ਮੱਤ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਹੁ-ਮੱਤ ਦਾ ਗੁਬਾਰਾ ਫਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਫੌਜ ਬਥੇਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਜੇਤੂ ਰੱਥ ਵਧਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕੀ, ਤੇ ਰੋਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ। ਹਕੀਕਤਾਂ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਜੇਤੂ ਰੱਥ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 282 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਪਿਛੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ ਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਧਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਵਕਤ ਘਟ ਕੇ 274 ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਅੱਠ ਸੀਟਾਂ ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ, ਇਸ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਹ ਲੋਕ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵੀ ਸੀਟ ਲਈ ਕਦੇ ਉਪ ਚੋਣ ਹੋਈ, ਕੋਈ ਵਿਰਲੀ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਥਾਂਈਂ ਹਾਰ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਬੱਤੀ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਇਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 180 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਨਤੀਜਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਦੀਆਂ 91 ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ 58 ਉਤੇ ਆਣ ਡਿੱਗੇ ਸਨ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਾਲਾ ਪੱਕਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਮੰਨ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ 115 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਵਧ ਕੇ 150 ਹੋਣਗੀਆਂ। ਨਤੀਜੇ ਆਏ ਤਾਂ ਘਟ ਕੇ 99 ਸੀਟਾਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਦੇ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਪਾੜਾ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਵਧਾ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਦਲ-ਬਦਲੀਆਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਥਾਂਈਂ ਰਾਜ ਦੀ ਕਮਾਨ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਫਸਲੀ ਬਟੇਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਉਣੀ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਗਿਣਨ ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੋਦੀ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੋ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਉਹ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਬੈਂਕ ਵਾਲੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਇੱਕ ਦਾਅਵਾ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਤੀਸਰਾ ਹਿੱਸਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਉਤੇ ਕੇਸ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਕਲੇ, ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਣ ਮਗਰੋਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਦਾਗੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਦਿੱਖ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚਾਰ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੇਸ ਨਿਪਟਾਉਣੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਚਲ ਵੀ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ 'ਚੋਣ ਜੁਮਲਾ' ਸੀ, ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਆ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਕਤ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਾਲੇ ਸਰਵੇਖਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਪਿਆ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਠੀਕ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਜਿਹੜੇ ਸੁਫਨੇ ਵਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਮਲ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਿਚ ਕਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਸਿਰਫ ਸੁਫਨੇ ਲੈਣ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣਾ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਏਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਵਕਤ ਆਵੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਸੁਣ ਕੇ ਹੱਸ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਰਮ ਆਤੀ ਹੈ ਮਗਰ ਯਹਿ ਕਹਿਨਾ ਹੋਗਾ...

ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ

ਸਾਲ 1987 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਜਲੰਧਰੋਂ ਛਪਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰ 'ਅਜੀਤ' ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਪਦੀ ਹਿੰਦੀ ਅਖਬਾਰ 'ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ' ਦਾ ਪੂਰਾ ਦਬਦਬਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਜਿਸ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਏਜੰਸੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਈ ਜਾਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹੀ ਜਵਾਬ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ 'ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ' ਅਖਬਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
multaniny@gmail.com

ਕਲਕੱਤੇ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਐਡ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਜਿਥੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਹਰ ਥਾਂ ਲਗਭਗ ਇਹੋ ਸਥਿਤੀ ਸੀ।

ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਅਨਿਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਐ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਪਰੋਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਉਥੇ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਬੰਗਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 'ਆਨੰਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੱਤਰਿਕਾ', ਕੇਰਲ ਤੋਂ ਮਲਿਆਲਮ ਵਿਚ 'ਮਲਿਆਲਮ ਮਨੋਰਮਾ', ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੋਂ ਤਮਿਲ ਦੇ 'ਥਾਂਤੀ', ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਤੇਲਗੂ ਦੇ 'ਇਨਾਡੂ', ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਕੰਨੜ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 'ਪਰਜਾਵਾਣੀ', ਗੁਜਰਾਤ ਤੋਂ 'ਗੁਜਰਾਤ ਸਮਾਚਾਰ', ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਮਰਾਠੀ ਅਖਬਾਰ 'ਸਾਕਾਲ' ਤੇ 'ਲੋਕਸੱਤਾ', ਉੜੀਸਾ ਤੋਂ 'ਸਮਾਜ' ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਬੈਲਟ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂ. ਪੀ. ਤੋਂ 'ਜਾਗਰਣ', 'ਅਜ', 'ਅਮਰ ਉਜਾਲਾ', ਬਿਹਾਰ ਤੋਂ 'ਆਰੀਆ ਵ੍ਰਤ', ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ 'ਰਾਜਸਥਾਨ ਪੱਤਰਿਕਾ', ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ 'ਦੈਨਿਕ ਭਾਸ਼ਕਰ', 'ਨਵ ਭਾਰਤ', 'ਨਈ ਦੁਨੀਆ', 'ਦੇਸ਼ ਬੰਧੂ' ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਛਪਦੀਆਂ 'ਨਵ ਭਾਰਤ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਤੇ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਆਦਿ ਮੁੱਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਸਾਮ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ 'ਦੈਨਿਕ ਅਸਮ' ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਸਮੀਆ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਬੰਗਾਲਾ ਦੀ ਲਿਪੀ ਤੇ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ 'ਆਨੰਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੱਤਰਿਕਾ' ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਿਕਦੀਆਂ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ 'ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ' ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ। ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਕਰਨਾ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਡ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੜਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ 'ਅਜੀਤ' ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ 'ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਤਰ' ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੇਰੇ ਤਰਕਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੀਰ ਸਨ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਰਕਿਟਿੰਗ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਗੋਚਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਉਸ ਵਕਤ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਨੰਬਰ ਵਨ ਸਟੇਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਫਸਲ ਉਤਪਾਦਨ, ਦੁਧ ਉਤਪਾਦਨ, ਕਪਾਹ ਉਤਪਾਦਨ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਆਦਿ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਆਮਦਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਝੰਡੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਐਡ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਮੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੰਬਰ ਵਨ ਸਟੇਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਉਥੇ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਪਨ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ ਦਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਐਡ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਦਬਦਬਾ ਸੀ। ਐਡ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਦਿਸਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਰਵੇ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਕੇਸਰੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਐਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਉਤਰ ਹੁੰਦਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਾਬੂ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਘੱਟ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਏ। ਉਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਹਰ ਮੁਹਾਜ 'ਤੇ ਚਮਕਦਾ ਸਿਤਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਜੀਤ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਮੈਰਿਟ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਾਂਮੱਤੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸੋਚ ਕੇ ਹੀ ਤਰੇਲੀਆਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਵੀ ਕੀ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਟੌਹਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਹਰ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਝੰਡੇ ਗੱਡਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਚਮਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਝੂਲਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਰਸ ਵੀ ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਏ ਜਿਵੇਂ ਦਿਲ ਛੱਡਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬੇਵੱਸ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਏ। ਲੀਡਰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਣ ਸਿਰਫ ਪਰਿਵਾਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਇੰਨੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾ ਕੇ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤਾਂ, ਬਾਬਿਆਂ ਅਤੇ ਗੱਗੜ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਬਹਾਲ ਹੋਵੇਗੀ!

ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ; ਖਾਣਾ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ
ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਿ. ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 515-291-1961
21-22

ਸ਼ੈਫ, ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਡੇਅਟਨ, ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਕੱਰੀ ਐਂਡ ਗਰਿੱਲ' ਲਈ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸ਼ੈਫ, ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ, ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਮਿਸਟਰ ਵਰਮਾ
ਫੋਨ: 937-626-9854
21-22

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 2 ਜੂਨ 2018

ਸਸਤੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੁਹਜ

ਜੂਨ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅੰਦਰ ਲੋਹੜੇ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਘੁਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿਨ ਤਾਂ ਕੀ, ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਸੌ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੀ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਰ ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਝੱਲਦਿਆਂ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਿਰੜ ਦਾ ਉਹ ਮਰਹੱਲਾ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਸਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਗਈ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਅਰਥ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਲਗਦੀਆਂ ਛਬੀਲਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਥਾਂਈਂ ਕਿੰਨੇ ਜਿਊੜੇ ਤਪ ਰਹੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠਾਰਨ ਲਈ ਸੇਵਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਉਹ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਚੁਰਾਸੀ ਵਾਲਾ ਸਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸਾਕੇ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਅਜੇ ਵੀ ਅੱਲੇ ਪਏ ਹਨ। ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਰੋਲੀਆਂ ਤੇ ਅਣਫਰੋਲੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਪਰਤ ਦੀ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਕ ਤੱਥ ਨਿਰਮਲ ਤੇ ਨਿੱਤਰੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਾਂਗ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕੁਹਜ ਹਰ ਪਾਸੇ ਕਾਠੀ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕੁਹਜ ਦੀ ਇਸ ਕਾਠੀ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਜਿਊੜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹਾਲਾਤ ਉਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਤੰਦ-ਤਾਣੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਘੱਟ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤਬਦੀਲੀ ਹੋਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ; ਸਗੋਂ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਇਹ ਤਾਣੀ ਹੋਰ ਉਲਝੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਰ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਣ-ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਊੜਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਠਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਚੋਟ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚਸਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਭਾਵੇਂ ਤਪਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਤਾਣੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਤੰਦਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਮਵਾਦ ਨੇ ਦਰਿਆ ਅੰਦਰਲੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਉਹੀ ਪਾਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸਿਆਸਤ ਖੂਬ ਭਖਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਪਾਣੀਆਂ ਅੰਦਰ ਜ਼ਹਿਰ ਘੋਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਬਹੁਤੀ ਹਿਲਜੁਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਿਰਫ 'ਹਾਦਸਾ' ਹੈ। ਉਂਜ, ਇਸ ਇਕ ਹੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਲੀਤ ਹੈ, ਆਏ ਦਿਨ ਘਟ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਗਿਆਨੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿੱਲਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬੰਜਰ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸੌੜੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿਤਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕੰਨ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਰੁਖ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਹੁਣ ਇਹ ਬਹਿਸ ਵੀ ਛਿੜ ਪਈ ਹੈ ਕਿ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਕੁੰਡਾ ਲਗਾ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਸਿਖਰ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਤਹਿਤ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਐਨ ਉਲਟ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਧਰਮ ਦੇ ਓਹਲੇ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਚਾਰਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀ ਜੁਝਾਰੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅੱਜ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਖੋਰਾ ਕਿਤੇ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਇਸ ਖੋਰੇ ਨੂੰ ਆਏ ਦਿਨ ਜ਼ਰਬ ਦੇਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਜ਼ੀਰੀ ਬਦਲੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਉਤੇ ਛਬੀਲਾਂ ਲਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਠਾਰਨ ਦਾ ਆਹਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੀ ਚੀਸ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਰੋਸ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਸਤੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਕਦੋਂ ਮਨਾਉਣਾ ਹੈ? ਇਸ ਸਸਤੀ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹਿਰਦੇ ਮੱਚੇ ਪਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠਾਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਆਸ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਚਿਣਗ ਮਘਦੀ ਦਿਸਦੀ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਿਤ ਇੰਨਾ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹ-ਚਿਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਕੁਹਜ ਅੱਗੇ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੁਕਅਤ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਆਈ ਇਹ ਖੜੋਤ ਤੋੜਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰ ਸਾਣ ਉਤੇ ਲੱਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਮਲ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਵੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਸਿਲਸਿਲਾ-ਏ-ਲੋਕ ਰਾਜ!

ਹੱਥ ਮਲਦਿਆਂ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕੀਂ, ਰੀਝਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦਫਨਾਏ ਲੈਂਦੇ।
ਵਾਂਗ ਮੱਛੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਤੇ, ਹਾਕਮ ਨਵਾਂ ਕੋਈ ਜਾਲ ਵਿਛਾਏ ਲੈਂਦੇ।
ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁੰਨ੍ਹਾਂਗੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ, ਤੱਤੇ ਲਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਰਚਾਏ ਲੈਂਦੇ।
ਜਾਂਦੇ ਉਲਝ ਫਜ਼ੂਲ ਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ, ਮੁੱਦੇ ਅਸਲ ਜੋ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾਏ ਲੈਂਦੇ।
ਉਪ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵਾਂਗ ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ ਦੇ, ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ 'ਨਾਚ' ਨਚਾਏ ਲੈਂਦੇ।
ਦੇਖ ਵੀਡੀਓ 'ਗਰਮ ਜਿਹੀ' ਮੰਤਰੀ ਦੀ, ਦੀਵੇ ਆਸ ਦੇ ਲੋਕ ਜਗਾਏ ਲੈਂਦੇ!

ਵਿੱਦਿਆ, ਭਗਵੇ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ

ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਗਵਾ ਬ੍ਰਿਗੇਡ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਛੱਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ.) ਜਿਥੋਂ ਮੁਖਾਲਫਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਹੁਣ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ 'ਇਸਲਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ' ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਜੀਦਾ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਉਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਸਲਾਮਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਗਰਦਾਨਿਆ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਸਵੀਰ ਸਮਰ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਜਸਵੀਰ ਸਮਰ

ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਅਤੇ ਮੁੱਦਾ ਫਿਰ ਉਹੀ ਹੈ: ਭਗਵਾ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਅੰਦਰਲੇ ਜਮਹੂਰੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਗੂੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ। ਜੱਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਭਗਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਲਾ ਮੁਹਾਜ਼ ਚਿਰੋਕਣਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਵਿਚ 'ਸੈਂਟਰ ਫੌਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਸਟੱਡੀਜ਼' ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ (ਇਸਲਾਮਿਕ ਟੈਰਰਿਜ਼ਮ) ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਬ੍ਰਿਗੇਡ-ਪੱਖੀ ਕੁਝ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਖ ਕੇ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਟੀਚਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਧੀਰ ਕੇ. ਸੂਤਰ ਜੋ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਦਾ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਅਸ਼ਵਿਨੀ ਮਹਾਪਾਤਰ ਜੋ ਇਹ ਕੋਰਸ ਇਸੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ, ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਸ਼ਵਿਨੀ ਮਹਾਪਾਤਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਉਤੇ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਇਸਲਾਮਿਕ ਟੈਰਰਿਜ਼ਮ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਇਸਲਾਮਿਸਟ ਟੈਰਰਿਜ਼ਮ' ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ: "ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਇਸਲਾਮਿਸਟ) ਲਈ ਹੁਣ ਆਮ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ।" ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੇਰ-ਫੇਰ ਹੈ। ਅਸਲ ਨੁਕਤਾ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਰੱਖੀ ਇਸ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮਾਹੌਲ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਸ ਵੀ ਸੀ, ਸੰਜੀਦਾ ਅਤੇ ਸੁਘੜ ਹਲਕਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਮੁਖ਼ਾਲਫ਼ਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੀਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਦੀ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ, ਦਿੱਲੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜ਼ਫ਼ਰ-ਉਲ-ਇਸਲਾਮ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਆਪੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਮਾਤ-ਏ-ਹਿੰਦ ਨੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਦਖ਼ਲ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਾਵੜੇਕਰ ਨੂੰ ਖਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਰਸ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਮੁਲਕ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਰਹਿਤ ਉਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਬਹਿਸ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਗੱਲ ਸਿੱਧੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਬਾਬਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਓਲਡ ਬੁਆਏਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਖਤਰਨਾਕ ਗਰਦਾਨਦਿਆਂ ਸਵਾਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਉਲਫਾ, ਬੋਡੋ, ਅਭਿਨਵ ਭਾਰਤ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਕਿਸ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ? ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਮੋਦੀ-ਪੱਖੀ 'ਫੋਰਮ ਫੌਰ ਮੁਸਲਿਮ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਅਨੈਲਸਿਸ' ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਖੀ ਜਾਸਿਮ ਮੁਹੰਮਦ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮੋਦੀ-ਭਗਤ ਕਹਿਲਵਾ ਕੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਵੀ ਕੋਰਸ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ 'ਸੈਂਟਰ ਫੌਰ ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਸਟੱਡੀਜ਼' ਦੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਮ ਨਾਥ ਕੋਵਿੰਦ ਜੋ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਦੇ ਵਿਜ਼ਿਟਰ ਵੀ ਹਨ, ਨੂੰ ਖ਼ਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਦਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਕੋਰਸ ਦੇ ਧਰਮ ਆਧਾਰਿਤ ਖ਼ਾਸ ਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲਾਤ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਨਾਸੂਰ ਬਣੇ ਪਏ ਜਾਤ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਤਕੜਾ ਖ਼ੋਰਾ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਥਿਤ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਾਹ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮਨੂ ਸਮਿਰਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਹੋਈ ਕਥਿਤ ਜਾਤ-ਵੰਡ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਜਾਮੀਆ ਮਿਲੀਆ ਇਸਲਾਮੀਆ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਘੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨਾਦਵੀ (1884-1953) ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਆਮਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਥਿਤ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਸੀ।

ਦਰਅਸਲ, ਭਗਵਾ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਆਪਣੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਮੇਸਣ 'ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਖ਼ਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ। ਟੀਚਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਬਿਲੇ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਨਿਖੇੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਵਾਇਦ ਬਾਕਾਇਦਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੱਥ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬੰਨ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ। ਪਿਛਾਂਹ ਇਤਿਹਾਸ ਉਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ ਅਤੇ ਵਕਤਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਘੜੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਰ ਕੀ ਜਾਣਾ ਹੈ, 1980ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਗਰਦਾਨ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਖੇ-ਭਾਰੇ ਵਕਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਖ਼ਤ ਲੇਖਕ ਬਣਿਆ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ (ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਥੀਸਿਜ਼ ਲਿਖਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਖ਼ਤ ਲਿਖਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ) ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦੋ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਮੂਅਲ ਹੰਟਿੰਗਟਨ ਦੇ 'ਸੱਭਿਆਤਾਵਾਂ ਦੇ ਭੇੜ' ਵਾਲੇ ਥੀਸਿਜ਼ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਸਲਾਮ-ਫੋਬੀਆ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਭਗਵਾ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮਿਹਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੇ ਕਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਸਮਾਜ ਦੀ ਪੁਣਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; ਬਸਤੀਵਾਦੀ, ਨਵ-ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਬਤ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੀ ਕੀ ਹੈ! ਉਂਜ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਅਗਾਂਹ ਉਠਾਏ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਬੜਾ ਨਿੱਖਰਵਾਂ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਹੈ: ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਤੋਂ ਖੱਟਦਾ ਭਲਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਜੇ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਨਾ ਵੇਚਣ, ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਇੰਨੇ ਘਾਤਕ/ਮਾਰੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਜੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਉਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਸੌਦਾ ਨਹੀਂ? (... ਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ)। 'ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ' ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਗ਼ੈਰ ਰਾਜਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਕੀ ਸਟੇਟ ਕਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? ਕੀ ਸਟੇਟ ਟੈਰਰਿਜ਼ਮ ਦੀ ਮਾਰ ਗ਼ੈਰ ਰਾਜਕੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੋਲ ਬਲ ਅਤੇ ਵਸੀਲੇ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਾ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਮਸਲੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਵਿਚਾਰਨੇ। ਇਸ ਦੇ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਏਜੰਡੇ ਹੋਰ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਸਲਾ ਗਊ ਮਾਸ ਜਾਂ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਸਲਾ ਉਸ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੌਲਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਦੇ ਨਵੇਂ ਉਸਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 'ਸੈਂਟਰ ਫੌਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਓਰਿਟੀ ਸਟੱਡੀਜ਼' ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੀ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ 'ਇਸਲਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਕਸਲਵਾਦ, ਵਿਦਰੋਹ/ਬਗ਼ਾਵਤ, ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਆ ਰਹੀ ਤਬਦੀਲੀ (ਡੈਮੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਚੇਂਜ) ਆਦਿ ਕੋਰਸ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਈਏ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਘਾਤਕ ਹਨ। ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ.ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ 'ਇਸਲਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ' ਬਾਰੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ 'ਧਾਰਮਿਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ' (ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਟੈਰਰਿਜ਼ਮ) ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਆਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ। ਭਗਵੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਰਸ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਆਏ ਸਾਰੇ ਸੁਝਾਅ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੀ ਚਲਾਈ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਆਦਮਖੋਰ 'ਵਿਕਾਸ' ਮਾਡਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਤੂਤੀਕੋਰੀਨ ਕਤਲੇਆਮ

22 ਮਈ ਨੂੰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢੇ ਉਪਰ ਵਸੇ ਕਸਬੇ ਤੂਤੀਕੋਰੀਨ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕਾਂਡ ਦੇ ਬੁੱਚੜ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ-ਕਦਮਾਂ ਉਪਰ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ 11 ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਥਾਏਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਅਤੇ 50 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਗੰਭੀਰ ਫੱਟੜ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 13 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਉਠ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ। ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਸਟਰਲਾਈਟ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪਲਾਂਟ ਵੱਲੋਂ ਪੌਣਪਾਣੀ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

'ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਮਾੜੇ ਅਸਰ ਵਿਰੁਧ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਬਦਨਾਮ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਵੇਦਾਂਤ ਸਮੂਹ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਅਨਿਲ ਅਗਰਵਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਧਾਤ ਖਣਨ ਅਤੇ ਢਲਾਈ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਖਸ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਲੁੱਟਮਾਰ ਨਾਲ ਬਟੋਰੇ ਸਰਮਾਏ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ 'ਕਾਰਪੋਰੇਟ-ਸੋਸ਼ਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ' ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਉਪਰ ਖਰਚਣ (ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਤੇ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾ, ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ 'ਵਰਲਡ ਕਲਾਸ, ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ' ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ, ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇਣ, ਜੈਪੁਰ ਸਾਹਿਤ ਮੇਲੇ ਦਾ ਲੰਡਨ ਐਡੀਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ 'ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ: ਸਾਡਾ ਮਾਣ' ਇਸ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਚੋਪੜਾ ਹੈ) ਵਰਗੇ ਅਡੰਬਰ ਰਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਆਪਣੇ ਲਹੂ ਲਿੱਬੜੇ ਜਬਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਲੁਕੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੁਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 2013-14 ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਫੰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦਾਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੇਦਾਂਤ ਇਕ ਸੀ। ਸਾਢੇ ਬਾਈ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫੰਡ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ; ਕਿੰਨਾ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। 2015 ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਫਰੰਟ ਪੇਜ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਇਸੇ ਵੇਦਾਂਤ ਸਮੂਹ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ 1979 ਵਿਚ ਤਾਂਬਾ ਕੰਪਨੀ ਖਰੀਦ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਕੰਪਨੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਲਤਨਤ ਅਫਰੀਕਾ, ਆਇਰਲੈਂਡ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੱਕ ਫੈਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਉਂ ਇਸ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣਾ ਧਾੜਵੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਫੈਲਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਸਮੂਹ ਹਰ ਥਾਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਉਂਦੇ ਵਕਤ ਇਸ ਕਦਰ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਇਸ ਵਲੋਂ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਾਰਕੁਨ ਇਸ ਦੇ ਧਾੜਵੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉੜੀਸਾ ਦੇ ਨਿਆਮਗਿਰੀ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਡੌਂਗਰੀਆ ਕੋਂਧ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕਾ ਲੰਮੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਵੇਦਾਂਤ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਬਾਕਸਾਈਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। 2010 ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਫਿਲਮ 'ਅਵਤਾਰ' ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਇਸ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸਮੂਹ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਣ 'ਤੇ ਚਰਚ ਆਫ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਲੋਂ ਵੇਦਾਂਤ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ 38 ਲੱਖ ਪੌਂਡ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਗਏ ਗਏ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪਛਾੜ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2007 ਵਿਚ ਨਾਰਵੇ ਨੇ ਵੀ ਵੇਦਾਂਤ ਵਿਚਲਾ ਆਪਣਾ 350 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਸੌਵਰੇਨ ਵੈਲਥ ਫੰਡ ਸ਼ੇਅਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਸੀ। ਆਖਿਰਕਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਲੀਰੈਂਸ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਪਈ ਜੋ ਇਸ ਨੇ ਨਿਆਮਗਿਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਡੌਂਗਰੀਆ ਕੋਂਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਂਜੀਗੜ੍ਹ (ਉੜੀਸਾ) ਦੇ ਐਲਮੀਨੀਅਮ ਅਤੇ ਬਾਕਸਾਈਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਵੇਦਾਂਤ ਨੂੰ ਜ਼ਾਂਬੀਆ ਵਿਚ ਵੀ ਪਛਾੜ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਮਈ 2016 ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 1826 ਜ਼ਾਂਬੀਅਨ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਧਾੜਵੀ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਾਂਬੀਅਨ ਸਹਾਇਕ ਕੰਪਨੀ ਕੌਂਕੋਲਾ ਕੌਪਰ ਮਾਈਨਜ਼ ਨੇ ਜੋ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਲੰਡਨ ਦੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਤੂਤੀਕੋਰੀਨ ਵਾਲਾ ਪਲਾਂਟ ਪਹਿਲਾਂ 1992 ਵਿਚ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਤਨਾਗਿਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ 500 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਿਆਨਕ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਿਰੁਧ ਉਠੀ ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਦਬਾਓ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਉਣੀ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਲਾਂਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1994 ਵਿਚ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਪਲਾਂਟ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਰਸਾਇਣ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪੌਣਪਾਣੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਘੁਲਣ ਨਾਲ ਇਹ ਪੀਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੌਣਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕੂ ਉਪਾਅ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੇ ਪਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਧੰਦੇਬਾਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹੀ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵਾਪਰਿਆ। ਅਜੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਉਪਰ ਅਸਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਨਵਰੀ 1995 'ਚ ਪਲਾਂਟ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਪਲਾਂਟ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਮਿੱਥੇ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰ ਕੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲਾ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। 1998 ਵਿਚ ਵਿਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਕ ਵਾਰ ਪਲਾਂਟ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਸੂਖ ਵਰਤ ਕੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਸੇ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪਲਾਂਟ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਲਈ। 2004 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸਤਾਰ ਉਪਰ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਥੋਕ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਬਿਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਏ ਹੀ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਸਤਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। 2010 ਵਿਚ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪਲਾਂਟ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਰਚ 2013 ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਲੇਕਿਨ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪਲਾਂਟ ਮੁੜ ਚਾਲੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਵਾਰ ਗੈਸ ਲੀਕ ਹੋਈ, ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਪੀੜਤ ਲੋਕ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਪਲਾਂਟ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਾਲ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋਨਾਂ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਫਿਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ।

2014 ਵਿਚ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦਸੰਬਰ 2014 ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਰੀਨ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੀ ਜੋ ਨਵੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। 'ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਤੱਤਕਾਲੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੇ ਲਟਕ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਟੇਅ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਪਏ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਵੇਦਾਂਤ ਸਮੂਹ ਲਈ ਕੌਪਰ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕਾਰਆਮਦ ਹਥਿਆਰ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰਚ 2015 ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਵੇਦਾਂਤ ਦੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਲੀਰੈਂਸ ਦਸੰਬਰ 2018 ਤਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਐਨੀ ਡੂੰਘੀ ਹੈ ਵੇਦਾਂਤ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਜਿਸ ਵਿਰੁਧ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੈ ਵੇਦਾਂਤ ਦਾ ਖ਼ੂਨੀ ਚਿਹਰਾ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ 2014 ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਦੌਲਤ ਦਾ 75 ਫੀਸਦ, ਯਾਨੀ ਤਕਰੀਬਨ 23000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਉਪਰ ਖਰਚ ਕਰੇਗਾ। ਐਸੀ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਰਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਫ਼ੌਜ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਵਿਚ ਬਦਲਨ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿੱਦਿਆ, ਭਗਵੇ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਦਿੱਲੀ) ਦੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਜੋ ਢੀਠਤਾਈ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਫ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਨਕਾਰ ਫਿਲਹਾਲ ਰੱਫੜ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਅੰਦਰੇ-ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਵਾਇਦ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਜੇ.ਐਨ.ਯੂ. ਦੇ 'ਸਕੂਲ ਔਫ ਆਰਟਸ ਐਂਡ ਅਸਥੈਟਿਕਸ' ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਚ.ਐਸ. ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ 'ਵਾਇਰ' ਲਈ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਿਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸਬੰਧਤ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸੇ ਮੀਟਿੰਗ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੁਲਾਸੇ ਤੋਂ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਭਗਵਾ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਕੀ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਦਾ ਅੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ 12ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੰਨੜ ਸ਼ਾਇਰ ਬਾਸਵੰਨਾ ਦੀ ਇਕ ਰਚਨਾ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਜਦ ਵਾੜ ਖੇਤ ਨੂੰ ਖਾਏ
ਸੁਆਣੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਲਾਏ
ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਜਦ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਲਾ ਕਹਿਰ ਕਮਾਏ
ਮੈਂ ਕਿਸ ਅੱਗੇ ਫਰਿਆਦ ਕਰਾਂ?

ਧਨਾਢਾਂ ਦੇ ਗਦੈਲੇ ਹੇਠ ਦਬ ਗਿਆ ਕੀੜੀ ਅਫਗਾਨਾ ਕਾਂਡ

ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਤੱਕ ਸਭ ਨੇ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨੇ ਵੀ, ਕੀੜੀ ਅਫ਼ਗਾਨਾ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਫੈਕਟਰੀ ਚੱਢਾ ਸ਼ੂਗਰ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਜਲ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਿਸਾਹਘਾਤ ਅਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਆਫਤ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ''ਹਾਦਸਾ'' ਗਰਦਾਨਣਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰ ਕੇ ਗਲਤੀ ਸੁਧਾਰਨ ਬਾਰੇ ਆਖਣਾ ਅਸਲ

ਕੁਲਜੀਤ ਬੈਂਸ

ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਧਨਾਢਾਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਰਾਹ ਵੀ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਜੂਨੀਅਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ''ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ'' ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਲ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਹਿਰ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਲਮ ਹੋਵੇ ਕਿ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧ ਲੈਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ), ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਅਗਾਂਹ ਨਤੀਜਾ ਫਿਰ ਆਫਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ''ਹਾਦਸਾ'' ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ (ਕ੍ਰੀਮੀਨਲ) ਅਪਰਾਧ ਹੈ।

ਮਿੱਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੌਦੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਮਿੱਲ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮਿੱਲ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੀਰੇ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਬਕਾਰੀ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਸਨਅਤ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖਦੇ। ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਲਈ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹੈ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਜੋ ਕਾਲਾ ਅਫ਼ਗਾਨਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ; ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਘੱਟ ਹੈਰਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ''ਹਾਦਸੇ'' ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਡੀਸੀ) ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮੱਛੀਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਪਰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਮੋਈਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹਿਰ ਭਰ ਗਈ। ਕਈ ਕਸਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਭ ਅਫ਼ਸਰ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ 'ਆਫਤ ਮੁੱਕ ਗਈ' ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਸਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੈਬਾਰਟ੍ਰੀਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਤੁਰਤ-ਫੁਰਤ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟਾਂ ਵੀ ਆ ਗਈਆਂ ਪਰ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ: ਕਾਲਾ ਪਾਣੀ, ਮੋਈਆਂ-ਸੜੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ, ਬਿਮਾਰ ਲੋਕ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਚਾਈ

ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਜਾੜੇ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਵਧੇਰੇ ਫ਼ਿਕਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਅਫ਼ਸਰ ਇਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਨੇਮ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਗ਼ਲਤਬਿਆਨੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਧੰਦਾ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੇਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਨਅਤਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਜਿੰਦ-ਪ੍ਰਾਣ, ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਹੁਣ ''ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਦਰਿਆ'' ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਆਸਣਾ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਗੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਲਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਰਮਿਟ ਲੈਣ, ਤੇ ਫਿਰ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਹੈ। ਆਮ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਇਹ ਸਭ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਪੈਸਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕੂ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬੱਸ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਮਸਲਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਪੈਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਚੋਣ ਫੰਡ ਵੀ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਕਾਰਵਾਈ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲ ਅਕਸਰ ਨਰਮ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕੀੜੀ ਅਫ਼ਗਾਨਾ ਕੇਸ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਜੋ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾਵਾਦ ਤੇ ਲੰਗੋਟੀਆ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਸੜਿਹਾਂਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬੰਦੇ ਕੁਝ ਰਾਤਾਂ ਲਈ ਸੀਖਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਾਟਕ

ਪ੍ਰੋ. ਲੋਕ ਨਾਥ ਨੇ ਉਘੇ ਰੰਗਕਰਮੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਵਾਹਵਾ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਦੋਂ 1966 ਵਿਚ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ 300 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 1969 ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ 500 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਲੋਕ ਨਾਥ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡੇ ਨਾਟਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਲੋਕ ਨਾਥ

1966 ਵਿਚ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ 300 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 100 ਸਾਲਾ ਤੇ 200 ਸਾਲਾ ਪੁਰਬ ਲੰਘ ਚੁਕੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਸਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਐਤਕੀਂ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ (ਜੇ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੰਨ ਲਈਏ) ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰਾਂ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ/ਗੁਰੂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਫਲਸਫੇ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਨਾਟਕ ਲਿਖਿਆ, 'ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਹੋਤਿ ਉਪਾਇ।' ਨੌਂਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਨਾਮ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਖੀਆਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾਟਕ ਦੀ ਕਥਾ ਉਸਾਰੀ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲ ਸੁੰਦਰੀ (ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੌਲਿਕ ਨਾਵਲ) ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਫੁੱਲ ਉਹ ਨਾਟਕ ਲੇਖਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਨਾਟਕ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਚੇਟਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਾਇਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਲਿਖਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਲਿਖ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਚ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸੌਖਾ ਤੇ ਸਹਿਜ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸੋ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ/ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮਸਲਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਨਾਟਕ ਦੀ ਸਕਰਿਪਟ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ। ਫੁੱਲ ਦੇ ਲਿਖੇ ਨਾਟਕ ਨਾਲ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਕਰਿਪਟ ਮੁੜ ਲਿਖੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਾਰਜ ਸੀ, ਪਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ। ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਦੋ ਹਾਲਤਾਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ।

1. ਬਲੁ ਛੁਟਕਿਓ ਬੰਧਨ ਪਰੇ
ਕਛੂ ਨ ਹੋਤ ਉਪਾਇ
2. ਬਲੁ ਹੋਆ ਬੰਧਨ ਛੁਟੈ
ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਹੋਤ ਉਪਾਇ

ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਿਨ ਸੀ। ਜ਼ਾਲਮ ਮੁਗਲ ਸਿਪਾਹ-ਸਲਾਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਦਾ ਰੋਲ ਸੁਖਦੇਵ ਪੰਡਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਪਾਤਰ ਭਾਅ ਜੀ, ਭਾਬੀ ਜੀ, ਜਤਿੰਦਰ, ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ, ਸੁਰੇਸ਼ ਪੰਡਤ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਨ। ਮੁਗਲ ਸੈਨਿਕ ਆਮ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ, ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਚੁੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸੁਖਦੇਵ ਨੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਐਂਟਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ਖੌਫਨਾਕ ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਮਾਸੂਮ ਲੜਕੀ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਿਆ ਫਬਿਆ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਬਰਛਾ ਲੈ ਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਇਹ ਇੰਨਾ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ/ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਐਂਟਰੀ ਨਾਟਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਜਾਪੀ ਪਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਨਾਟਕ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਬਹੁਤ ਉੱਤਮ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ/ਖੇਡੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੰਤ 1969 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਆ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਸਿੱਖ ਜਨ ਸਮੂਹ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਿਸਾਲ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਡਾ ਨਾਟਕ 'ਜਿਨੁ ਸਚਿ ਪਲੈ ਹੋਇ' ਨਾਟਕ ਲਿਖਿਆ।

ਨਾਟਕ ਦੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਕਲਾਕਾਰ।

ਇਹ ਨਾਟਕ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵੀ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਬੱਚੇ ਪਾਤਰ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਭਗਵਾਨ ਅਤੇ ਧੰਨ ਕੌਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਕਿਰਤੀ ਜੀਵਨ, ਉਸ ਦੇ 'ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਵੀਐ, ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ' ਵਾਲੀ ਸਚਿਆਰ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਟਕ ਰਾਹੀਂ ਬਾਖੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਮੇਰਾ ਰੋਲ ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੀ। ਨਾਟਕ ਬਹੁਤ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਓਪਨ ਏਅਰ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਟਕੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ, ਰੰਗਮੰਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕ ਹੁੰਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਭਾਅ ਜੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਤੇ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਕਸਬਿਆਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ/ਕਾਲਜਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੌਰ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਲ ਖੰਡ (1969 ਤੋਂ) ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਕੁਝ ਕਲਾਕਾਰ ਜੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਅ ਜੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ (ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਮਹਿਤਾ, ਚੋਪੜਾ, ਵਾਲੀਆ ਵਰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ) ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ। ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਲਿਆ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਦੋਂ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਨਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਟਕ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਜੁੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਅ ਜੀ ਹੁਰਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡਣ ਬਾਰੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਭਾਅ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਾਟਕ ਖੇਡਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰਮੀ ਵੱਲ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਭਾਅ ਜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣਾ ਤੇ 'ਜਿਨੁ ਸਚਿ ਪਲੈ ਹੋਇ' ਨਾਟਕ ਦੀ ਛੋਟੀ ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਭਾਅ ਜੀ ਕਾਰਨ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ, ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਨਾਟਕ ਖੇਡਦਾ-ਖੇਡਦਾ ਮੈਂ ਕਾਮਰੇਡ ਬਣ ਗਿਆ ਸਾਂ।

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਸਗੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਉਹ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਕਾਮਰੇਡ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਵਿਆ। ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਆਦਰਸ਼ ਹਨ ਤੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਭਾਅ ਜੀ ਕੋਲ ਨਕਸਲੀ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਮਰੇਡ ਆਉਂਦੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮਾਓਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਸਾਂ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੰਸ ਰਾਜ ਰਹਿਬਰ ਵੀ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ। ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਵੀ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ।

ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਵੱਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਜਤਿੰਦਰ ਭੈਣ ਜੀ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਸਨ ਸੁਰਿੰਦਰ, ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਉਹ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਮਰੇਡ ਸਨ ਤੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਟਲ 'ਤੇ ਬੀਅਰ ਬਾਰ ਸੀ। ਅਕਸਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਾਮਰੇਡ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਭਾਅ ਜੀ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖੁਆਉਣ ਦੀ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ। ਮੈਂ ਨਾਲ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ। ਦਾਅ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕਚ-ਘਰੜ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਸੁਣਾ ਦਿੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਨਕਸਲੀਆਂ ਦੇ ਅੱਧ-ਪਚੱਧਾ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਸਾਂ।

ਜਿਸਮਾਨੀ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ 'ਰੋਜ਼ਾ'

ਮੁਹੰਮਦ ਅੱਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 91-98552-59650

ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਾਨ-ਮਜੀਦ ਰਾਹੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਬਾਦਤਾਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ 'ਚ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਯਕੀਨਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁਖਤਾ ਲਈ ਭਲਾਈ ਤੇ ਸੁੱਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਰਾਜ਼ ਛੁਪੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਪਏ ਗਫਲਤ ਪਰਦੇ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਉਪਜਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਰਅਸਲ ਇਸਲਾਮ ਧਰਮ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਮੂਲ ਰੂਪ 'ਚ ਪੰਜ ਸਿਧਾਂਤਾਂ-ਕਲਮਾ, ਨਮਾਜ਼, ਰੋਜ਼ਾ, ਜ਼ਕਾਤ ਅਤੇ ਹੱਜ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਰਥਾਤ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਦਾ ਈਮਾਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਪੈਰਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਰਮਜ਼ਾਨ ਮਹੀਨੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਆਉ 'ਰੋਜ਼ੇ' ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰੀਏ।

ਕਲਮਾ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਰੱਬ ਇੱਕੋ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਰੀਕ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਰੱਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੋਈ ਵੀ ਇਬਾਦਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਭਾਵ ਸੱਚੇ ਪੈਗੰਬਰ ਹਨ।

ਦੂਜੀ ਹੈ, ਨਮਾਜ਼। ਜਦ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਇੱਕ ਰੱਬ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਇਕਰਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਜ਼ਕਾਤ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਲਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸਾਢੇ ਬਵੰਜਾ ਤੋਲੇ ਚਾਂਦੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਰਾਬਰ ਰੁਪਿਆ ਪੈਸਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਤੋਲੇ ਸੋਨਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਕਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਚਾਂਦੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਮੁਚੀ ਕੀਮਤ ਸਾਢੇ ਬਵੰਜਾ ਤੋਲੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਾਂਦੀ ਜਾਂ ਨਕਦੀ ਹੋਣ। ਇਸ ਸੂਰਤ 'ਚ ਜ਼ਕਾਤ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਵਾਜਿਬ ਹੈ ਭਾਵ ਉਹ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਰਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਮਲਕੀਅਤ 'ਚੋਂ ਢਾਈ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਜ਼ਕਾਤ ਗਰੀਬਾਂ 'ਚ ਵੰਡੇ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਕਾਤ ਅਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਖਾਵਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਜ਼ਕਾਤ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਜ਼ਕਾਤ ਦਈਏ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਦੌਲਤ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਵ ਹੱਜ ਦੇ ਸਫਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਪੂਰੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਇੱਕ ਵਾਰ 'ਹੱਜ' ਕਰਨਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਰਮਜ਼ਾਨ ਮਹੀਨੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਦੀ। ਰੋਜ਼ਾ ਜਿਸਮਾਨੀ ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਨਾਲ ਰੂਹਾਨੀ ਇਬਾਦਤ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਕੁਰਾਨ ਮਜੀਦ 'ਚ ਅੱਲ੍ਹਾ ਪਾਕ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐ ਈਮਾਨ ਵਾਲਿਓ! ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਜ਼ੇ ਫਰਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਫਰਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰ (ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਲੇ) ਬਣੋ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਅੱਲ੍ਹਾ ਪਾਕ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਰੋਜ਼ਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਜਜ਼ਾ ਭਾਵ ਇਨਾਮ ਦੇਵਾਂਗਾ ਜਦ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾ ਨਰਕ ਦੀ ਅੱਗ ਤੋਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਾਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜੰਗ ਦੀ ਢਾਲ ਹੋਵੇ।

ਰੋਜ਼ਾ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਸਵਾ-ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਪਹੁ-ਫੁਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਜ਼ੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾ-ਪੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਘੀ ਵੇਲੇ ਦੇ ਇਸ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਸਿਹਰੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸਿਹਰੀ ਕਰਨਾ ਸੁੰਨਤ ਹੈ (ਬਾਕੀ ਸਿਹਰੀ ਬਹੁਤ ਬਰਕਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ)। ਸੁੰਨਤ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੰਮ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ।

ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਰੋਜ਼ੇਦਾਰ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ-ਪੀਂਦਾ। ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਰੋਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾ ਖਜੂਰ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਸੁੰਨਤ ਅਤੇ ਅਫਜ਼ਲ ਹੈ। ਖਜੂਰ ਕਾਰਬੋਹਾਈਟਰੇਡ ਭਰਪੂਰ ਗਿਜ਼ਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਖਾਣਾ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਤੇ ਮੇਦੇ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜ ਫਰਜ਼ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸ਼ਾ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪਿਛੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸਜਿਦਾਂ ਵਿਚ ਤਰਾਵੀਹ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਤਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਾਫਿਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੂਰਾ ਕੁਰਾਨ ਸੁਣਦੇ ਹਨ।

ਰੋਜ਼ਾ ਕੇਵਲ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਰੀਰ, ਦਿਲ-ਓ-ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਇਖਲਾਕ 'ਚੋਂ ਰੋਜ਼ੇ ਦੀ ਝਲਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ 'ਚ ਦਿਸਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰੋਜ਼ੇ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਮ-ਬਿਸਤਰੀ ਦੀ ਵੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਵੀ ਰੋਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਮੰਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣੀ। ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਿਆ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੰਦਾ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾੜੀ ਚੱਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੇਇਮਾਨੀ ਜਾਂ ਠੱਗੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰਨੀ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਲੜੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ੇ ਨਾਲ ਹਾਂ।

ਰੋਜ਼ੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੂਹਾਨੀ ਫਾਇਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਰਹਿਣ, ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਬੇ-ਸ਼ੁਮਾਰ ਜਿਸਮਾਨੀ ਫਾਇਦੇ ਵੀ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜਾਂ ਥੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਰਮਜ਼ਾਨ ਮਹੀਨੇ ਰੋਜ਼ੇ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅੰਗ ਤਰੋ-ਤਾਜ਼ਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੋਜ਼ੇ ਦੌਰਾਨ ਖੂਨ ਦੇ ਵਹਾਉ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਮੁਨਾਸਿਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਗੁੱਦੇ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਖੂਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਖੁਲੀਏ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਖੋਜ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਘੱਟ ਭੋਜਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਖਾਧੇ-ਪੀਤੇ ਬਿਨਾ ਰਹਿਣਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਜ਼ਨ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ ਸਗੋਂ ਖੂਨ ਦੇ ਵਹਾਉ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹੀ ਰੱਖ ਕੇ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੇ ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਰੋਜ਼ਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਅਭਿਆਸ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਬਰ, ਸੰਤੋਖ, ਦਿਆਲਤਾ, ਸਹਿਜ, ਨੇਕੀ ਆਦਿ ਵਡਮੁੱਲੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ 'ਚ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਇਬਾਦਤ, ਅਰਾਧਨਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਸਬਕ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰੱਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਫਲੁ ਹੈ ਜੇ ਕੋ ਕਰੇ ਚਿਤੁ ਲਾਇ॥ ਮਨਿ ਚਿੰਦਿਆ ਫਲੁ ਪਾਵਣਾ ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਜਾਇ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ, ਓਕ ਕਰੀਕ

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ। ਉਹ 1926 ਤੋਂ 1950 ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਅਤੇ 1937 ਤੇ 1945 ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਅਸੰਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ। ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਸਕੂਲ ਬਣਵਾਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੁਬਾਣਾ ਬਰਾਦਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਜਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 68ਵੀਂ ਸਾਲਾਨਾ ਬਰਸੀ ਸਬੰਧੀ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ

ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿਖੇ 10 ਜੂਨ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਬਣਾਓ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਦਾਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਬਣਾਓ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

8 ਜੂਨ 2018 (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ) ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ

10 ਜੂਨ 2018 (ਐਤਵਾਰ) ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਜਥੇ: ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀ, ਹਜੂਰੀ ਰਾਗੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੰਬੇ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਾਥੀ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਲੰਗਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ

ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀ

ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੰਬੇ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਾਥੀ

ਲੰਗਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ: ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਗਰਿੱਲ), ਮਿਸਟਰ ਰਿਆਨ (ਕੈਫੇ ਇੰਡੀਆ) ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਪ੍ਰਿੰਸ (ਰੌਇਲ ਇੰਡੀਆ) ਵਲੋਂ
ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਵਲੋਂ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫੋਨ: 414-764-6454
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਡੀ ਫੋਨ: 414-736-6580, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ ਫੋਨ: 262-370-2428
ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸਾ ਫੋਨ: 262-930-2523 ਜਾਂ email-guruladhore@gmail.com
ਦਾਨ ਭੇਟਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਿਆਣੀ ਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ

ਵਲੋਂ: ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਾਬਾ ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ

7512 South Howell Ave. Oak Creek, WI 53154 Ph: 414-764-7454

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਮਤਾ ਪਾਸ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਮੈਟਰੋਪਾਲਿਟਨ ਵਾਟਰ ਰਿਕਲੇਮੇਸ਼ਨ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਗਰੇਟਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਐਮ. ਡਬਲਿਊ. ਆਰ. ਡੀ. ਜੀ. ਸੀ.) ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਅਹਿਮ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਹ ਮਤਾ ਐਮ. ਡਬਲਿਊ. ਆਰ. ਡੀ. ਜੀ. ਸੀ. ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਰੈਂਕ ਅਵੀਲਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਰੈਂਕ ਅਵੀਲਾ ਨੇ ਮਤਾ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੌਂਪੇ ਗਏ। ਡਾ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਰੈਂਕ ਅਵੀਲਾ ਤੇ ਐਮ. ਡਬਲਿਊ. ਆਰ. ਡੀ. ਜੀ. ਸੀ. ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਰੀਆਨਾ ਸਪਾਈਰੋਪੌਲੋਸ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਡਾ. ਹਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਐਮ. ਡਬਲਿਊ. ਆਰ. ਡੀ. ਜੀ. ਸੀ. ਬੋਰਡ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮੌਕੇ ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੋ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਫਰੈਂਕ ਅਵੀਲਾ ਵੱਲੋਂ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੋਹ ਟੋਪ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਤਾ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਐਮ. ਡਬਲਿਊ. ਆਰ. ਡੀ. ਜੀ. ਸੀ. ਦੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਖਵਾਜਾ ਮੋਇਨ-ਉਦ-ਦੀਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ: ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ 'ਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਮਾਰੀ ਬਾਜ਼ੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. 12ਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਲਈ। ਨੋਇਡਾ ਦੀ ਕੁੜੀ ਮੇਘਨਾ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵਾ 500 ਵਿਚੋਂ 499 ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਅੱਵਲ ਰਹੀ। ਓਵਰਆਲ ਪਾਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ 83.01 ਫੀਸਦੀ ਰਹੀ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 82.02 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪਾਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ 88.31 ਫੀਸਦੀ ਜਦਕਿ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਪਾਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ 78.99 ਫੀਸਦੀ ਰਹੀ।

ਐਸ. ਏ. ਜੇ. ਸਕੂਲ ਵਸੁੰਧਰਾ, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਕਾ ਚੰਦਰਾ ਨੇ 498 ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਤੇ ਨੀਰਜਾ ਮੋਦੀ ਸਕੂਲ ਜੈਪੁਰ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਚਾਹਤ ਬੋਧਰਾਜ 497 ਅੰਕ ਲੈ ਕੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਈ। ਚੇਨੱਈ ਵਿਚ 93.87 ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 89 ਫੀਸਦੀ ਰਿਹਾ। ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 84.88 ਫੀਸਦੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 84.39 ਫੀਸਦੀ, ਜਵਾਹਰ ਨਵੋਦਿਆ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 97.7 ਫੀਸਦੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦਿਆਲਿਆਂ ਦਾ 97.78 ਫੀਸਦੀ ਨਤੀਜਾ ਰਿਹਾ। ਕੁੱਲ 2914 ਦਿਵਯਾਂਗ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਬੈਠੇ। 12 ਹਜ਼ਾਰ 737 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 95 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਤੇ 72599 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 90% ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ।

ਸਟੈਪ ਬਾਇ ਸਟੈਪ ਸਕੂਲ, ਨੋਇਡਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਮੇਘਨਾ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੋਰ ਵਿਚ 99 ਜਦਕਿ ਸਾਇਕੋਲੋਜੀ, ਹਿਸਟਰੀ, ਜੋਗਰਾਫੀ ਤੇ ਇਕੋਨੌਮਿਕਸ ਵਿਚ 100-100 ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਢੰਗ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਨੇਮਬੱਧ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹਰ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਾਰ 91818 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਈ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ 11 ਲੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪੇਪਰ ਲੀਕ ਕਾਂਡ ਕਾਰਨ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ ਤੇ 25 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਇਕੋਨੌਮਿਕਸ ਦਾ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਪਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਸਥਾ ਨੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੱਲੀ ਤੀਜੀ ਥਾਂ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਸੈਂਟਰਲ ਬੋਰਡ ਆਫ ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਬੀ.ਸੀ.ਐਮ. ਆਰੀਆ ਮਾਡਲ ਸਕੂਲ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਆਸਥਾ ਬਾਂਬਾ ਨੇ ਆਰਟਸ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚੋਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ 99.4 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਆਸਥਾ ਬਾਂਬਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਚੰਗੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਸੂਦ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ।

ਵੱਖਵਾਦੀ ਆਗੂ ਸ਼ਬੀਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਟੌਪ

ਸ੍ਰੀਨਗਰ: ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨੇ ਗਏ 12ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਚੋਂ ਵੱਖਵਾਦੀ ਆਗੂ ਸ਼ਬੀਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਧੀ ਸ਼ਮਾ ਸ਼ਬੀਰ ਨੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਟੌਪ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਮਾ ਸ਼ਬੀਰ ਨੇ 97.8 ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਫਰੀਡਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਬੀਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਧੀ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਹੈ।

ਗਰੇਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ

ਮਿਲਵਾਕੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੋਂ ਦੇ ਰਿਵਰਸਾਈਡ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਗਰੇਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ ਉਚਾ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗਰੇਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇਹ ਚਾਰੋ ਬੱਚੇ ਰਿਵਰਸਾਈਡ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਅੱਵਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੱਤੇ।

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਪੈਮ ਗਰੇਵਾਲ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਅਰਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਰੂਪੀ ਨੇ 2011 ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਧੀ ਰਾਜ ਨੇ 2014 ਵਿਚ, ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਤੇਜ ਨੇ 2017 ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਸਾਲ ਸਿਰਤਾਜ ਨੇ ਅੱਵਲ ਰਹਿ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡਾਂ ਉਤੇ 'ਏ' ਗਰੇਡ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਜੋ ਰਿਵਰਸਾਈਡ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੈਥ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ 'ਬੀ' ਗਰੇਡ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸੋਚਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸਾਫ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 'ਏ' ਗਰੇਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਰ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਰੱਖਿਆ।

ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 17 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ ਨਾਲ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਰਵਸ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਵੈ-ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰੂਪੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਕੀ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰਤੇਜ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਜੇਮਜ਼ ਬਾਂਡ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਚਨਾ 'ਉਲੀਸਿਸ' ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ: "ਘਾਲਣਾ, ਹੰਭਲਾ ਤੇ ਖੋਜ।"

ਮਿਲਵਾਕੀ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਮੈਨੇਜਰ ਐਂਡੀ ਨੈਲਸਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਾਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਪੈਮ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਵਿਆਹ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 1992 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਬੱਚੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਜੰਮੇ-ਪਲੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਮਵਰਕ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵੱਲ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਟੀ. ਵੀ. ਦੇਖਣ ਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤਾ ਵਕਤ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਰਵਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸਿਰਤਾਜ ਸਟੂਡੈਂਟ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਨਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿਰਤਾਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਮੈਡੀਸਨ ਵਿਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਜਾਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗਾ। 18 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰਤੇਜ ਇਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਲਾਅ ਕਰਾਸ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 21 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਰਾਜ ਨੇ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ 24 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਰੂਪੀ ਜਿਸ ਨੇ 2014 ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਮੈਡੀਸਨ ਤੋਂ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਪੈਮ ਗਰੇਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜੇਮਸ ਫੈਨੀਮੋਰ ਕੂਪਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵੀ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਨ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕੇ-8 ਗਰੇਡ ਤਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਬੱਝੀਆਂ।

ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਗੀਤਾ ਕਪੂਰ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਮੁੰਬਈ: ਅਦਾਕਾਰਾ ਗੀਤਾ ਕਪੂਰ ਦਾ ਅੰਧੇਰੀ ਸਥਿਤ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ 'ਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 57 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਰੇਗਾਓਂ ਦੇ ਐਸ.ਆਰ.ਵੀ. ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਪਰਤਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਡਾ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਵਰਗੀ ਡਾ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਖਾਲਸਾ ਫਾਰਮ, ਬਲਾਚੌਰ) ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵਭਿੰਨੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਜੀ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਲਵਾਕੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

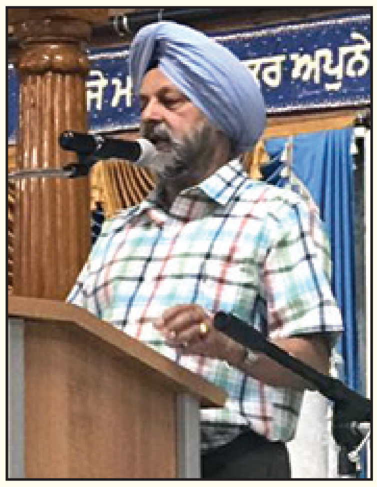

ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜਬੂਰ, ਸਾਬਕਾ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਭਾਈ ਪਰਮਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਥਾ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਕਸਦ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ।

ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਡਾ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਕਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਗਏ। ਸ. ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਨੇ ਡਾ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨਿਜੀ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਸਥਾ ਸਨ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਕ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਤੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਅਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਸ਼ੋਹਰਤ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨ ਜਿਗਰ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਕਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਕਾਮਯਾਬ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ, ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ

11ਵਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

14 ਜੁਲਾਈ 2018

(ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 8:30 ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8:00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

Heritage Park
46202 Heritage Park Dr., Canton Twp, MI 48188
Behind Canton Library
Address: 1150 S Canton Center Toad, Canton Twp, MI 48188

ਖੇਡਾਂ: ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਸੌਕਰ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ

ਇਨਾਮ

ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ
ਚੌਥਾ ਇਨਾਮ

ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
ਤੀਜਾ ਇਨਾਮ

ਸੌਕਰ ਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ
ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ

ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਆਓ ਤੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਲੁਤਫ ਉਠਾਓ

ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਲੰਗਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਹੋਣਗੇ

ਕਬੱਡੀ ਰੈਫਰੀ:
ਨਰਿੰਦਰ ਮੁੰਦਰ
ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕਿੰਦਾ
ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਪਾ ਟਾਂਡੇਵਾਲਾ

Free Entry Free Food & Free Entertainment

AUTOBAHN FREIGHT LINES LTD.

Radio Chann Pardesi ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

Charger logistics inc

GN TRUCK SALES
TRUCK & TRAILER SALES
WE SELL ALL MAKES & MODELS
905-291-0210

Autobahn
ਸਾਰੇ ਟਰੱਕ Under Warranty
800,000 kilometers

WORLD WIDE CARRIERS US INC. Troy, MI
Sukhi Dhariwal
Ph: 416-213-1334

PSCA Committee Members and Gold Sponsors

ਸੁੱਖਾ ਸੇਖੋਂ

ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ

ਕੁਲਬੀਰ ਗਿੱਲ

ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ

ਰਵਿੰਦਰ ਥਿੰਦ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ

ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ

ਅਰਜੁਨ ਗਿੱਲ

ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ

ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਫੋਨ: 734-347-1154
ਸੁਖਵੰਤ ਗਿੱਲ ਫੋਨ: 734-231-7035
ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ ਫੋਨ: 734-637-7540
ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ ਫੋਨ: 734-644-1010
ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ ਫੋਨ: 248-431-9678
ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 734-558-3151

ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣ।

LIVE ON Cruze tv CHANNEL 422 Real CHANNEL 136 LIVE f LIVEKABADDI LIVE KABADDI jadoo tv YouTube LIVE KABADDI IPTV jus punjabi

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

Diamond Sponsors

Chain Singh Sandhu | Jerry Singh | Darshan Singh Grewal | Harpreet Singh Ahluwalia | Karn Gill

Platinum Sponsors

Jatinderbir Singh Sandhu | Rattan Singh Sekhon | Amarjit Singh Sidhu | Karmbir Singh | Harpreet Singh Worldwide Travels | Iqbal Singh DTE Detroit

Invited Local Public Office Holders

Debbie Stabenow, US Senator | Gretchen Whitmer, MI Governor Candidate | Shri Thanedar, MI Governor Candidate | Patrick Colbeck, MI Governor Candidate | Jeff Noble, MI State Representative | Joe Barone, Wayne County Commissioner | Pat Williams, Canton Twp Supervisor | Kurt Heise, Plymouth Twp Supervisor

Gold Sponsors

Madan Aheer | Dr. Bhan Garg | Bill Baath | Inderjit Singh Gill | Chamkaur Singh Gill | Sukhdev Singh Brar | Mandeep Locham

Silver Sponsors

Gurdatar Singh | Gurbhinder Singh | Pardip S. Sangha | Harvey Ghuman | Inderjit S. Virk | Narinder S. Virk | Jaspal S. Sohal

Bikram Grewal | Bhupinder Pelia | Deepinder Singh | Surjeet S. Dhaliwal | Kuldip Singh Gill M.Sc. | Rashminder S. Gill | Harpal S. Sangha | Daljit S. Randhawa

Raju Atwal | Sarabjit Singh | Ranjit Singh | Gurjeet Singh | Sukhbir S. Bansal | Pawan Sohi, Pakwan Restaurant, Plymouth | Sukhjit Singh | Charanjit Singh Jogi Baath

Nirmal S. Smagh | Nirmal S. Saraan | Sukhchain Khosa | Satvinder S. Billu | Baba Auto | Abdu (Abdu Market) | Jasvir Randhawa | Harjit Dhillon

Punjab Sports & Cultural Association Michigan

Platinum Sponsors

Sukh Babbu Narwal | Charanjit Rusty Sekhon | Goldy Dhillon | Baljit Singh Bains | Andy Ubhi | Attorney Manvir Mick Grewal

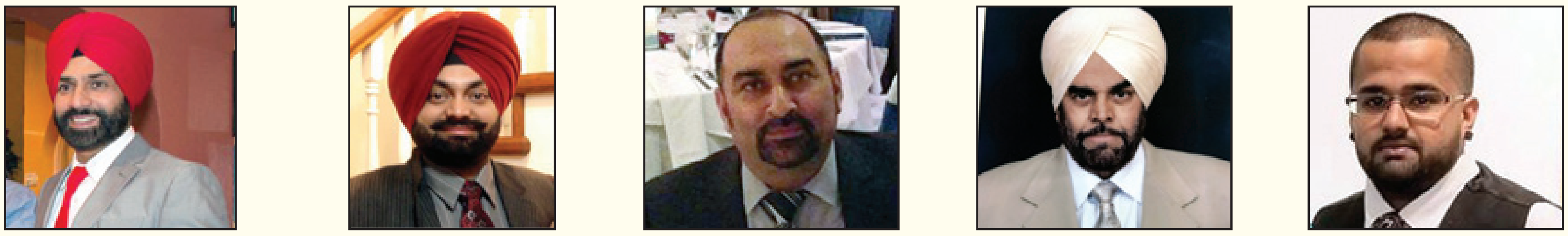

Amarjit Singh Gill | Bhupinder Sandhu | Iqbal Boparai | Mohan Singh Pehalwan Pennsylvania | Inderpreet Singh Gill

Gold Sponsors

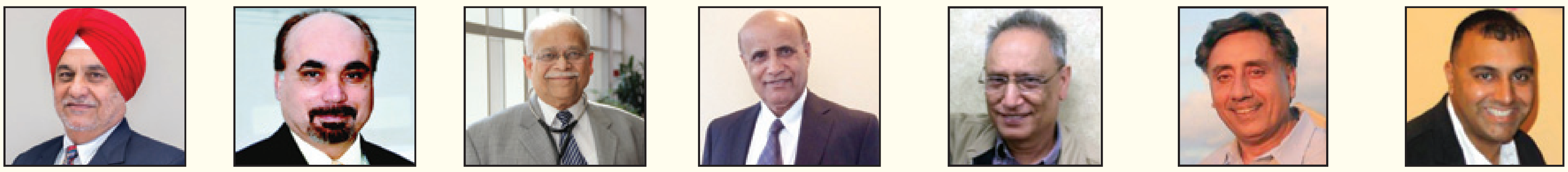

Raj Shergill | Balbir Singh Grewal | Dr. Syed Taj | Dr. Ghulam Qadir | Dr. Mukhtiar Singh Nijjar | Sukhi Grewal | TJ Lota

Davinder Grewal | Charnpreet Singh Dhaliwal | Harmohanjit Singh Bains | Tony Guron | Harry Sandhu | Amjad Chaudhry | Gurmail Singh Mann | Jaspal Singh Gill

Silver Sponsors

Gurinder Dhanoa | Sukhi Dhaliwal | Bhupinder Singh | Imroz Singh | Sudeep Dhillon | Tejinder Singh | Jasvir Singh

Lali Mangat | Harjinder Gill | Debi Ghuman | Kulwant Mangat | Balbir Singh Bual | Jagtar S. Jagga | Jaggi Dhaliwal | Manphool Chatha

Gurdev Singh Gill | Kulwinder Singh Gill | Balwinder S. Sekhon | Rajinder Singh Pinka | Shamsher S. Kuku | Sandeep Dhillon | Gurdev S. Sekhon | Lakhwinder S. Bhatti

Amardev Badesha | Darshan Basraon | Gurjinder Dimple | Harpal S. Pamma | Narinder Munder | Raj Grewal | Manjit Nannan | Sukhjit Sukhi | Sukhbir Sohi

ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ 10ਵੀਂ ਥਾਂ

ਮੁੰਬਈ: ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 10ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹੈ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਗਰਾ ਸਥਿਤ ਤਾਜ ਮਹਿਲ 2018 ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚੋਂ ਛੇਵੇਂ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਹੈ। ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਕਬਰਾ, ਜਿਹੜਾ ਮੁਗਲ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ, ਇਸ ਸਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਟਰੈਵਲਰ ਚੁਆਇਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਚੋਟੀ ਦੇ 10 ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ 68 ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ 8 ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ 759 ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ 10 ਟਰੈਵਲਰਜ਼ ਚੁਆਇਸ ਐਵਾਰਡਸ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਕੰਬੋਡੀਆ ਦੇ ਸੀਮ ਰੀਪ 'ਚ ਸਥਿਤ ਅੰਕੋਰ ਵਾਟ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਸਪੇਨ ਦੇ ਸੇਵੀਲੇ ਵਿਚ ਪਲਾਜ਼ਾ ਦਿ ਐਸਪਾਨਾ, ਆਬੂਧਾਬੀ ਦਾ ਸ਼ੇਖ ਜ਼ਾਇਦ ਗ੍ਰੈਂਡ ਮਸਜਿਦ, ਇਟਲੀ ਦੇ ਵੈਟੀਕਨ ਸਿਟੀ 'ਚ ਸੇਂਟ ਪੀਟਰਸ ਬੈਸੀਲਿਕਾ, ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਮੇਜ਼ਕੀਵਟਾ ਕੈਥੇਡਰਲ ਦਿ ਕੋਰਦੋਬਾ, ਇਟਲੀ ਦੇ ਮਿਲਾਨ ਦਾ ਦੋਊਮੋ ਦੀ ਮਿਲਾਨੋ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦਾ ਅਲਕੈਟਰਜ਼ ਆਈਲੈਂਡ, ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦਾ ਗੋਲਡਨ ਗੇਟ ਬਰਿਜ ਅਤੇ ਹੰਗਰੀ ਦੇ ਬੁੱਢਾਪੇਸਟ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੋਟੀ ਦੇ 10 ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜੈਪੁਰ ਦਾ ਅੰਬੇਰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਨੌਵੇਂ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਥਿਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 10ਵੇਂ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਹੈ। ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਅੰਗਕੋਰ ਵਾਟ ਚੋਟੀ ਉਤੇ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਂਕਾਕ 'ਚ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਰੈਕਲੀਨਿੰਗ ਬੁੱਧਾ, ਚੀਨ ਦੇ ਬੀਜਿੰਗ ਦੀ ਕੰਧ, ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਕਿਓਟੋ ਦਾ ਫੂਸ਼ਿਮੀ ਇਨਾਰੀ ਤਾਇਸ਼ਾ ਮੰਦਰ, ਮਿਆਂਮਾਰ 'ਚ ਸ਼ਵੇਦਾਗੋਨ ਪਗੋਡਾ, ਕੁਆਲਾਲੰਪੁਰ ਦੇ ਪੈਟਰੋਨਾਸ ਟਵਿਨ ਟਾਵਰ, ਵਿਅਤਨਾਮ ਦੇ ਹੋ ਚੀ ਮਿਨ੍ਹ ਸਿਟੀ 'ਚ ਕੂ ਚੀ ਸੁਰੰਗ ਦਾ ਨੰਬਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਘਟਣ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਉਚ-ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ 1941 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1.89 ਫੀਸਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ 2011 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਬਾਦੀ ਘਟ ਕੇ 1.72 ਫੀਸਦੀ (2.08 ਕਰੋੜ) ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਸ. ਰਾਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 2011 ਦੀ ਜਨਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 20.20 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 17.22 ਕਰੋੜ (14.23 ਫੀਸਦੀ), ਇਸਾਈਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 2.78 ਕਰੋੜ (2.30 ਫੀਸਦੀ), ਬੋਧੀਆਂ ਦੀ 84.43 ਲੱਖ (0.70 ਫੀਸਦੀ), ਜੈਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 44.52 ਲੱਖ (0.37 ਫੀਸਦੀ) ਤੇ ਪਾਰਸੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 57 ਹਜ਼ਾਰ 264 ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਏ ਹਨ, ਉਹ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਥੇ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਕਰਜ਼ਾ ਦੁਆਉਣ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਉਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ 17 ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਜਿਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਛੇਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਜਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮ ਆਰੰਭੀ ਜਾਵੇ।

ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਭੀੜ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਅਫਸਰ ਦੀ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ

ਦੇਹਰਾਦੂਨ: ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਨੈਨੀਤਾਲ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਾਮਨਗਰ ''ਚ ਇਕ ਮੰਦਿਰ ਨੇੜੇ ਹਿੰਦੂ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਫੜੇ ਗਏ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਹਿੰਸਕ ਭੀੜ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਇਕ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਸਿੱਖ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਏ.ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. (ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ) ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਬੀਤੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਰਾਮਨਗਰ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਗਰਜੀਆ ਦੇਵੀ ਮੰਦਿਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਥੇ ਜਾ ਪੁੱਜੇ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਉਤੇ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੀ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਜਾ ਪੁੱਜਾ। ਜਦੋਂ ਭੀੜ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗਗਨਦੀਪ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਭੀੜ ਖਿੰਡ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਦਿਸ ਰਹੇ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੇਰਾਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ 2500 ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ

ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇਸ ਬਹਾਦਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਦੀ ਜਮ ਕੇ ਤਾਰੀਫ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਸਟਿਸ ਨਾਰੰਗ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ (ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ) ਜੇ.ਐਸ. ਨਾਰੰਗ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਰੇਤੇ ਦੀਆਂ ਖੱਡਾਂ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਨਾਰੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਮਰੀਕਾ

ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਥੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਯੂਨਿਟ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਥੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ (ਅਮਰੀਕਾ) ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ 'ਚ ਆਪਣਾ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ।

ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ, ਕਨਵੀਨਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜੌਦ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਲੋਅਰਖ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜੌਦ ਨਿਊ ਜਰਸੀ (ਕਨਵੀਨਰ), ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਲੋਅਰਖ ਟੈਕਸਸ (ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ), ਰੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਓਹਾਇਓ (ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ), ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਓ ਵਰਜੀਨੀਆ (ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ); ਪਵਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵਰਜੀਨੀਆ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿਆਟਲ ਤੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੰਪੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ); ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਮੀਡੀਆ ਐਡਵਾਈਜਰ ਤੇ ਚੀਫ ਸਪੋਕਸਮੈਨ) ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨਿਊ ਜਰਸੀ (ਕੈਸ਼ੀਅਰ) ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ), ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ), ਬਾਬਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ), ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ), ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ), ਰਮਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿੰਟੂ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਨਿਊ ਜਰਸੀ), ਦੀਪਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਓਰੇਗਾਨ) ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ ਨੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਸਿੱਖ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਟੂਲੈਰੀ, ਵਰਜੀਨੀਆ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ।

ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਯੂਥ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰੀਕਾ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਯੂਥ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝਾਮਪੁਰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਟੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ।

ਫੂਲਕਾ ਨੂੰ 'ਆਪ' ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮੋਦੀ ਦਾ 'ਜੇਤੂ ਰੱਥ' ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਉਭਰ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਗੱਠਜੋੜ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਉਠਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਉਤੇ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਉਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਿਸ਼ਨ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ 'ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ' ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਆਪ' ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਫਾਸਲਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਦਾਖਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਖਿਆ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਂਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲਿਆਂ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਂਝਾ ਗੱਠਜੋੜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਲਟਕਿਆ

ਪਟਿਆਲਾ: ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਰਚਿਤ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚੋਂ ਖਤਮ ਹੋਏ 3 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਪੁਨਰ ਛਪਾਈ ਦੇ ਯਤਨ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੇ 8 ਐਡੀਸ਼ਨ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ 9ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀ ਛਪਾਈ 'ਚ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

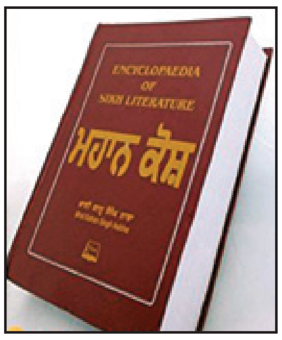

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਐਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਕੋਸ਼ ਦੀ ਛਪਾਈ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੇ ਪੈਸਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵਿਭਾਗੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਅੱਧ ਵਿਚਾਲੇ ਲਟਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੁੱਟ ਕੇ ਭੱਜਦਾ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕਾਬੂ

ਮਾਨਸਾ: ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਕ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਕੇ ਭੱਜਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਆਗੂ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ ਬਲਾਕ ਸਮਿਤੀ ਭੀਖੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੋਂ ਖੀਵਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੁਟਾਪਾ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿੰਡ ਭੰਮੇ ਕਲਾਂ ਵਾਸੀ ਜੱਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਇਕ ਬੈਂਕ ਵਿਚੋਂ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਢਵਾਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਦ ਉਹ ਪੈਸਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬੈਗ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇੜੇ ਸਕੌਡਾ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬੈਗ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਸਾਨ ਵੱਲੋਂ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੇੜੇ ਹੀ ਤਾਇਨਾਤ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੌਲਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰ ਸਵਾਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਲਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰ ਭਜਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅੱਗ ਜਾ ਕੇ ਕਾਰ ਦਾ ਟਾਇਰ ਫਟ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਗਿਉਂ ਹੋਰ ਵਾਹਨ ਆਉਣ ਉਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਲੁੱਟੀ ਹੋਈ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਕੌਡਾ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੇ ਦੋ ਚੋਲੇ, ਸੁੱਕੀ ਅਤੇ ਪੀਸੀ ਹੋਈ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਿਆ

ਮਾਨਸਾ: ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਭਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਕ ਸਮਿਤੀ ਭੀਖੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉਤੇ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤਸਵੀਰਾਂ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਗੂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment

www.SistarMortgage.com

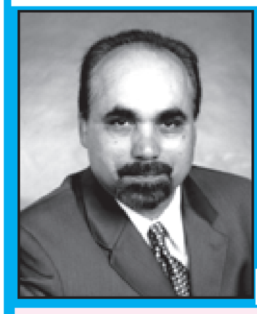

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

*Refinance up to 125% value of the house.

- Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance).
- Self Employed and H1 Visa
- Jumbo loans
- Commercial Property With Business or Business Only.
- Business Equity Line of Credit.
- Multi Unit Investment Property.

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

61 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ

ਨਵੀਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ

ਸਿਰਫ ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਘਰ

ਯੋਗਤਾਵਾਂ: ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ

ਉਮਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 23 ਸਾਲ

ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਐਮ. ਵੀ. ਆਰ. ਹੋਵੇ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: (219) 307-9515

Drivers Needed 61 Cents Per Mile

New Equipment, Monday to Friday only, Weekend Off

Qualifications: Minimum 2 Years Experience

Age 23, Clean MVR

Ph: (219) 307-9515

Michigan Truck Driving School

6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174

ਸਭ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

*ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ

*3-4 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

Raj Jamarai Cell:734-644-1010 Office:734-747-4298

OM Transportation Inc. & Nand Freight Brokerage

Plainfield, IL

Owner Operators & Company Drivers Wanted

Valid CDL Class A License For Local, Regional & OTR Work.

Van & Reefer

omtrans1@yahoo.com

Manminder Heer 630-709-5331 Onkar Heer 630-396-0777

ਗੁਰਸਿੱਖ ਰਬਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦੇਣ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਰਬਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸ. ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇਹ ਲੇਖ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਸਬ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਬਾਬ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਬੁਲੀ ਰਬਾਬ ਦੀ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਵੰਨਗੀ ਵੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਬੁਲੀ ਰਬਾਬ, ਭਾਰਤੀ ਰਬਾਬ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਰਬਾਬੀਆਂ ਦੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਤੁੱਛ ਬੁੱਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਰਬਾਬੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੀਰਤਨੀਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1947 ਵੇਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੱਕ ਸਚਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤੰਤੀ ਕੀਰਤਨ ਗਾਇਨ ਕਰ ਕੇ ਜਿਥੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਫੋਨ: 91-98154-61710

ਕੁਝ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਰਬਾਬੀ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਬਾਬੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਤਾਣ ਆਪਣੇ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਵਜੋਂ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। 1947 ਵਿਚ ਉਹ ਪਟਿਆਲੇ ਆ ਵਸੇ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਉਹ ਰਾਗ ਦਾਰੀ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਕੀਰਤਨੀਏ ਸਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਣ ਸੁਰੀਲੇ ਕੰਠ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਉਸ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਵਸੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਗਿਆਤਾ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦਾ ਨਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਨਾਮਾ-ਪ੍ਰਤਾਪਾ ਵੱਜਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ-ਦੇਵਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ (ਅਮਰੀਕਾ) ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਲਾਸੀਕਲ, ਨੀਮ-ਕਲਾਸੀਕਲ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵਾਦਨ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਬਖੂਬੀ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਾਗੀ ਸਵਰਗੀ ਭਾਈ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ-ਗੁਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਬੋਦਲ ਨੇ ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਦਸੂਹਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੋਦਲਾਂ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਰਬਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਅਤੇ ਰਾਗ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਰਿਆਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵੱਕਾਰੀ ਇਨਾਮ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਾਗੀ ਐਵਾਰਡ, ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦਿੱਲੀ ਐਵਾਰਡ, ਤਾਨਸੈਨ ਐਵਾਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਨਮਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੇ ਕੀਰਤਨਕਾਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹਰੀਵੱਲਭ ਸੰਗੀਤ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਧਾਂਕ ਜਮਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉਹ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ੁੱਧ ਕਲਾਸੀਕਲ ਰਾਗ ਵੀ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਭਾਈ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਭਾਈ ਗੁਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਵਸੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਰਾ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਰੋਜ਼ੀ ਇਧਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਪਟਿਆਲਾ ਸਿੱਖ ਰਬਾਬੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਪਿਰਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮੋਹਨ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਿਸ਼ਨ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਐਸੇ ਰਬਾਬੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੈਲੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹਲਕੇ ਮੀਂਹ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਫੁਹਾਰ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਜੱਸਾ ਪਾਲਾ ਦਾ ਜਥਾ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਟਿਆਲੇ ਵਸ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਈ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਝੇਮਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਗਾਇਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਰਜਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿਧ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਹਨ

ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਭਾਈ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਗੁਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਥਾ

ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਦਮਪੁਰ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਵਡਾਲਾ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਯੂ.ਕੇ. ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਰਾਣਾ ਜੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੁਰੀਲੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਕੇ ਵਸ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਗਾਇਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਹੈ; ਇਥੋਂ ਦੇ ਰਬਾਬੀ ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਬਾਬੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਚਲਿਤ ਤੇ ਬਿਖੜੇ ਰਾਗਾਂ ਅਤੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਰੋਦੀ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੇਗੀ ਤਾਂ ਇਕ ਨਾਂ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਜ਼ੁਬਾਨ ਉਤੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਤੇ ਉਹ ਨਾਂ ਹੈ ਸਵਰਗੀ ਭਾਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ-ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ। ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਭਾਈ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਦਮ ਉਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੰਦੇੜ ਵਿਖੇ ਬਤੌਰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਹੀ ਫੱਕਰ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਭਲਾ ਕੌਣ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਭਾਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਫੱਕਰ, ਭਾਈ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੱਕਰ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਫੱਕਰ ਦੇ ਜਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਅਤੇ ਰਾਗ ਬਧ ਕੀਰਤਨ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਰਬਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਉਘਾ ਨਾਂ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹੈਡ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਨਮੇ ਭਾਈ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਗੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਰੇਡੀਓ ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਨਾਂ ਬਣਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਭਾਈ ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਜਥੇ ਸਮੇਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ।

ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਘੇ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਭਾਈ ਹਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਆਦਮਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਫ਼ਰਜ਼ੰਦ ਭਾਈ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ। ਉਹ ਜਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਅਗੰਮੀ ਆਨੰਦ ਵਿਚ ਝੂਮ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਧੀ ਹੋਈ ਆਵਾਜ਼, ਲੈਅ ਸੁਰ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਬਰੀਕੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਸ਼ੁਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਇਕ ਅਨੋਖਾ ਸਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਕੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਵਸੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂ.ਕੇ. ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਕੇਟ ਦਾ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਉਘਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਭਰਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਰਾਗਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਪਕੜ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ, ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਥੇ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਬਾਬੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਵੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਗੁਰਸਿੱਖ ਰਬਾਬੀ ਕੀਰਤਨੀਆਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਦੇਣ ਉਤੇ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਣ ਰਹੇਗਾ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 9 ਜੂਨ 2018 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-328

ਰਾਹੀਂ-ਵਾਟੀਂ ਮਿਲੇ ਅਚਾਨਕ, ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਕੋਈ 'ਪਰਦੇ' ਦੀ।
ਚੁਗਲ ਨੇ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀ ਚੋਰੀਓਂ, ਚੜ੍ਹ ਮੱਚੂ ਕੰਨ ਭਰਦੇ ਦੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-326

ਚਾਨਣ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ
ਰਾਹ ਆਪਣਾ ਰੁਸ਼ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢ ਭਾਵੇਂ ਕਰੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ
ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਵੀ ਪੁਗਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਅੱਖਰ-ਬੋਧ ਹੀ ਹੈ ਬਥੇਰਾ
ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਨਿਭਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਲਸ਼, ਲਾ ਕੇ ਤੋਪੇ
ਪੁਰਾਣਿਓਂ ਨਵੇਂ ਬਣਾਵਾਂਗੇ।
ਗਿਆਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੈ ਕੇ
ਉਪਰਲੀ ਥੱਲੇ ਲਿਆਵਾਂਗੇ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ

ਉਠੇ ਕਿਰਤੀ, ਜਾਗੇ ਕਿਰਤੀ।
ਨਾਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜੋੜੀ ਬਿਰਤੀ।
ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਹੁਣ ਪੈਣਾ ਲੜਨਾ।
ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਪਊਗਾ ਫੜ੍ਹਨਾ।
-ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ, ਬਠਿੰਡਾ

ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਜੋ ਕਰਦੇ
ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ।
ਵਿਹਲਾ ਸਮਾਂ ਬੇਕਾਰ ਨਾ ਜਾਵੇ
ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆਨ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ।
-ਪੋਰਿੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਢਪਾਲੀ

ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢ ਕੇ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ
ਚੁੱਕ ਲਵਾਂ ਕਿਤਾਬ।
ਹਰ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਪੜ੍ਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਬ।
-ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਠਿੰਡਾ

ਪੜ੍ਹਨ ਬੈਠੀਏ ਕਿਤਾਬਾਂ
ਤਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਸੰਸਾਰ।
ਗਿਆਨ ਵਧਾਈਏ ਸਦਾ
ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ।
ਵਿਦਿਆ ਵੰਡੇ ਚਾਨਣ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ।
ਉਚਾ ਨੀਵਾਂ ਮਿਟ ਜਾਵੇ
ਲੋਕਾਈ ਕਰੇ ਪਿਆਰ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਪੇਟ ਖਾਤਰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਗੰਢੀਏ
ਫੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਕੰਮ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ।
ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲ ਚੱਲੇ
ਛੋਟੇ ਧੰਦਿਆਂ ਵਾਲੇ ਰੋਲ 'ਤੇ।
ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਜੋ ਮਨ 'ਚ ਸੀ
ਵਿਹਲ 'ਚ ਬੈਠਾ ਕਿਤਾਬ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ।
-ਜਗਜੀਤ ਕੌਰ ਤੂਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ ਕਿੱਤਾ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ
ਇਹੋ ਹੈ ਮੇਰਾ ਸਵੈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ।
ਪਰ ਅਸੀਂ ਖੱਜਲ ਖੁਆਰ ਹੋਏ
ਜਦੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ ਵੱਡੇ ਬਾਜ਼ਾਰ।
ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਹਲ ਲੰਘਾਉਣ ਲਈ
ਪੜ੍ਹੀਏ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਅਖਬਾਰ।
-ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ

ਗੰਢ ਤੁਪ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਜੁੱਤੀਆਂ
ਲੈ ਮੇਚਾ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਲੈਂਦਾ ਸਾਈ
ਸੁਬਹ, ਸ਼ਾਮ, ਰਾਤ ਕੰਮ 'ਚ ਮਗਨ
ਰੰਬੀਆਂ, ਤਿੱਲਾ, ਆਰਾ, ਚਮੜਾ
ਪੱਥਰ ਧਾਗਾ ਉਹਦਾ ਸਰਮਾਇਆ।
ਚਮੜੇ ਨੂੰ ਸਿਲ ਉਤੇ ਕੁੱਟਦਾ
ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਕਲਬੂਤ ਵਿਚ ਠੋਕਦਾ
ਇਹੋ ਉਹਦਾ ਸੰਗੀਤ।
ਦੱਸ ਦੇਊ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ ਦਾ ਰਾਹ
ਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਰੌਣਕ ਰਹਿੰਦੀ
ਗੰਢਦਾ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦਾ 'ਲੋਕ ਯੁਧ'
ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦਾ ਖਲਕਤ ਨੂੰ
ਕਾਰੀਗਰ ਹੱਥ ਦੀ ਕਿਰਤ
ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਲੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ।
-ਦਰਸ਼ਨਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਚੁਰਾਸੀ: ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਫੋੜਾ

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਨੂੰ 34 ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਸੰਜੀਦਾ ਸ਼ਖਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਚੇਤ ਜਾਂ ਸੁਚੇਤ ਇਹ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਵੀ (ਮਰਹੂਮ) ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ (18 ਅਗਸਤ 1920-21 ਅਕਤੂਬਰ 2002) ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਫੋੜਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਨੌਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਪਰੋਈ ਚੀਸ ਅੱਜ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕਵੀ-ਮਨ ਅਤੇ ਬਾਲ-ਮਨ ਵਾਲੀ ਤੜਫਾਹਟ ਸੱਚਮੁੱਚ ਰੁਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰੂ ਵਕਤਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੁਨਾਮੀਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਨੀਲੇ ਤਾਰੇ ਦਾ ਸਾਕਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਅਤਿ ਦੁਖਦਾਈ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਨੌਂ ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲਾਇਲਾਜ ਨਾਸੂਰ ਵਾਂਗ ਵਗੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ-ਸੂਝ ਨੇ ਨਾਸੂਰ ਨੂੰ 'ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਫੋੜਾ' ਮਿਥਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਫੋੜਾ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਜਮਾ ਕੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ 'ਚ ਇਹਨੇ ਕਰੁਣਾ, ਭੈ ਤੇ ਕਚਿਆਣ ਦੇ ਰਲੇ-ਮਿਲੇ ਚਿਤਰ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਿਥੇ ਹਨ? ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਉਖੜ-ਦੁਖੜ ਪਏ ਮਲਬੇ ਵਿਚ। ਜੋ ਬਾਹਰ ਇੱਟ-ਪੱਥਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟੁੱਟਾ ਹੈ, ਉਹਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਧੁਰ ਡੂੰਘੇ ਸਾਡੇ ਜਾਤੀ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਕ ਕਵੀ ਕੇਦਾਰਨਾਥ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਬੱਚੇ ਦਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਖਿਡਾਉਣਾ (ਖਿਡੌਣਾ) ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਉਹਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਖਿਡਾਉਣਾ ਲੈ ਕੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ

ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ

ਜੁ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਏ। ਬੱਚਾ ਉਹ ਖਿਡਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਉਹ ਰੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਹੋ ਆਪਣਾ ਖਿਡਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਖਿਡਾਉਣੇ ਦੀਆਂ ਚਿਪਰਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਮੁੜ ਸਾਲਮ-ਸਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਖਿਡਾਉਣਾ ਉਵੇਂ ਦਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਥੇ ਹੈ ਉਹ ਖਿਡਾਉਣਾ ਉਵੇਂ ਦਾ ਉਵੇਂ। ਕਵੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖਿਡਾਉਣਾ ਅਜੇ ਵੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਦਾ ਉਵੇਂ, ਬੱਚੇ ਦੇ ਅੰਤਰਮਨ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵੇਖਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰਮਨ ਵਿਚ ਵਸਿਆ ਸਾਡਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਉਵੇਂ ਦਾ ਉਵੇਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਨੇ ਤੋੜਿਆ। ਬਾਹਰੋਂ ਟੁੱਟਾ ਅੰਦਰ ਉਹ ਉਵੇਂ ਦਾ ਉਵੇਂ ਸਾਲਮ-ਸਬੂਤ ਪਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਬੱਚੇ ਦਾ ਰੋਣ ਮੁਕਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰੋਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਫੋੜੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਧੁਰਦੇਸ ਵਿਚ ਹਨ।

ਇਸ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪਵਿਤਰ ਸ਼ਹਿਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ, ਕੁਝ ਖਿਡਾਉਣੇ ਟੁੱਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਬਾਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੋਣ, ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਹਉਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਸਬੰਧੀ ਤੌਖਲੇ ਉਪਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹਉਂ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਹਉਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਸ਼ਵਾਸ-ਚਿਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੜਕਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਡੁਸਕਿਆ ਸਾਂ:

ਮਾਏ ਮੈਨੂੰ ਅੰਬਰਸਰ ਲਗਦਾ ਪਿਆਰਾ
ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਜਿਥੇ ਇੱਟਾਂ ਨੇ ਲੱਗੀਆਂ
ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਏ ਗਾਰਾ
ਹਰਿਮੰਦਰ ਤਾਂ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ
ਸਮਤਾ ਦਾ ਭੰਡਾਰਾ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਨੂੰ ਤੁਰਦੀ ਜਾਵਾਂ
ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਸਾ ਭਾਰਾ
ਹਿੰਦੂ ਪੇਕੇ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖ ਸਾਹੁਰੇ
ਮੇਰਾ ਕਿਥੇ ਸ਼ੁਮਾਰਾ
ਤੋਂ ਦਰ ਛਡ ਕੇ ਮੈਂ ਕੈਂ ਦਰ ਜਾਵਾਂ
ਕੌਣ ਕਰੇ ਨਿਸਤਾਰਾ?

ਹਾਂ, ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਬਾਲ-ਕਵੀ ਦਾ ਕੀਰਨਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਗੀਤ ਦਾ ਮੁਖੜਾ ਬਾਲ-ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਕਿਸੇ ਮੱਸਿਆ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਇਹ ਗੀਤ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨੀਲੇ ਤਾਰੇ ਦੇ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਦੋ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਖਿਡਾਉਣਾ ਤਿੜਕਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੇ ਕੁ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਟਿਕਾਇਆ ਸੀ।

'ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰ' ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਜੋ ਮਹਿਮਾ ਲੋਕ ਮਨ ਵਿਚ ਉਕਰੀ ਪਈ ਸੀ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਮੱਧਮ ਪੈਂਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਈ ਤੇ 'ਲਹੌਰ ਸਹਿਰ ਜਹਿਰ ਕਹਿਰ ਸਵਾ ਪਹਿਰ' ਦਾ ਚਿਤਰ ਵਧੇਰੇ ਉਭਰਦਾ ਜਾਪਿਆ। ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਮੁਖ ਸੋਮੇ ਲੋਕ-ਵੇਦੀ ਵੇਰਵੇ ਹਨ। ਅਜੋਕੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੰਜ ਕੁ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਰਤ 'ਸਿਫਤੀ' ਤੇ 'ਜਹਿਰ ਕਹਿਰ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਜ਼ਮ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੀ:

ਆਪਣਾ ਹੀ ਮੁਲਕ ਤੇ ਮੌਸਮ ਹੈ
ਪਰ ਇਕ ਮੌਸਮ ਗਹਿਰ ਤਾਂ ਹੈ
ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਸੈਂ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਹੈ
ਅੱਜ ਹੋਰ ਜਿਹਾ ਹੈ ਖੈਰ ਤਾਂ ਹੈ!
ਪਰ ਸਿਫਤੀ ਨਕਸ਼ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇ
ਪਰ ਲਗਦੇ ਬੇਪਹਿਚਾਣੇ ਨੇ
ਮੰਨਿਆ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਲਹੌਰ ਨਹੀਂ
ਪਰ ਸਵਾ ਪਹਿਰ ਦਾ ਕਹਿਰ ਤਾਂ ਹੈ
ਚੁੰਗੀ ਮਹਿਸੂਲ ਜੋ ਮੰਗਦੇ ਹੋ
ਇਕ ਸਿਰ ਹੈ ਦੇ ਹੀ ਜਾਵਾਂਗਾ
ਏਨਾ ਤਾਂ ਭਰੋਸਾ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਇਹ ਮਿਤਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਤਾਂ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਛਪੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਰਥੀ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨਿਰੋਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁਖ ਤਾਂ ਸੀ, ਜੋ ਮਨ ਵਿਚ ਵੇਦਨਾ ਉਪਜਾਉਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਅਸਲ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਤਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਵੱਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰ ਸਨ:

ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁਹੱਲੇ ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ
ਆਪਣਾ ਸੀ ਜੋ ਵਾਂਗ ਪਰਾਇਆਂ ਮੋਇਆ।
ਕਿਸ ਮਤਰੇਈ ਧਰਤੀ ਪੁੱਤ ਮਰੇ ਨੇ
ਮਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਵੈਣ ਗਿਆ ਨਾ ਛੋਹਿਆ।
ਮੋਢਿਆਂ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਕਿਧਰ ਗਏ ਨੇ
ਸਾਨੂੰ ਸਿਵਿਆਂ ਤੀਕ ਕਿਸੇ ਨਾ ਢੋਇਆ।

ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨੇ ਸ਼ਿਅਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਵੱਗਿਆ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਨ। ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਪਰਾਇਆਂ ਵਾਂਗ ਮਰਨਾ, ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦਾ ਮਤਰੇਈ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਵੈਣਾਂ ਦਾ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ ਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਵਿਆਂ ਤਕ ਮੋਢਾ ਨਾ ਦੇ ਸਕਣਾ-ਇਹ ਸਭ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਜਨਬੀਅਤ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਵਰਤਮਾਨ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਆਗੂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਪੱਖ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਲੋਕ ਮਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀ ਤ੍ਰੇੜ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਜਾਂ ਸਰੋਕਾਰ ਇਹੋ ਹੈ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੀ ਬੜੀ ਚਰਚਾ ਸੀ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਮਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਚੁੱਕ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੁ ਉਹ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ੇਰ ਸਕੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਹੁਣ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਵਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਤੱਥ ਹਨ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪਰਵਾਨ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਸੰਤ ਜੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਸਨ। ਸੰਤ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਜੀ ਸ਼ਸਤਰ ਧਾਰਨ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਮੰਨਿਆ-ਪ੍ਰਮੰਨਿਆ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਹੈ। ਸੰਤ ਜੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰੇਰਦਾ। ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਬਹਿਸ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪੱਖ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿੰਗ ਫਸਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੋਂਹਦੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਕਵੀ ਆਪਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ। ਖੁਦ ਬਹਿਸ ਜਾਂ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਹੈ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਵੇ।

> **ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰਮਨ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਫੋੜੇ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਰਜਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਵਿਤਾ ਬੇਇਖਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੁਦਨਮਈ ਸੁਰ ਉਹ ਸ਼ਸਤਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।**

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਕਤਲ ਵੀ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਵੀ ਕਦੀ ਕਦੀ ਪਰਵਾਨ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੇ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਬੜੇ ਹੀ ਸੁਹਜੀਲੇ ਚਿੱਤਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਚਤਮ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੱਤਰ-ਰਚਨਾ ਵੱਲ ਮੈਂ ਰੁਚਿਤ ਨਹੀਂ। ਹਰ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕਾਵਿ-ਕਾਰਜ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਘੋਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਵੱਗਿਆ ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਮੁਹਾਰੇ ਇਸ ਦੇ ਖੰਡਨ ਲਈ ਉਤਸਾਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਲੋਕਵੇਦ ਦਾ ਖੋਜੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਲੋਪ ਹੋ ਚੁਕੇ ਲੋਕਵੇਦੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ ਕਵੀ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਸਰੋਕਾਰ ਉਸ ਜਿਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਿਰੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਹਿਤ ਕਵਿਤਾ ਸਦਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕੰਢੇ, ਡਿਓਢੀ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕਤਲ ਘੋਰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਾਪ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਏਨੇ ਮਰੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਅਟਵਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਗਰਮ ਸਲਾਖਾਂ ਨਾਲ ਉਕਰੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਧਾਰਾ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗਲ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਵਿ-ਪਾਰਖੂ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਹਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਵੀ ਵਜੋਂ ਸਕਾਰਥ ਮੰਨਿਆ ਸੀ:

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਬਿਚਾਰੋ
ਆਪਣਾ ਹੀ ਜਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ
ਗੈਰਾਂ ਵਾਂਗ ਨਾ ਮਾਰੋ।
ਜੇ ਮੈਂ ਕੰਸ ਕੋਈ ਹਰਨਾਖਸ
ਆਵੋ ਧਰ ਅਵਤਾਰੋ
ਸਭ ਜਗ ਵੇਖੇ ਵਿਚ ਦਲੀਜ਼ਾਂ
ਪਕੜੋ ਪਕੜ ਸੰਘਾਰੋ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ਼ਰਨ ਗਹੀ ਸ਼ਰਨਾਗਤ
ਆਇਆ ਤੁਧ ਦਰਬਾਰੋ
ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਓਟ ਤੂੰ ਹੀ ਮੇਰਾ ਉਹਲਾ
ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਆਸ ਅਧਾਰੋ
ਨਾ ਤੋੜੋ ਆਸਾ ਭਰਵਾਸਾ
ਆਪਣਾ ਜਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੋ
ਜੀਭਾ ਨਾਮ ਮਹਾਰਸ ਮੀਠਾ
ਹੱਥ ਪਰਸਾਦ ਤੁਮਾਰੋ
ਸਾਖੀ ਸੰਤ ਸਰੋਵਰ ਸੱਚਾ
ਸਾਖੀ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰੋ
ਪਿਠ ਪਰ ਵਾਰ ਤੇਰਾ ਜਨ ਕੋਹਿਆ
ਕਿਸ ਪੈ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰੋ
ਹਮਰੀ ਵੇਦਨ ਸਭ ਜਗ ਜਾਣੇ
ਚਹੁੰਕੁੰਟੀ ਜੁਗ ਚਾਰੋ
ਇਹ ਅਨਹੋਣੀ ਤੈ ਦਰ ਹੋਈ
ਧਰਮ ਕੁਧਰਮ ਨਿਤਾਰੋ
ਤੇਰੀ ਡਿਓਢੀ ਦਾਗ ਪਿਆ ਹੈ
ਕਿਰਪਾ ਸਹਿਤ ਉਤਾਰੋ।

ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤਾਂ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਹੋਰ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਅਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹਾਂ-ਮੁਖੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ। ਉਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਕੋਰਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਕਾਵਿ-ਸੁਹਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ। ਸੱਚ ਅਤੇ ਸਵੱਛਤਾ ਸੁਹਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਸੁਹਜ ਸਦਾਚਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ। ਸੱਚ ਜਾਂ ਸਦਾਚਾਰ ਤੋਂ ਵਿਛੁੰਨਾ ਹੋਇਆ ਸੁਹਜ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸੁਹਜ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗੀਤ ਜਾਂ ਚਿਤਰਕਾਰੀ ਵਾਂਗ ਕਵਿਤਾ ਨਿਰੋਲ ਫਾਈਨ ਆਰਟ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਸੱਚਾਈ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੱਛ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪੱਲਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਉਹਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਵੀ ਇਹੋ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ।

ਉਪਰ ਕੁਝ ਕੁ ਟੂਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਮਤਾਮਈ ਮਾਂ, ਸਮਤਾਮਈ ਧਰਮ, ਸਿਫਤੀ ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ, ਅਪਣੱਤ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ, ਸ਼ਰਨਾਗਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧਰਮ, ਦਾਗ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮੇਰੇ ਸੁਹਜ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਹੀ ਅੰਗ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਨਿਰਾਕਰਨ ਚਾਹਿਆ ਹੈ:

ਜੰਗਲ ਜੰਗਲ ਤੋਂ ਦੀਵਾਨਾ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ
ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਗੁਆਚਾ ਬਾਲਕ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ
ਛੱਤਾਂ, ਕੰਧਾਂ, ਬੂਹਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਗ ਆਇਆ
ਲੈ ਜਾਵੋ ਇਹ ਕੰਡਿਆਂ ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਦਾ ਹੈ
ਪੋਲੇ ਪੈਰੀਂ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਾ ਪਰਛਾਵਾਂ
ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਭਾਈ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਅੰਤਰਮਨ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੇ ਫੋੜੇ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਵਰਜਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲੰਘਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਵਿਤਾ ਬੇਇਖਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਰੁਦਨਮਈ ਸੁਰ ਉਹ ਸ਼ਸਤਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸਿਫਤੀ ਚਿਹਰਾ ਵਿਗਾੜ ਰਹੇ ਸਨ; ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਦਾਗਦਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਤੀ ਅਵਚੇਤਨ ਉਪਰ ਸੱਟ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੇਤਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਾਤੀ ਅਵਚੇਤਨ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਉਨੀ ਸੌ ਚੁਰਾਸੀ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ:

ਫੌਜਾਂ ਕੌਣ ਦੇਸ ਤੋਂ ਆਈਆਂ

ਕਿਹੜੇ ਦੇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਹਿਰ ਲਿਆਈਆਂ।
ਕਿਸ ਤੋਂ ਕਹਿਰ ਲਿਆਈਆਂ।
ਕਿਸ ਫਣੀਅਰ ਦੀ ਫੂਕ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ
ਪੱਕੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਢਾਹੀਆਂ।
ਸਿਫਤ ਸਰੋਵਰ ਡਸਿਆ
ਅੱਗਾਂ ਪੱਥਰ ਦੇ ਵਿਚ ਲਾਈਆਂ।
ਹਰਿ ਕੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਹੁ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ
ਬੁੱਕਾਂ ਭਰ ਵਰਤਾਈਆਂ।
ਫੌਜਾਂ ਕੌਣ ਦੇਸ ਤੋਂ ਆਈਆਂ।

ਇਹ ਕਣਕਾ ਲੈ ਭਟਕ ਰਹੇ ਹਾਂ
ਮੈਂ ਤੂੰ ਵਾਂਗ ਸ਼ੁਦਾਈਆਂ।
ਮੱਥੇ ਮੱਥੇ ਰੀਂਗ ਰਹੀਆਂ ਨੇ
ਕੀੜ-ਨਗਰ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ।
ਮਨ-ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਜੋ ਰਹੁ-ਰੀਤਾਂ
ਸਦੀਆਂ ਜਤਨ ਟਿਕਾਈਆਂ।
ਉਹੀਓ ਆਪਣੇ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਕੀਆਂ
ਹੋਈਆਂ ਸਭ ਪਰਾਈਆਂ।
ਫੌਜਾਂ ਕੌਣ ਦੇਸ ਤੋਂ ਆਈਆਂ।

ਦੂਰ ਦੇਸ ਦੇ ਤਾਹਨੇ ਦੇਵਣ
ਭਾਈ ਤੇ ਭਰਜਾਈਆਂ।
ਕੋਈ ਨਾ ਆਪਣੀ ਹੀਰ
ਕਿ ਜਿਸ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਇਹ ਰੁਸਵਾਈਆਂ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਚੇ ਕੋਠੀਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ
ਪਾਵਾਂ ਹਾਲ ਦੁਹਾਈਆਂ।
ਮੇਰੇ ਹੀ ਘਰ ਗੋਸ਼ੇ ਬਹਿ ਕੇ
ਲੋਕੀਂ ਲੈਣ ਵਧਾਈਆਂ।
ਫੌਜਾਂ ਕੌਣ ਦੇਸ ਤੋਂ ਆਈਆਂ।

ਫੌਜਾਂ ਆਉਣਾ ਫੌਜਾਂ ਜਾਣਾ
ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ।
ਕੀ ਭਲਕੇ ਮੁੜ ਰਹਿ ਸਕਾਂਗੇ
ਹਮਸਾਏ ਹਮਸਾਈਆਂ?
ਲਾਗੇ ਬਹਿ ਕੇ ਹੀ ਭੋਗਾਂਗੇ
ਦੂਰੋਂ ਦੂਰ ਜੁਦਾਈਆਂ।
ਕੀ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਮਾਣ
ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਰਜ਼ਾਂ ਨੇ ਉਕਸਾਈਆਂ।
ਫੌਜਾਂ ਕੌਣ ਦੇਸ ਤੋਂ ਆਈਆਂ।

ਜੈ ਜੈ ਮਾਤਾ ਜੈ ਮਤਰੇਈ

ਜੈ ਜੈ ਮਾਤਾ ਜੈ ਮਤਰੇਈ।
ਜੱਗ 'ਤੇ ਹੋਰ ਨਾ ਤੇਰੇ ਜੇਹੀ।

ਤੂੰ ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਦੈਂਤ ਬਣਾਵੇਂ
ਦੈਂਤ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਵੇਂ।
ਸੰਤ ਮਰੇ ਜਾਂ ਦੈਂਤ ਬਿਨਾਸੇ
ਹੰਝੂਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ਹਾਸੇ।
ਕਰਾਮਾਤ ਕੀਤੀ ਤੂੰ ਕੇਹੀ
ਜੈ ਜੈ ਮਾਤਾ ਜੈ ਮਤਰੇਈ।

ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਦੀ ਕਰਨ ਜੁਹਾਰੀ
ਤੂੰ ਆਈ ਲੋਹ-ਸਿੰਘ ਸਵਾਰੀ।
ਸਤਿ-ਸਿੰਘਾਸਨ ਹੱਥ ਢਾਹਿਆ
ਤੇ ਮੁੜ ਹੱਥੀਂ ਆਪ ਬਣਾਇਆ।
ਵਾਹ ਰਚਨਾ ਵਾਹ ਖੇਹੋ-ਖੇਹੀ
ਜੈ ਜੈ ਮਾਤਾ ਜੈ ਮਤਰੇਈ।

ਸੋਨ-ਕਲਸ ਤੂੰ ਚੀਰ ਲੰਗਾਰੇ
ਤੇ ਮੁੜ ਮਲ੍ਹਮਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਰੇ।
ਆਪੇ ਤੂੰ ਸੰਕਟ ਉਪਜਾਵੇਂ
ਨਿਕਟੀ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਬਚਾਵੇਂ।
ਨਿਤ ਨਿਰਮੋਹੀ ਸਦਾ-ਸਨੇਹੀ
ਜੈ ਜੈ ਮਾਤਾ ਜੈ ਮਤਰੇਈ।

ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਤਖਤ ਹਜ਼ਾਰੇ ਰਹਿਣਾ
ਭਾਵੇਂ ਭੱਠ ਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਸਹਿਣਾ।
ਤੁਮਰੀ ਗਣਤ ਗਣੇ ਨਾ ਕੋਈ
ਸਭ ਅਨਹੋਣੀ ਤੁਮ ਤੇ ਹੋਈ।
ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇਰੀ ਪੇਓ ਪੇਈ
ਜੈ ਜੈ ਮਾਤਾ ਜੈ ਮਤਰੇਈ।

ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਸਿੱਖ ਅਕੀਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਧਰਮ ਅਧੀਨ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੌੜੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਧਰਮ ਸਦਾ ਹੀ ਠੀਕ ਬੈਠਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਕਦੇ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਬੈਠੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਧਰਮ ਚਲਹਿ ਹੈਂ' ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸੇ ਬੰਦ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ 'ਧਰਮ ਬਿਨਾ ਸਭ ਦਲਹਿ ਮਲਹਿ ਹੈਂ' ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਅੱਜ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋੜ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਲਮੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬਚਾਇਆ ਤੇ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਅਜੋਕੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਇਸ ਮਸਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਏਥੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਅਦਵੈਤ ਅਤੇ ਦਵੈਤ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਰਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚਾਨਣ, ਹਨੇਰੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਹਨੇਰਾ, ਚਾਨਣ ਦੀ। ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਇਹੋ ਸਿਧਾਂਤਕੀ, ਸਰਗੁਣ ਵਿਚ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਨਿਰਗੁਣ ਵਿਚ ਸਰਗੁਣ (ਨਿਰਗੁਨੁ ਆਪਿ ਸਰਗੁਨੁ ਭੀ ਓਹੀ॥ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਿਨਿ ਸਗਲੀ ਮੋਹੀ॥ ਪੰਨਾ 287) ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਵਿਧੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਧਰਮ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਉਤਰ ਅਕਸਰ ਇਹ ਸੁੱਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ, ਦੋ ਸਨ, ਦੋ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਹੀ ਰਹਿਣੇ ਹਨ।

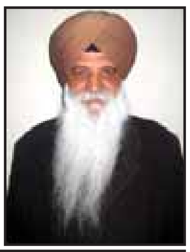

ਪ੍ਰੋ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-93163-01328

ਇਸੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਥੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਨਿਭਣਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਭਣਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ (ਰਿਸ਼ੀ ਪਰੰਪਰਾ, ਸੰਤ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਭਗਤ ਪਰੰਪਰਾ) ਦਾ ਗੁਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਸਥਾਪਨ ਦੀ ਸਿੱਖ ਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮ ਵਿਚ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਹੁਲਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਸਹਿਣ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਉਸਾਰ ਲਈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਵਿਧੀਆਂ (ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਸੇਵਾ, ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਆਦਿ) ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਰਾਜ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੰਕਲਪ' ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹੀ ਸਮਝ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਧਰਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਮਨਫੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਕੀਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਰਹਿਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਧਰਮ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਵਾਲੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਤਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਪੰਥਕਤਾ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਜੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤ ਵੱਲ ਯਾਤਰਾ ਵਜੋਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਤਾਂ 1708 ਤੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਤੱਕ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ? ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖੀਕਰਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸੀਕਰਣ ਕਿਉਂ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਸਮਝਣ ਲਈ ਯੂ-ਟਿਊਬ 'ਤੇ ਜਾਉ ਤੇ ਵੇਖੋ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਤਾਂ ਸਵਾਦ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੱਤ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਵਿਹਾਜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਅੱਗ ਬਾਲਣ, ਜ਼ਹਿਰ ਛਿੜਕਣ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਘੜਮੱਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਥਾਂ ਖੱਬੂ-ਸਿਧਾਂਤਕੀਆਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਜੀਵੰਤ ਸਿੱਖ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਜਾਤੀ ਲੋੜਾਂ (ਸਿਆਸਤ) ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਲੋੜਾਂ (ਧਰਮ) ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਿਲਾ ਫਤਿਹ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਤੋਪ ਦੇ ਟੁੱਟੇ ਪਹੀਏ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੰਥ (common object), ਪੰਥ (common organization), ਗੁਰਦੁਆਰਾ (common conviction) ਅਤੇ ਰਹਿਤ (common code or confidence) ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਲੱਗਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾ ਇਸ ਲਈ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਬਿਉਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਧੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲੋਂ ਡਰਾਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਧਰਮੀ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮੀਸ਼ਨ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਮੱਧਮ ਪੈਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ੇਅਰ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਵਰਤਾਰੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ:

ਮੁਹੱਬਤ ਗੋਲੀਓਂ ਸੇ ਬੋ ਰਹੇ ਹੋ
ਜ਼ਮੀਨ ਕਾ ਚਿਹਰਾ ਖੂਨ ਸੇ ਧੋ ਰਹੇ ਹੋ।
ਘੁਮੰਡ ਤੁਮ ਕੋ ਕਿ ਰਾਸਤਾ ਨਿਕਲ ਰਹਾ ਹੈ
ਯਕੀਨ ਮੁਝ ਕੋ ਕਿ ਮੰਜ਼ਲ ਖੋ ਰਹੇ ਹੋ।

ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਵਿਧਾਨਕਤਾ ਵੀ ਵੰਗਾਰੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਆਸਤਨੁਮਾ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮਨੁਮਾ ਸਿਆਸਤ ਸ਼ਾਨੋ ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਪਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ, ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਜੰਗਲ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸਾਖ ਦਾ ਖੋਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਉਲਾਰ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਰਦੀ ਸਾਖ, ਧਰਮ ਦੇ ਆਸਰੇ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਜੇ ਗੱਲ ਇਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸਿਆਸਤ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ। ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ 5% ਬਨਾਮ 95% ਫਾਰਮੂਲਾ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬਨਾਮ ਵੋਟ-ਬੈਂਕ ਵਾਂਗ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਘਟਗਿਣਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਬਚੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ, ਘੜਮੱਸ ਵਿਚੋਂ ਇਨਕਲਾਬ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦਈਆਂ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਬਦ ਨੂੰ ਬਦਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਰਮ, ਵਿਧਾਨਕਤਾ, ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਟਕਰਾਉ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੇਖ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੇ ਓਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਇਆ, ਜਿੰਨਾ ਸਿਆਸੀ ਸਿਧਾਂਤਕੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਕਦਮ ਰੋਕ ਕੇ ਕੋਈ ਸੋਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਧਰਮ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਦਾ ਹੀ ਘੱਟ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੱਸਿਆ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ-ਉਲਾਰ ਦਾ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ-ਉਲਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਸਿੱਖ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ 1947 ਅਤੇ 1984 ਤੋਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਨਹੁੰਦਰਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨੋਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੈਰੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹੋਰ

ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਸਮਝਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਕੌਣ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਆਤੰਕਣ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਨਿਭਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਸਥਾਪਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ, ਸ਼ਸਤਰ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਸੁਰ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਆਪਣੇ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਤੜਾ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਣ ਲਈ ਸੰਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਬੰਦ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ, ਸਿੱਖ ਆਸਥਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਗਲ ਪਿਆ ਵਰਤਮਾਨ ਵਰਤਾਰਾ।

ਧਰਮ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ, ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਲੋਕਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਪੰਥਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਨੌਕਰੀ ਸਮਝਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਸੱਚ ਵੀ ਝੂਠ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗਾ? ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸੱਚ, ਸੱਚ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਆਦਤ ਬਣਾ ਲੈਣ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਵੋਟ-ਬੈਂਕ ਦੀਆਂ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਥਾ ਵਾਂਗ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਜੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀਅਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਸਿੱਖ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਆ ਗਈ ਹੈ? ਇਹ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਰਥਾਤ ਸੱਚ ਦੀ ਸਿਆਸਤ, ਕੇਂਦਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ, ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰ ਕੇਂਦਰੀਕਰਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਬੈਠਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਨੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਾਵੀਂ ਲੜਾਈ ਦੀ ਪਹਿਲ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਲ ਪਈਆਂ ਸਿਆਸੀ ਲੜਾਈਆਂ ਪੰਥਕ ਸੁਰ 'ਚ ਲੜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਵਰਤਾਰੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅੰਤਮ ਪੱਖੀ ਨਿਕਲਣੇ ਸੁਭਾਵਕ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਇਥੇ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ?

ਸਿਆਸੀ ਲੜਾਈਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਾਂਗ ਲੜਨ ਦੇ ਸੁਭਾ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਵੀ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਾਂਗ ਹੀ ਲੜਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਜਾਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਜੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਵਾਂਗ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਨਤੀਜੇ ਸੰਗਤੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਿਆਸੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਪਹਰਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਦੌਰ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ (ਧਰਮ) ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਭਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਅਪਹਰਣ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਟਿਕੇ ਹੋਏ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਧਰਮ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਆਪਣਾ ਏਜੰਡਾ ਆਪ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਬੇਗਾਨੇ ਏਜੰਡੇ ਅਰਥਾਤ ਸਿਆਸਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਹੁਣ ਨਿਭੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ 'ਪੰਥ ਤੇਰੇ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਪੈਣਗੀਆਂ' ਦੀ ਪੰਥਕ ਰੀਝ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਏਗੀ। (ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ)।

ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਅੰਗੜਾਈਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦਾ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੀ ਚਲਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸੰਦ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦਾ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਵਾਂ ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰੰਪਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕਤਾ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ:

ਨਹ ਬਿਲੰਬ ਧਰਮੰ ਬਿਲੰਬ ਪਾਪੰ॥
ਦ੍ਰਿੜੰਤ ਨਾਮੰ ਤਜੰਤ ਲੋਭੰ॥
ਪ੍ਰਾਪਤ ਧਰਮ ਲਖਿ(ਯ)ਣ॥
ਨਾਨਕ ਜਿਹ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨ ਮਾਧਵਹ॥
(ਪੰਨਾ 1354)

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥ (ਪੰਨਾ 1412)

ਹੇ ਰਵਿ ਹੇ ਸਸਿ ਹੇ ਕਰੁਣਾਨਿਧਿ
ਮੇਰੀ ਅਬੈ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿ ਲੀਜੈ।
ਅਉਰ ਨ ਮਾਂਗਤ ਹਉਂ ਤੁਮ ਤੇ ਕਛੁ
ਚਾਹਤ ਹਉਂ ਚਿਤ ਮੈਂ ਸੋਈ ਕੀਜੈ।
ਸਸਤ੍ਰਨ ਸੋਂ ਅਤਿ ਹੀ ਰਨ ਭੀਤਰ
ਜੂਝਿ ਮਰੋਂ ਕਹਿ ਸਾਚ ਪਤੀਜੈ।
ਸੰਤ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਜਗ ਮਾਇ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਸਯਾਮ ਇਹੈ ਵਰੁ ਦੀਜੈ।
(ਪੰਨਾ 1900, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਭਾਗ ਦੂਜਾ,

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

1999)

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਬੋਲਿਆ
ਧਰਿ ਪਈਐ ਧਰਮ ਨ ਛੋਡੀਐ।
ਬਾਂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜੀਐ
ਸਿਰ ਦੀਜੈ ਬਾਂਹ ਨ ਛੋਡੀਐ।
ਮਨ ਲੋਚੈ ਬੁਰਿਆਈਆਂ
ਗੁਰਸਬਦੀ ਇਹ ਮਨ ਹੋੜੀਐ।

ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਆਧਾਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਂਗ ਨਿਭਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ ਪਿਤਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਸਮਕਾਲੀ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਅਗਿਆਨ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਭਰਮ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਗੁਰੂ ਚਿੰਤਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾਈ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿਖਾਇਆ ਇਹ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਲਦਾ ਓਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਮੁਥਾਜੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ। ਸਿਖਾਇਆ ਇਹ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ? ਇਹ ਚੇਤਨਾ, ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਵਿਧੀਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਉਸਾਰੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਵਿਧੀ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਗੁਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪੜ੍ਹਤ ਉਪਰੰਤ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਸਮਝ ਹੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਛਿੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਸਥਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਗਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਵਿਧਾਨਕਤਾ (ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ) ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਭਾਰਤੀ ਗਣਤੰਤਰ ਵਾਸਤੇ ਅਹਿਮ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਉਸਾਰ (One Nation Theory), ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਘਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਉਣ ਦੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਣ ਦਾ ਰਾਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਹ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਅਪਹਰਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਹ ਭਾਰਤੀ ਨਾਨਤਵ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹ ਤੁਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਮਝ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਵਾਂਗ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਮਝਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ, ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਧਰਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੂਰਕਤਾ ਵਿਚ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਕਤਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਰਲੇਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਘਾਤਕ ਮਿਲਗੋਭਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਾਤਕ ਮਿਲਗੋਭਾ ਸਿੱਖ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿਚ ਕੱਸ ਕੇ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਿਆਸੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ 'ਸਭਸੇ ਲੈ ਮਿਲਾਇ ਜੀਉ' ਵਾਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੱਧਮ ਪੈਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਚੇਤਨਾ ਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬਦਲ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸਭ ਸਿੱਖ ਪਰਤਾਂ ਜੇ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕਤਾ ਉਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਗੁਰਪੁਰਬ ਵੀ ਮੇਲੇ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ। ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਿੱਖਾਂ ਕਰਕੇ ਬਚੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕਰਕੇ? ਨਹੀਂ ਸਮਝਾਂਗੇ ਤਾਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿੱਖ (ਸੰਤ ਤੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ) ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਿੱਖ (ਸਿਆਸਤਦਾਨ) ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸਮਾਨੰਤਰਤਾ ਵੱਲ ਧੱਕੇ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਾਂਗੇ ਤਾਂ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬੋਚ ਕੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹੀ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਧਰਮ ਸਦਾ ਹੀ ਠੀਕ ਬੈਠਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਕਦੇ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਬੈਠੀ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਵੇਖੋਗੇ ਤਾਂ ਵੇਖ ਸਕੋਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕੁੰਡੇ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਤੜੇਬਾਜ਼ੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਾਸਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਜੇ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਕੇਂਦਰੀ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਆ ਸਥਾਪਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਮਝ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੇ ਸਹਿਜ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਦੇ ਉਲਾਰ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਜ ਸਥਾਪਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸਧਾਂਤਕਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਅਮਲ ਦੀ ਆਸ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ, ਰਾਜ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਵਿਧਾਨਕਤਾ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੋਟ-ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸਿਆਸਤ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਗਲ ਪੈਂਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਸੰਭਲਾਂਗੇ ਤਾਂ ਇਸਲਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਭੇਟ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਚੜ੍ਹ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਲਝਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਓਸੇ ਰਾਹ ਪਈ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਸੁਲਝਦੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੂਜੀ ਗਲ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਅਣਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਤਣਾਓ ਵਿਚ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਬੇਚੈਨੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਭਾਈ ਹੋ ਸਕਣ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕਤਾ, ਸ਼ਰੀਕੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿਆਸੀ ਅਪਹਰਣ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਮੁਖੀਏ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਨਿੱਤ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੀਏ ਤਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਕਿਧਰੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਨੌਕਰੀ ਵਾਂਗ ਅਰਥਾਤ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਂਗ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਤਿੜਕਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਪਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਹੱਥੋਂ ਹਾਰਨ ਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲੋਕਤੰਤਰ, ਜਿਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (1469-1539) ਨੇ ਰੱਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਦੀ ਬਿਨਸਣਹਾਰਤਾ (Fallibility) ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਬਿਨਸਣਹਾਰਤਾ (Infallibility) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਂਝੀ ਸਮਝ (ਗੁਰਮਤਾ) ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ (1666-1708) ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਆਧਾਰ 'ਨੀਚਾਂ ਅੰਦਰ ਨੀਚ...' ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵਿਅਕਤੀ-ਉਤਮਤਾ ਅਤੇ ਉਲਾਰ-ਬਹੁਸੰਮਤੀ ਦੀ ਚੌਧਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਹਾਣ ਦਾ ਸਦਾਚਾਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰੋਕਾਰ, ਸਿੱਖ ਅਮਲ ਦੀਆਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹਾਸ਼ੀਆ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਰ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਹੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਸਿੱਖ, ਰਾਜ ਉਡੀਕਦੇ ਸਿੱਖ, ਰਾਜ ਸਮਰਥਕ ਸਿੱਖ, ਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਸਿੱਖ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਵਾ ਲੱਖੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਣ ਨੂੰ 5% ਬਨਾਮ 95% ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਨੂੰ ਪਚਾਨਵਿਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘਟਗਿਣਤੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਇਸੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਅਸਿੱਖ ਵਰਤਾਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰਾਜ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਅਧੀਨ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ, ਗੁਰਮਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਰਗੇ ਸਥਾਪਤ ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗੱਲ ਪਿੱਛੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਧਾ ਇਹ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਪਤਾ ਹੈ, ਉਨਾ ਹੀ ਉਹ ਵੱਧ ਅਤੇ ਉਚੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਸਿੱਖ ਸਹਿਜ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸੀ ਕਾਂਵਾਂ ਰੌਲੀ ਵਰਗੇ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ? ਇਸ ਨੂੰ 5% ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਥਾਂ 95% ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਵਲੋਂ ਹੋਈ ਸੀ; ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਹਾਸਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਅਕਾਲੀਅਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਅਕਾਲੀਅਤ ਦੀ ਇਕ ਵਰਤਮਾਨ ਪਰਤ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋਚੋ! ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਆਮ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਭੁਗਤਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ?

ਅਕਾਲੀਅਤ, ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਚੂਲਕ ਆਧਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ੰਗ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਰੰਭਕ ਪੜਾਅ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 1920 ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀਅਤ ਕਿਥੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਗਵਾਚ ਗਈ ਹੈ? ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਰੋਲ ਮਾਡਲ-ਅਕਾਲੀ ਫੂਲਾ ਸਿੰਘ, ਸ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਅਤੇ ਸ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਵੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸੁਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਸੋਚੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪੰਥਕ ਉਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ? ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਮਸਲਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਕਿਉਂ ਪਏ ਹੋਏ ਹਾਂ?

ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿੱਖ ਉਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਤਾਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਰਾਜ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਧਰਮ ਚਲਹਿ ਹੈਂ' ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸੇ ਬੰਦ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ 'ਧਰਮ ਬਿਨਾ ਸਭ ਦਲਹਿ ਮਲਹਿ ਹੈਂ' ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿੱਖ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪੰਥਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਚਿਤਵਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਪੰਥ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਚਿਤਵੀਆਂ ਤੇ ਉਸਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਚਿਤਵਿਆ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਚਿਤਵਿਆ ਅਤੇ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ, ਪੰਥਕ ਕਿਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕਿਰਤ ਵਰਗੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਜਦੋਂ ਵੀ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਪੰਥ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ, ਵਿਛੜ ਕੇ ਚੋਟਾਂ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਲਮੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬਚਾਇਆ ਅਤੇ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਝੀਏ ਤਾਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੈਰੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਸਮਝਿਆ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਕੌਣ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹਜ਼ੂਰ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਆਤੰਕ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਰ ਵਿਚ ਨਿਭਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਸਥਾਪਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ, ਸ਼ਸਤਰ ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਸੰਤ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਸੁਰ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਤਿ ਭਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਪਾਈ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ 5
ਸਾਤਿ ਭਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਪਾਈ॥
ਤਾਪ ਪਾਪ ਬਿਨਸੇ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ ਰਹਾਉ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨਿਤ ਰਸਨ ਬਖਾਨ
ਬਿਨਸੇ ਰੋਗ ਭਏ ਕਲਿਆਨ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਣ ਅਗਮ ਬੀਚਾਰ
ਸਾਧੂ ਸੰਗਮਿ ਹੈ ਨਿਸਤਾਰ॥
ਨਿਰਮਲ ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ ਨਿਤ ਨੀਤ
ਗਈ ਬਿਆਧਿ ਉਬਰੇ ਜਨ ਮੀਤ॥
ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਧਿਆਈ
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ॥

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਉਚਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਅਤੇ ਉਸ ਰੱਬ ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ,

ਸਾਤਿ ਭਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਪਾਈ॥
ਤਾਪ ਪਾਪ ਬਿਨਸੇ ਮੇਰੇ ਭਾਈ॥ ਰਹਾਉ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਵੀਰ! ਮੇਰੇ ਭਾਈ!! ਉਸ ਗੋਵਿੰਦ ਭਾਵ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਨੇ ਜਿਸ ਜੀਵ 'ਤੇ ਵੀ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰ ਠੰਢ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਜੀਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫਾਂ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਭਾਈ! ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਨਿਤ ਰਸਨ ਬਖਾਨ
ਬਿਨਸੇ ਰੋਗ ਭਏ ਕਲਿਆਨ॥
ਪ੍ਰਾਬ੍ਰਹਮ ਗੁਣ ਅਗਮ ਬੀਚਾਰ
ਸਾਧੂ ਸੰਗਮਿ ਹੈ ਨਿਸਤਾਰ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਜੋ ਜੀਵ ਆਪਣੀ ਜੀਭਾ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਨੰਦਮਈ ਅਵਸਥਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਜੀਵ ਉਸ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵੀ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰਮਲ ਗੁਣ ਗਾਵਹੁ ਨਿਤ ਨੀਤ
ਗਈ ਬਿਆਧਿ ਉਬਰੇ ਜਨ ਮੀਤ॥
ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਧਿਆਈ
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤੇਰੀ ਸਰਣਾਈ॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਿਤਰ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ! ਉਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਣ ਸਦਾ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਨਾਨਕ ਤੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦਾਸ, ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਣ ਆ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਮਨ, ਬਚਨ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ।

ਆਉ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ:916-687-3536

ਬਾਰਹਮਾਹ

ਫੱਗਣ ਰੁੱਤ ਮਿਲਾਪਾਂ ਦੀ

ਫੱਗਣ ਦੇਸੀ ਸਾਲ ਦਾ ਅਖੀਰਲਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਮਾਘ ਦੌਰਾਨ ਠੰਢ ਦੀ ਜਕੜ ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਮੁੜ ਮੌਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਬਹਾਰ ਭਰਪੂਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੇੜਾ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਬਹਾਰ ਦਾ ਇਹ ਮਹੀਨਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਵਸਲ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੋ ਨਿਬੜਦਾ ਹੈ। ਮੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮੌਸਮ ਦਾ ਠੁੱਕ ਬੱਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਵਸਲ ਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਬਾਰਾਹਮਾਹ ਦੇ ਲੇਖਕ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਘੁਮਾਣ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਫੱਗਣ ਦੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਣੇ ਮੌਸਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੇੜਿਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਹਿਜ-ਭਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਸਤਕ ਨੇ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ (ਚੇਤ ਮਹੀਨਾ) ਵੀ ਬਹਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਜਾਮ (ਫੱਗਣ) ਵੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਬਾਰਾਹਮਾਹ ਚੇਤ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵਿਯੋਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਮਹੀਨਾ ਹੀ ਵਿਯੋਗਣ ਨੂੰ ਕੋਂਹਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਮੱਚ ਰਹੇ ਵਿਯੋਗ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਸਲ ਹੰਢਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ, ਮਸਲਨ:

ਚੜ੍ਹਦੇ ਚੇਤਰ ਨਹੀਂ ਘਰ ਜਾਨੀ
ਰੋ ਰੋ ਧਾਹੀਂ ਮਾਰਾਂ ਮੈਂ।

ਚੜ੍ਹੇ ਵਿਸਾਖ ਵਿਸਾਖੀ ਹੋਈ
ਘਰੀਂ ਸੁਦਾਗਰ ਆਏ ਨੀਂ।
ਨਾਹੀਂ ਖ਼ਬਰ ਅਸਾਡੇ ਜਾਨੀ
ਕਿਉਂ ਇਤਨੇ ਦਿਨ ਲਾਏ ਨੀਂ।

ਚੜ੍ਹਿਆ ਜੇਠ ਵੱਗਣ ਹੁਣ ਲੋਆਂ
ਰੁੱਤ ਗਰਮੀ ਦੀ ਆਈ ਹੈ।

ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਘੁਮਾਣ
ਫੋਨ: 91-98152-53245

ਜ਼ਾਲਮ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਫੂਕ ਅਲੰਬਾ
ਆਤਸ਼ ਤੇਜ਼ ਮਚਾਈ ਹੈ।

ਚੜ੍ਹਿਆ ਹਾੜ੍ਹ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਹਾੜ੍ਹੇ
ਪੀਆ ਬਾਝ ਇਕੱਲੀ ਜੇ।

ਚੜ੍ਹਿਆ ਸਾਵਣ ਮੀਂਹ ਬਰਸਾਵਣ
ਸਈਆਂ ਪੀਂਘਾਂ ਪਾਈਆਂ ਨੀਂ।
ਬਿਜਲੀ ਕੜਕੇ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਵਾਲੀ
ਨੈਣਾਂ ਝੜੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਨੀਂ।

ਭਾਦੋਂ ਭਾਹ ਇਸ਼ਕ ਨੇ ਫੂਕੀ
ਖ਼ੂਨ ਬਦਨ ਦਾ ਸੜਿਆ ਜੇ।
ਦੱਸ ਪੀਆ ਦੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਪੈਂਦੀ
ਛੇਵਾਂ ਮਹੀਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਜੇ।

ਅੱਸੂ ਅੱਤ ਸਤਾਇਆ ਮੈਨੂੰ
ਤਰਫ ਜੰਗਲ ਉਠ ਵੈਨੀ ਹਾਂ।

ਚੜ੍ਹਿਆ ਕੱਤਕ ਕੰਤ ਨ ਆਇਆ
ਮੈਂ ਹੁਣ ਢੂੰਡਣ ਜਾਵਾਂਗੀ।

ਮੱਘਰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਮੈਨੂੰ
ਹੱਡ ਵਿਛੋੜੇ ਗਾਲੇ ਨੀਂ।

ਚੜ੍ਹਿਆ ਪੋਹ ਪਈਆਂ ਨੀ ਬਰਫਾਂ
ਕਾਈ ਸਾਰ ਨ ਵਾਲੀ ਨੂੰ।

ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਮਾਹੀ ਬਾਝੋਂ
ਜੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਸੰਗ ਬੀਤੀ ਜੇ।
ਸ਼ਾਲਾ! ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਜਿਹੀ ਵਿਛੋੜੇ ਕੀਤੀ ਜੇ।

ਪਰ ਫੱਗਣ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਾਹੀ ਆਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਫੱਗਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਮੌਸਮ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਮਿਲਾਪ ਦੇ ਉਂਜ ਵੀ ਅਤਿ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਮੁਹੰਮਦ ਅਜ਼ੀਮ ਫੱਗਣ ਵਿਚ ਆਸ ਪੁੱਗਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਚੜ੍ਹਦੇ ਫੱਗਣ ਪੁੰਨੀ ਆਸ
ਕੁਲ ਗਏ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਬੈਠੀ ਪਹਿਨ ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਿਬਾਸ।

ਬਰਖ਼ੁਰਦਾਰ ਵੀ ਫੱਗਣ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਚਿੱਤਰ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ:

ਜਬ ਚੜ੍ਹਿਆ ਮਹੀਨਾ ਫਾਗਣ
ਮਿਲਿਆ ਕੰਤ ਆਏ ਘਰ ਸਾਜਣ
ਲਾਗੇ ਦੁਖ ਦਰਦ ਸਭ ਭਾਗਣ
ਲਾਗੇ ਕਰਮ ਅਸਾਡੇ ਜਾਗਣ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਰਚਿਤ ਬਾਰਾਹਮਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਫਲਗੁਣ ਅਨੰਦ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ:

ਫਲਗੁਣਿ ਅਨੰਦ ਉਪਾਰਜਨਾ
ਹਰਿ ਸਜਣ ਪ੍ਰਗਟੇ ਆਇ॥
ਸੰਤ ਸਹਾਈ ਰਾਮ ਕੇ
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਦੀਆ ਮਿਲਾਇ॥
ਸੇਜ ਸੁਹਾਵੀ ਸਰਬ ਸੁਖ
ਹੁਣ ਦੁਖਾ ਨਾਹੀ ਜਾਇ॥
ਇਛ ਪੁਨੀ ਵਡਭਾਗਣੀ
ਵਰੁ ਪਾਇਆ ਹਰਿ ਰਾਇ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੱਗਣ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਮਿਲਾਪ 'ਤੇ ਬਾਣੀ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਇੰਨਾ ਅਹਿਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਵੱਲ ਕੋਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਮੁਕਾਮ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਹਿਰੂਨੀ ਅਵਸਥਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ:

ਫਲਗੁਨਿ ਮਨਿ ਰਹਸੀ
ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਭਾਇਆ॥
ਅਨਦਿਨ ਰਹਸੁ ਭਇਆ
ਆਪ ਗਵਾਇਆ॥
ਮਨ ਮੋਹ ਚੁਕਾਇਆ
ਜਾ ਤਿਸ ਭਾਇਆ
ਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਘਰ ਆਓ॥
ਬਹੁਤੇ ਵੇਸ ਕਰੀ ਪਿਰ ਬਾਝਹੁ
ਮਹਲੀ ਲਹਾ ਨ ਥਾਓ॥
ਹਾਰ ਡੋਰ ਰਸ ਪਾਟ ਪਟੰਬਰ
ਪਿਰਿ ਲੋੜੀ ਸੀਗਾਰੀ॥
ਨਾਨਕ ਮੇਲਿ ਲਈ ਗੁਰਿ ਅਪਣੈ
ਘਰੁ ਵਰੁ ਪਾਇਆ ਨਾਰੀ॥

ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਫੱਗਣ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਰੁੱਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਫੱਗਣ ਪਿਆਰਾਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਫੱਗਣ ਲਈ ਇਉਂ ਤਾਂਘਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਪੂਰੇ ਚੰਨ ਲਈ ਤਾਂਘਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਢਾਕ ਦੇ ਰੁੱਖ ਪੂਰੇ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੋਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦ ਤੇ ਤੀਵੀਆਂ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਕੁਸਮ ਤੇ ਪਲਾਸ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਰੰਗਦਾਰ ਪਾਣੀ ਤੇ ਗੁਲਾਲ ਛਿੜਕਦੇ ਹਨ।

ਹੋਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਫੱਗਣ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਫੱਗਣ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਚੇਤਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ। ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੰਗ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋਣ ਦਾ, ਉਹਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਦਾ, ਮਸਤੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ, ਖੁੱਲ੍ਹਣ-ਡੁੱਲ੍ਹਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਆਪਣੇ ਰੰਗ-ਮਹੱਲਾਂ ਵਿਚ ਖ਼ੂਬ ਹੋਲੀ ਖੇਡਦੇ ਸਨ। ਹੋਲੀ ਖੇਡਣ ਮੌਕੇ ਨੌਜੁਆਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹ ਮਾਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ 'ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ' ਇਸ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਦੀਆਂ ਜਾਣੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੁਲਾਲ ਮਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਤੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪਿਚਕਾਰੀਆਂ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਰੰਗ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਲੜਾਈ-ਝਗੜੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਲੀ ਵਰਗੇ ਤਿਉਹਾਰ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ 'ਹੈਲੋਵੀਨ', ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ 'ਰੇਡਿਕਾ', ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ 'ਮੂਰਖ ਦਿਵਸ', ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਵਿਚ 'ਬੇਲੀਆ ਕੋਨੋਸੇ' ਆਦਿ; ਪਰ ਹੋਲੀ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਿਵੇਕਲਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਹੋਲੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਚਾਲੀਸੇ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਹੈ। ਹੋਲੀ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਜਾਂ ਗੁਲਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ, ਫਾਗ ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਸੰਤ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਹੋਏ ਮਹਾਂ-ਮਿਲਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਫਾਗ ਜਾਂ ਹੋਲੀ ਦੀ ਮੰਗਲਮਈ ਅਵਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ:

ਆਜੁ ਹਮਾਰੈ ਬਨੈ ਫਾਗੁ॥
ਪ੍ਰਭ ਸੰਗੀ ਮਿਲਿ ਖੇਲਨ ਲਾਗੁ॥
ਹੋਲੀ ਕੀਨੀ ਸੰਤ ਸੇਵ॥
ਰੰਗ ਲਾਗਾ ਅਤਿ ਲਾਲ ਦੇਵ॥

ਇਹ ਵੀ ਸਬੱਬ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਿਆ ਤਿਉਹਾਰ 'ਵੈਲਨਟਾਈਨ ਡੇ' ਵੀ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ 14 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਤਿਉਹਾਰ ਹੁਣ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਨੌਜੁਆਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਪਿਆਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੇ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਸਮ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਲਾਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਫੁੱਲ ਵੀ ਭਰ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਆਰ ਵਰਗੇ ਕੋਮਲ ਅਹਿਸਾਸ ਦੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਲਈ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਵਡੇਰਾ ਸਾਧਨ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਮਾਲ-ਡੰਗਰ ਖਾਸ ਕਰ ਕਮਾਦ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਮਾਦ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡੰਗਰ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਖੇਤ ਕੇਂਦਰਿਤ ਅਤੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ

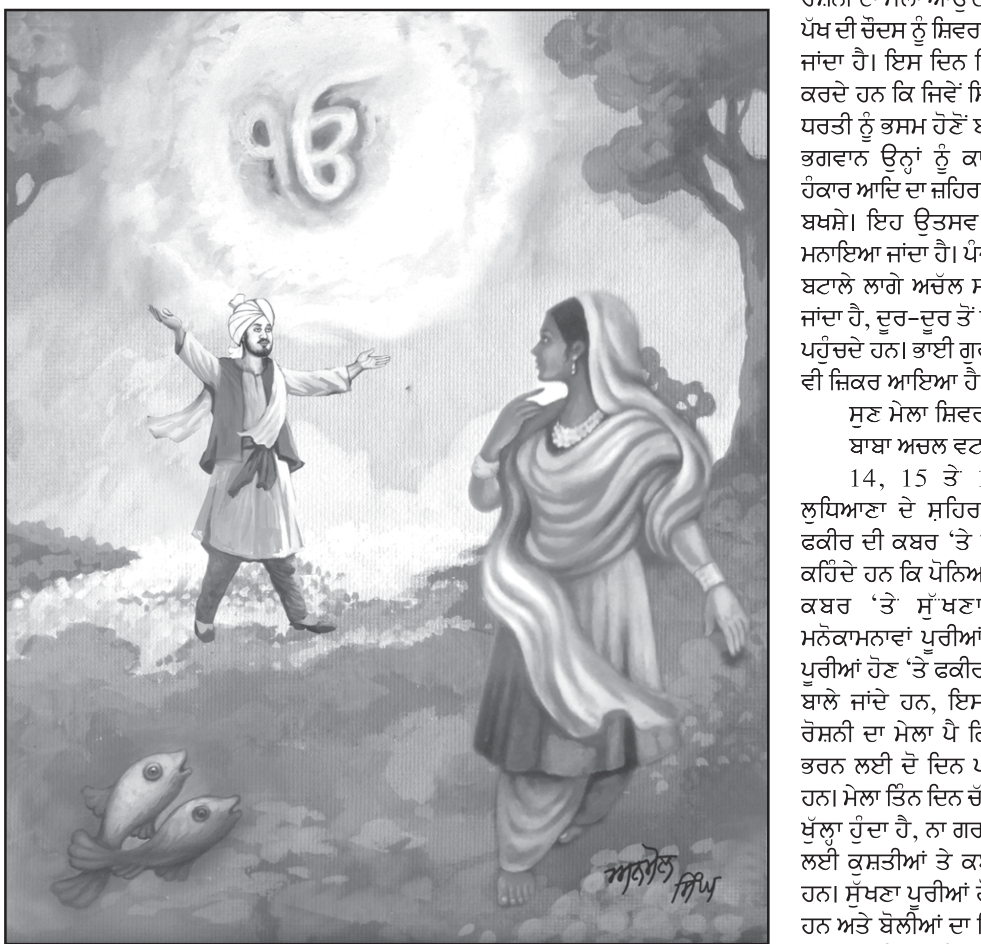

ਹੋਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਸਰਤ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਮੌਸਮ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਤੇ ਕਬੱਡੀਆਂ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਲਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਡੰਡ-ਬੈਠਕਾਂ ਕੱਢਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੋਲੀ ਜਾਂ ਵੈਲਨਟਾਈਨ ਵਰਗੇ ਤਿਉਹਾਰ ਬਹੁਤੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਹੋਲੀ ਵਰਗੇ ਕਾਮ-ਦੇਵ ਦੀ ਪੂਜਾ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦਾ ਸੋਚਿਆ। ਜੋ ਕੌਮਾਂ ਕਾਮ-ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਮਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਰੰਗ-ਰਲੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣ, ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ:

ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ॥
ਤੇਤਾ ਹਰਾਮ ਜੇਤਾ ਕਛੁ ਖਾਇ॥

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਮਾਲਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਲੜਨ ਲਈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਬੁਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਵੱਡੇ ਅਖਾੜੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ। ਝੱਟ ਹੀ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹੋਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਤਿੰਨ-ਦਿਨਾਂ ਮੇਲਾ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰ ਨਿਹੰਗਾਂ ਦੇ ਯੁੱਧ ਕਲਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦੇਖਣ ਲਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕੀਂ ਪੈਦਲ ਜਾਂ ਸਾਈਕਲਾਂ 'ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਧਣ ਨਾਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਿਥੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਜੰਗੀ ਕਰਤਬ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਟੇਜਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਵਿਹਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਦਿਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਣਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਮੇਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੱਡੀ ਹਲਚਲ ਮਚਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਗੱਡੀਆਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਲੰਗਰ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਜਾਂ ਟਰੈਕਟਰ-ਟਰਾਲੀਆਂ ਉਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਅਗਾਂਹ ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ ਜਾਂ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਵਡਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਫੱਗਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਐਸੀ ਪਿਆਰੀ ਰੁੱਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਅੰਦਰ ਕਾਵਿਕ ਤਰੰਗਾਂ ਛੇੜੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਫੱਗਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਕਾਲੀਦਾਸ ਵੀ ਇਸ ਰੁੱਤ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ:

"ਬ੍ਰਿਛ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਉਠੇ ਹਨ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਕੌਲ ਖਿੜ ਪਏ ਹਨ। ਪੌਣਾਂ ਮਹਿਕਦਾਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਾਮਾਂ ਸੁਹਾਵਣੀਆਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਗੱਲ ਕੀ ਬਸੰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਸੋਹਣਾ-ਸੋਹਣਾ ਪਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਜੋੜੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।"

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀਆਂ ਫੱਗਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਬਾਰੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ:

ਰੰਗ ਦੇ ਦੁਪੱਟਾ ਮੇਰਾ
ਰੁੱਤੇ ਨੀ ਲਲਾਰਣੇ।
ਅੱਜ ਮੈਂ ਲੋਕਾਈ
ਉਤੇ ਸਾਰੇ ਰੰਗ ਵਾਰਨੇ।

ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਵਰਗਾ ਰੰਗ
ਕਿ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬ ਦਾ।
ਇਕ ਕੱਚਾ ਸੂਹਾ ਰੰਗ
ਸੋਹਲਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ।
ਇਕ ਪੱਕਾ ਸੂਹਾ ਰੰਗ
ਕਿ ਰੰਗ ਖਿਆਲ ਦਾ।
ਇਹ ਦੋ ਰੁਤਾਂ ਦਾ ਮੇਲ
ਹੁਨਾਲ ਸਿਆਲ ਦਾ।

ਮਹਾਨ ਕਵੀ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਵੀ ਫੱਗਣ ਮਹੀਨੇ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਫੱਗਣ ਮਾਹ ਮੁਬਾਰਕ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਬੈਠੀ ਤਖਤ ਬਸੰਤੋ ਰਾਣੀ।
ਰੂਪ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਫੁੱਲਾਂ ਉਤੇ
ਫਸਲ ਫਲਾਂ ਜਵਾਨੀ ਮਾਣੀ।

ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਵੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਫੱਗਣ-ਚੇਤਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ:

ਤੈਂਡੀਆਂ ਗਲੋੜੀਆਂ
ਜਿਉਂ ਕਿਣ-ਮਿਣ ਕਣੀਆਂ।
ਜਿਉਂ ਫੱਗਣ ਘਰ
ਮਹਿਕਾਂ ਜਣੀਆਂ।
ਜਿਵੇਂ ਮਦਰਾ ਦਾ ਦਰਿਆ
ਤੈਂਡੀਆਂ ਗਲੋੜੀਆਂ
ਜਿਉਂ ਚੇਤਰ ਦੀ ਵਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਹੋਲੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸ਼ਿਵਰਾਤਰੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਅਤੇ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦਾ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਫੱਗਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪੱਖ ਦੀ ਚੌਦਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵਰਾਤਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਭਗਤ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਹਿਰ ਪੀ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭਸਮ ਹੋਣੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਭਗਵਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਖਸ਼ੇ। ਇਹ ਉਤਸਵ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਉਤਸਵ ਬਟਾਲੇ ਲਾਗੇ ਅਚੱਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਸ਼ਿਵ ਭਗਤ, ਜੋਗੀ, ਮੁਨੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ:

ਸੁਣ ਮੇਲਾ ਸ਼ਿਵਰਾਤ ਦਾ
ਬਾਬਾ ਅਚਲ ਵਟਾਲੇ ਆਈ।

14, 15 ਤੇ 16 ਫੱਗਣ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਗਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਫਕੀਰ ਦੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੋਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਫਕੀਰ ਦੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਣ ਨਾਲ ਸਭ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੁੱਖਣਾ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਫਕੀਰ ਦੀ ਕਬਰ ਉਤੇ ਚਿਰਾਗ ਬਾਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਚੌਕੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਲਾ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਗਰਮੀ ਤੇ ਨਾ ਸਰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁੱਖਣਾ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਭੰਗੜੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਦਾ ਪਿੜ ਬੱਝਦਾ ਹੈ:

ਆਰੀ, ਆਰੀ, ਆਰੀ
ਵਿਚ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੇ
ਲੱਗਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਭਾਰੀ
ਮੁਨਸ਼ੀ ਡਾਂਗੋਂ ਦਾ
ਡਾਂਗ ਰੱਖਦਾ ਗੰਡਾਸੀ ਵਾਲੀ
ਕੋਹਰਾ ਰਕਬੇ ਦਾ
ਉਹ ਕਰਦਾ ਲੜਾਈ ਭਾਰੀ
ਅਰਜਨ ਚੀਮਿਆਂ ਦਾ
ਉਹ ਡਾਕੇ ਮਾਰਦਾ ਭਾਰੀ
ਮਦਨ ਭੰਕਿਆਂ ਦਾ
ਜੀਹਨੇ ਕੁੱਟਤੀ ਪੰਡੋਰੀ ਸਾਰੀ
ਧੰਨ ਕੌਰ ਦੌਧਰ ਦੀ
ਜਿਹੜੀ ਬੈਲਣ ਹੋਗੀ ਕਾਰੀ
ਮੌਲਕ ਸੂਰਮੇ ਨੇ
ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਗੰਡਾਸੀ ਮਾਰੀ
ਬਈ ਪਰਲੋ ਆ ਜਾਂਦੀ
ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਜੇ ਪੁਲਸ ਸਰਕਾਰੀ।

ਜਿਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਅੰਤ ਅਤੇ ਆਗਾਜ਼ ਅਤਿ ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਅੰਤ ਅਤੇ ਆਗਾਜ਼ ਅਤਿ ਸੁਹਾਵਣੇ ਮੌਸਮ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਸਾਡੇ ਕਲਚਰ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਰੁਖਸਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼-ਆਮਦੀਦ ਕਹਿਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਹੈ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮੋ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ ਨੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਔਖੇਰਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਦੋ ਪਰਚਿਆਂ 'ਸੁਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ' ਅਤੇ 'ਸੰਸਾਰ' ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ 'ਸੁਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ' (ਜੋ 1909 ਤੋਂ 1911 ਤੱਕ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ) ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲਿਖਤਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਸਨ। ਐਤਕੀਂ 'ਸੰਸਾਰ' (ਸਨਸਾਰ) ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲਿਖਤਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹਨ। ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਰੱਖੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰ ਹੋ ਸਕਣ। ਇਹ ਪਰਚਾ ਸਤੰਬਰ 1912 ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ 1914 ਤੱਕ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸ ਪੁੱਜੇ ਜਿਊੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਸੂਬਾ ਬੰਬਈ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵੱਲੋਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁੱਜੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ, ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਤੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਇਕ ਜਾਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕੌਮ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਕੌਮੀ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਦਾ ਘੱਟ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਕਾ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਬਈ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਕਾਠੀਆਵਾੜ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਮਲੂਮ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫੇਰ ਕੁਲ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਭਾਈ ਹਿੱਲ ਪਏ। ਉਹ ਬਿਜਲੀ ਵਰਗੀ ਕੌਮੀ ਲਹਿਰ ਅੱਜ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੱਧਮ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦ ਦੇ ਜਾਣੇ ਨੂੰ ਪੀੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੁਲ ਮੁਲਕ ਤੁਬਕ ਉਠੇ। ਇਕ ਜਾਪਾਨੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹਤਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੁਲ ਜਾਪਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਚੀਖ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਨਰਾਦਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੁਲ ਕੌਮ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਿਗਰੀ ਦੁੱਖ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹਾਏ ਬਦਕਿਸਮਤੀ! ਸਾਡੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕੌਮ ਇਹ ਗੁਣ ਗੁਆ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਆਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਲਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਡੂਢ-ਡੂਢ ਪਾ

ਸਚ ਸਭਨਾਂ ਹੋਇ ਦਾਰੂ ਪਾਪ ਕਢੈ ਧੋਇ
THE SANSAR
THE HINDUSTANI PAPER OF CANADA
Speed Avenue, VICTORIA, B. C. CANADA.
ਅਖਬਾਰ ਸੰਸਾਰ
ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਬੀ ਸੀ ਕੈਨੇਡਾ
ਜਿਲਦਦੂਜੀ ਨਵੰਬਰ ਸੰਮਤ ਈ ਨੰਬਰ ਚੌਥਾ
VOL. 2 NOVEMBER 1913 NO. 4

ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਪਰਚੇ 'ਸੰਸਾਰ' ਦਾ ਮੁਖੜਾ

ਅਲੱਗ ਪਕਾਈ ਖਿਚੜੀ ਸੁਆਦ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੜਨ ਦੀ ਰੋਕ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਦੇਖੋ ਸਾਡੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਕਿ ਅੱਜ ਤਾਈਂ 30 ਕਰੋੜ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਦੇ ਕੰਨ ਪੁਰ ਜੂੰ ਤੱਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਖਿਸਕੀ। ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮੁਲਕ ਬੰਦ ਰਹੇ ਜਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇ। ਕਿਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨੂੰ ਵੜਨਾ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਧੱਕੇ ਪੈਣ, ਹਮਾਰੀ ਤੋਂ ਅੱਛੀ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਵੇਲੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਆਪ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀ ਹੋ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਹੱਦ ਪੁਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹੋਣਾ ਉਤਰਨ ਵਿਚ ਰੋਕ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਤਾਂ ਐਸੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਗੁਜ਼ਰਨਗੇ, ਪਰ ਕੁਲ ਕੌਮ ਕਿਸ ਇੱਜ਼ਤ ਪੁਰ ਮਾਣ ਕਰੇਗੀ। ਸ਼ੋਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਤੋਂ ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਸੀ ਬਦਕਿਸਮਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਕੌਮੀਅਤ ਭੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੈ। ਬੰਗਾਲ, ਮਦਰਾਸ, ਬੰਬਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਦੰਗਲ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਝਗੜੇ, ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ, ਇਲਾਕੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਰੌਲੇ, ਇਹ ਕਾਫੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਫੁਰਸਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਗਏ ਹੋਇਆਂ ਦਾ ਕੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੋਚਣ। ਸ਼ੋਕ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਇਸ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਪੁਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕੁੱਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮਾਤਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸੇਵਾ ਦਾ ਗੁਣ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸੱਚੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਾਏ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਾਟੋ ਧਾੜ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਲੀਕਾਂ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਾਡਾ ਸਮਕਾਲੀ 'ਖਾਲਸਾ ਸੇਵਕ' ਛੇਵੀਂ ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅੰਬਾਲਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੁਰ ਰੀਵਿਊ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੌਮੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਪੁਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਠਾਵੋਗੇ? ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸਮਕਾਲੀ ਦੇ ਬੜੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਆਰਾਮ ਲਵੋ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਕੁਲ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਭਰਾਵਾਂ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਝਟਪਟ ਬੀੜਾ ਉਠਾਉ। ਆਪਣੀ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸਭ ਫਰਕ ਭੁੱਲ ਜਾਉ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਖਾਸ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਓ।

ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਛਾਪਾਖਾਨਾ

ਅੱਜ ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਪਰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਛਾਪਾਖਾਨਾ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦਾ ਕੋਟਾਨ ਕੋਟ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਅਸਾਂ ਪੰਜ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਰਾਤ ਦਿਨ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਰਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਫਲ ਅੱਜ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਆਪ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਕਰੜੀ ਸੇਵਾ ਜਿਸ ਦੇ ਬਣਨ ਜਾਂ ਨਾ ਬਣਨ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਉਜੜਨ ਦਾ ਤੁਅਲਕ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੁਰੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਚਮਕਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭੀ ਆ ਕੇ ਸੌ ਵਿਚੋਂ ਸੱਠ ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝ ਰਹੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਚਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਭੀ ਵੀਹ ਆਪਣੀਆਂ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਅੰਧਕਾਰ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆ ਕੇ ਭੰਨਣ ਤੋੜਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਵਿਤੋਂ ਬਾਹਰਲਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹੀ ਇਹ ਇਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਵਿਥਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਫੋਲਿਆਂ ਤੇ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੀ ਠੀਕ ਹਾਲਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਟਾਹਣੇ ਪਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁਹਾੜੇ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਟੱਕ ਲਾਈ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਹੱਡ ਪਸਲੀ ਟੁੱਟਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਹੋ ਹੀ ਹਾਲ ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਉਤੇ ਆਪ ਕੁਹਾੜੀ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਫੇਰ ਜ਼ਖਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੀਖ ਚਿਹਾੜਾ ਕਾਹਦਾ ਹੈ? ਜੋ ਸੇਵਕ ਸਾਂਝੇ ਕੌਮੀ ਦੁੱਖਾਂ ਤੇ ਦੁਰਗਤੀਆਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਵਾਰ ਕੇ ਕਠਿਨ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪ ਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ, ਬੀੜਾ ਚੁੱਕ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਡੇ ਖਿਲਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਦਾ ਉਕਾ ਹੀ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਹੇ ਰੌਸ਼ਨ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੇਵਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕੌਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਅਖ਼ਬਾਰ ਜਿਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਉਠਾਉਣ, ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੁੱਖ ਸਹਿਣ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ ਭਰ ਤਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਕੰਮ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਕਸ਼ਟ ਭੋਗਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਘ ਗਏ। ਥਾਂ-ਕੁ-ਥਾਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾ ਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਪਾਸ ਅਰਜ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪੈਰਾਂ ਨੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਰਸਤੇ ਮਿਣੇ। ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਤਾਂ ਸਫਰ ਦੀਆਂ ਤੇ ਅਨੇਕ ਢੰਗ ਵਿਲ੍ਹੂੰ ਵਿਲ੍ਹੂੰ ਕਹਾਉਂਦੀ ਭੁੱਖ ਦੇ ਟੱਪ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਇਹ ਉਦਮ ਸੀ, ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ ਪਰ ਕੌੜੇ ਕੌੜੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਰੁਸੇਵਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਰਖਿਆ। ਓੜਕ ਨੂੰ ਅੱਜ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮੋਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਥੱਕ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਰਾਤ ਪਰ ਦਿਨ ਖਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਰਾਏ ਹੋਣਾ ਅਣਹੋਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖਿੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਦੂਰ ਦੂਰ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਸਾਂਝੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਜਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਡਾਢੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਪ ਹੀ ਸੋਚੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਕੌਮ ਡਿੱਠੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਸੱਚ ਜਾਣੋ, ਪਰਤਾ ਲਓ, ਸਾਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤ ਕੌਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਚੀਨੀ, ਜਾਪਾਨੀ, ਜਰਮਨ, ਇਟੇਲੀਅਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦੇਖੋ, ਤਰਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਵੀਚਾਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬੀਤ ਰਹੇ ਢੰਗ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਵੇਲੇ ਕੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਹਿੰਦੂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੇਖਬਰੇ ਹੀ ਮਰ ਗਏ, ਕਿਤਨੇ ਬੇਖਬਰ ਹੀ ਧੋਖਿਆਂ ਵਿਚ ਲੁੱਟੇ ਗਏ ਤੇ ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਆਪ ਗਿਣ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਜ਼ਰਾ ਇਕ ਮਿੰਟ ਲਈ ਵਿਚਾਰੋ ਸਾਡਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਜਦ ਸਾਡਾ ਖਿੰਡੇ ਹੋਇਆਂ ਦਾ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਤੇ ਕੌਮ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਕੀ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਘਾਟੇ ਸਨ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਸਨ। ਦੂਜੀ ਤਰਫ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਬਤ ਤਾਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹੀ ਕੀ ਹੋ। ਅਨੇਕਾਂ ਅਣਹੋਣੇ ਪੱਥਰ ਸਾਡੀ ਬਾਬਤ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਪੱਥ ਪੱਥ ਕੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਬਰਖਿਲਾਫ ਭੜਕਾਇਆ ਤੇ ਭੜਕਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਗੁੰਗਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਨ ਬਿਨਾਂ ਬੰਦੋਬਸਤ ਤੋਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਾਂ, ਇਸ ਚਿਰ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਜੋ ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਬਰਖਿਲਾਫ ਲਿਖੇ, ਉਸੇ ਦਾ ਸੱਚਾ ਉਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਨਾਲ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਪ ਜ਼ਰਾ ਇਨਸਾਫ ਨਾਲ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕੁਝ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਆਓ, ਹੁਣ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗੜਿਆ। ਸੰਭਾਲੋ, ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੀ ਲਾਜ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ। ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੋ, ਆਪਣਾ ਛਾਪਾਖਾਨਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਸਾਫ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ, ਫਿਰ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਵਿਚਾਰੋ। ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿੜ੍ਹ ਕੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੁਰ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਵਾਹ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ, ਇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਵਾਂ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕਾਗਜ਼ ਲਭਦਿਆਂ ਤੇ ਦਿਨ ਅੱਖਰ ਜੋੜਦਿਆਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਪੁਰ ਲਟਕਦਿਆਂ ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਖਿਆਲ ਕਰੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਰੱਖੀ ਹੈ? ਕੀ ਸਾਡਾ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਣ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਬਾਕੀ ਹੈ?

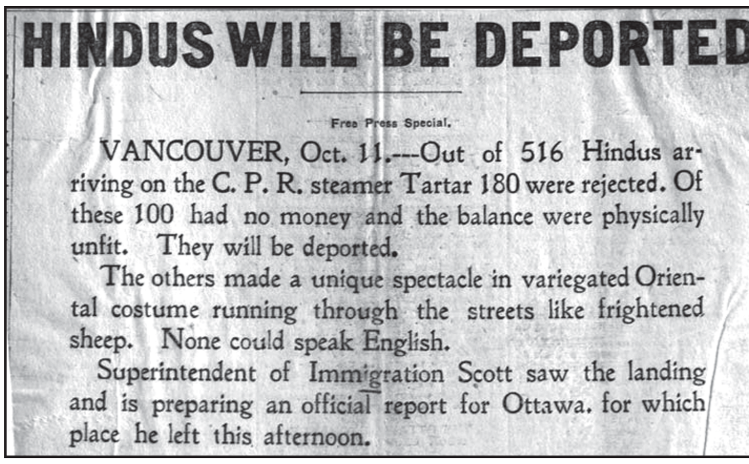
HINDUS WILL BE DEPORTED

Free Press Special.

VANCOUVER, Oct. 11.---Out of 516 Hindus arriving on the C. P. R. steamer Tartar 180 were rejected. Of these 100 had no money and the balance were physically unfit. They will be deported.

The others made a unique spectacle in variegated Oriental costume running through the streets like frightened sheep. None could speak English.

Superintendent of Immigration Scott saw the landing and is preparing an official report for Ottawa. for which place he left this afternoon.

'ਓਟਵਾ ਫ੍ਰੀ ਪ੍ਰੈਸ' ਵਿਚ ਅਕਤੂਬਰ 1907 ਨੂੰ ਛਪੀ ਖਬਰ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਵਤਨ ਭੇਜਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਅਸਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬੀੜੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਆਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਪ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਵੱਲੋਂ ਕਸਰ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਾਂ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਆਪ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਦਦ ਵੱਲੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਨਾ ਹੋਵੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦੇਖੋ, ਸਾਡੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਧੂਰੇ ਕੰਮ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਇਸ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਦੇ ਸਿਰ ਕਈ ਸੌ ਡਾਲਰ ਕਰਜ਼ ਹੈ। ਅਨੇਕਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੂਰੀ ਸੱਜ ਧੱਜ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਛੱਪ ਸਕਦਾ। ਕਾਗਜ਼ ਸਿਆਹੀ ਸਫਾਈ ਟਾਈਪ ਮਨਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਹੁਣ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਸਭ ਭਰਾ ਕੱਠ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕੱਲ੍ਹੇ-ਦੁਕੱਲੇ ਮਾਇਆ ਦੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਗੱਫੇ ਘੱਲੋ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਿਨ ਦੂਣੀ ਤੇ ਰਾਤ ਚੌਗਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ 15 ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਹੁਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਛਪਣਾ ਇਹ ਸਭ ਆਪ ਦੇ ਵੱਸ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਤਰਫ ਤੇ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆਪ ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਝਟ ਉਠਾਓ।

ਜ਼ੁਲਮ ਜ਼ੁਲਮ - ਕਹਿਰ ਕਹਿਰ
(ਦੋ ਸੌ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਿਆਟਲ ਬੰਦ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਵਿਚ ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਉਦਮ)

ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਭਰਾਵੋ, ਜਿਤਨੀ ਜਲਦੀ ਇਹ ਅਖ਼ਬਾਰ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ, ਝੱਟ ਪੱਟ 'ਕੱਠੇ ਹੋਵੋ। ਸਭ ਹਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਲਾ ਦਿਓ। ਆਪ ਦੇ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਕੇ ਉੱਦਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਈ ਦਿਨ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਲਹੂ ਜਾਨ ਭਰਾ ਕੈਦ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਮਨੀਲੇ ਨੂੰ ਮੋੜੇ ਜਾਣਗੇ ਪਰ ਇਸ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਇਥੇ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਸ ਦੀ ਸਾਡਾ ਬੀੜਾ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਆਪ ਸਭ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਜਾਨ ਉੱਦਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਕਹਿਰ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦੋ ਸੌ ਜਾਨਾਂ ਦੇ ਛੁਡਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਵੀ ਹਰਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਦੁਹਾਈ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ। ਵਕਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁੱਖ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਲਲਕਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਬੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਿਰਫ ਲੋੜ ਤਾਂ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਬੈਠਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਉੱਦਮ ਤੇ ਯਤਨ ਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਇਕ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ ਕਿ ਅਚਾਨਕ 27 ਜੂਨ ਦੀ ਤਰਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਗਈ ਕਿ ਫੌਰਨ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਪੁੱਜੋ। ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਬੋਟ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਤੁਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਦਸ ਵਜੇ ਸਿਆਟਲ ਤੋਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤਾਰ ਪੁੱਜੀ ਕਿ ਦੋ ਸੌ ਭਰਾ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਮਿਨੀ ਸੋਟਾ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਨੀਲੇ ਵਾਪਸ ਮੋੜੇ ਜਾਣਗੇ। ਝਟਪਟ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਸਿਆਟਲ ਪੁੱਜੋ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰੋ।

ਇਹ ਤਾਰ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਤਲਵਾਰ ਵਾਂਗੂੰ ਘਾ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਹੋਰੀਂ ਇਸੇ ਹੀ ਭੋਜਲ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ 28 ਜੂਨ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਪੁੱਜ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਇਸ ਚਾਣਚਕ ਭਰਾਵਾਂ ਪੁਰ ਆ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੋਟ ਤੋਂ ਉਤਰਦਿਆਂ ਹੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਭਰਾ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਸਿਆਟਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਬੰਦੋਬਸਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੌਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ ਕਾਹਲ ਵਿਚ ਦੌੜੇ ਤੇ ਜੋ ਇਕ ਦੋ ਗੋਰੇ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਰਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਪੁੱਜੇ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਦੋ ਸੌ ਭਰਾ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੀ ਦੁੱਖ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਤਨਾ ਨੁਕਸਾਨ ਉਠਾਇਆ ਹੈ।

ਜੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਹੀ ਗਿਣੀਏ ਤਾਂ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਮੁੱਲ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਤੇ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੀ ਨਰਾਦਰੀ ਦਾ ਤਾਂ ਟਿਕਾਣਾ ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਦੋ ਆਪਣੇ ਦਰਦੀ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਇਸ ਵਕਤ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਵਕਤ ਸਖ਼ਤ ਹੈ। ਆਪ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ - ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਂਹ ਨਾ ਕਰਨੀ।

ਮੈਂ ਇਕ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ ਕਿ ਅਚਾਨਕ 27 ਜੂਨ ਦੀ ਤਰਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਗਈ ਕਿ ਫੌਰਨ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਪੁੱਜੋ। ਮੈਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਜੇ ਬੋਟ ਵਿਕਟੋਰੀਏ ਤੁਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਦਸ ਵਜੇ ਸਿਆਟਲ ਤੋਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤਾਰ ਪੁੱਜੀ ਕਿ ਦੋ ਸੌ ਭਰਾ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਮਿਨੀ ਸੋਟਾ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਨੀਲੇ ਵਾਪਸ ਮੋੜੇ ਜਾਣਗੇ। ਝਟਪਟ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਸਿਆਟਲ ਪੁੱਜੋ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰੋ।

ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ: ਬਰਕਤਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ

ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਫੜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰੀ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਬਰਕਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪਿਛਾਂਹ ਸੁੱਟ ਘੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਹਰ ਮਸਲੇ ਦਾ ਸਿਰਫ ਵਪਾਰਕ ਪੱਖ ਹੀ ਅਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰ. ਬ੍ਰਿਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਇਸ ਘਾਤਕ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਮਾਰਖੋਰੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨੁਕਤੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਪਾਰ ਉਸ ਨਾਲ ਚਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਪਾਰ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਸੂਲ ਹੈ ਨਫਾ, ਲਾਭ ਅਤੇ ਫਾਇਦਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਭੋਜਨ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜਿਊਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵੀ, ਪਰ ਜੇ ਬਹੁਤ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਖਾ ਲਈਏ ਤਾਂ ਲਾਭ ਘੱਟ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰਕ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਣਹੋਣੀ ਗੱਲ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਪਸਾਰ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਜਾਰਤ ਰਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਨੇਤਤਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਹੈ, ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਗੋਂ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਅਸਹਿ ਚੀਸ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿਖ, ਸ਼ਰਮਸਾਰੀ ਦਾ ਮੰਜ਼ਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਬ੍ਰਿਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਫੋਨ: 925-683-1982

ਮੈਂ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਤਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ 'ਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹਾਂ। ਇਕੋ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਚਾਰੇ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੀ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਰ ਸਾਲ ਆਉਂਦੇ। ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਹਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਮਾਸਟਰ ਜਾਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੀ ਚੋਖੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਪੈਸੇ ਕਿਸੇ ਦਸਵੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਮ ਸਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਚੈਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ ਖਬਰ ਨੇ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਟਾਫ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਗ਼ੈਰਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਚਾਰਾ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਪਿੱਛਾ ਛੁਡਾ ਕੇ ਆਇਆ।

ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਇੰਨੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹਨ ਕਿ ਪੁੱਛੋ ਹੀ ਨਾ। ਇਕੋ ਵਾਕ ਵਿਚ ਸਾਰ ਅੰਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫੀਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਟੀਚਰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਸਾਡਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਗਾ ਦੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਹਲੀਮੀ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਰੀਤ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਵਿਚਾਰਾ ਟੀਚਰ ਤਾਂ ਕਿਸ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਟੀਚਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ, ਆਪਣਾ ਭਵਿਖ ਆਪ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮਸਤ ਰਹੋ। ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਗਰੇਡ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਚੰਗੇ ਹਨ ਪਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ ਹੋਰ ਚੰਗੇ ਵੇਤਨ ਲਈ ਡੁਗਡੁਗੀ ਵਜਾਉਂਦੇ ਰਹੋ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗਾ ਹੀ।

ਮਿਸ਼ਨ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਇਕੱਠੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਗਰੇਡਾਂ ਜਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚਰਚਾ ਘੱਟ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਵਪਾਰ ਦੀ ਝਲਕ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ।

ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਚ ਕੀ ਪਿਆ ਹੈ? ਇਥੇ ਅੰਨ੍ਹੀ ਆਮਦਨ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਅਹਿਮ ਮਸਲਾ ਡਾਕਟਰੀ ਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਜੋ ਵਪਾਰਕ ਰੁਚੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਕਹੋ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਤੀ ਕਿੱਤੇ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਬਗ਼ੈਰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਉਮਰ ਵਧਣ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਪਾਰਕ ਰੁਚੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਕੀ ਕਰਨ, ਜਿਹੜੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਹਨ। ਧਨਾਢ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਤਨਖਾਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਗਰੀਬ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਗੈਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟੈਸਟ ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁੜਿੱਕੀ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਮਰੀਜ਼ ਕਿਧਰ ਜਾਵੇ?

ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕੇਸ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਕਿਫ ਕਿਸੇ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮੰਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਬਲਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟੈਸਟਾਂ ਲਈ ਚੋਖੀ ਰਕਮ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਉਹ ਲੜਕਾ ਪਿਤਾ ਦੇ ਲੋਕਲ ਦੋਸਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਜਦੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਸਬੱਬ ਹੀ ਸਮਝੋ, ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਰੀਜ਼ ਤਾਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿਉ। ਇਉਂ ਲੜਕਾ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਨਿਰਦਈਪੁਣੇ ਤੋਂ ਬਚ ਗਿਆ।

ਇਹ ਤਾਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸਭ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਅਤੇ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਕੰਮ ਕਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੈਦ ਅਤੇ ਹਕੀਮ ਪੁਸ਼ਤ-ਦਰ-ਪੁਸ਼ਤ ਮਿਲੇ ਨੁਸਖਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿਧੇ ਸਾਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੋਭ-ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਹਨ। ਵਪਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵੈਦ, ਹਕੀਮ, ਹੋਮੀਓਪੈਥ ਅਤੇ ਆਯੁਰਵੈਦ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਕੈਂਸਰ ਜਿਹੀ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਰਤੀਆ ਇਲਾਜ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਐਲੋਪੈਥੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਤੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਡਾਕਟਰ ਅਕਸਰ ਸਟੀਰਾਇਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਭੇਜਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ। ਅੱਜ ਅੰਨ੍ਹੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਤਾਲ ਤੱਕ ਭੇਜਣਾ ਵੀ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬਜ਼-ਬਾਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦੇ? ਇਸ ਵਪਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਫੇ ਲਾਭ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ। ਮਨ ਬਹੁਤ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਕਮਾਈ ਦੇ ਮਾਲਕ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾੜੇ ਤੇ ਹਲਕੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਦਿਆਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਕਾਸ਼! ਉਹ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ।

ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰ ਇਸ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਈਆਂ ਕੋਲ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵੀ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਪਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਕਈ ਬਹੁਤ ਲਾਇਕ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਰਿਸਰਚ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਹਾਂ ਅੰਕਲ ਜੀ, ਜ਼ਰੂਰ ਕੁਝ ਕਰਾਂਗੇ ਪਰ ਵਪਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਪਕੜ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਫੜ ਕੇ ਰੋਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਰਿਸਰਚ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਉਸਾਰ ਲਵੋਗੇ? ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਸੁਹਾਵਣੀ ਸਵੇਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਨੀ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ ਏ. ਐਲ. ਐਸ. ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਾਇਲਾਜ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤ ਦਾ ਹੋਣਹਾਰ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਟਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ, ਮੇਰਾ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਨਾਮੁਰਾਦ ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਚੰਦਰੇ ਰੋਗ ਦਾ ਪਤਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1869 ਵਿਚ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਨਿਊਰੋਲੋਜਿਸਟ ਨੇ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਕ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਯਾਦ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਇਕ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੋ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਸੀਰੀ ਸਾਂਝੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਂਝੀਆਂ ਦਾ ਫਸਲ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਕਦੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੂੰਗੀ, ਮਸਰੀ, ਮਾਂਹ ਦੀ ਦਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ। ਹਾੜ੍ਹੀ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿਚੋਂ ਕਣਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ। ਸਾਂਝੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਲਵੇਰੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲੱਸੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਗੜਵਾ ਅਤੇ ਸੁਆਦਲੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਖੇਤ ਸਾਂਝੀਆਂ ਲਈ ਲਿਜਾਂਦਾ ਸਾਂ। ਸਾਂਝੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ, ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਰੋਟੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਖਾਂਦੇ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਸਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ, ਸ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਜ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਤਜਾਰਤ ਸਵਾਹ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਇਤਨੀ ਭਾਰੀ ਫਸਲ ਵਿਚੋਂ ਸਾਂਝੀ ਨੂੰ ਹਿੱਸਾ? ਤੇ ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਨੂੰ ਸੀਰੀ ਕਹਾਉਣਾ ਕੋਝਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਗ਼ਲਤਫਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਭਾਰੀ ਫਸਲ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦਾਲਾਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਣਕ, ਝੋਨੇ ਦਾ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਜਦ ਕਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਧ, ਦਹੀਂ, ਲੱਸੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜੋਗਾ ਹੀ ਦੁੱਧ ਘਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀੜੇਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਕੈਪਸੂਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਚੌੜੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁੱਕੇ ਜਬਾੜੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਧਸੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਨਾਂ ਮੂੰਹ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਆਏ ਇਹ ਲੋਕ ਅਧਮੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਂਝੀਆਂ ਤੋਂ ਉਚਾ ਦਰਜਾ ਪਾ ਕੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਹਾ ਕੇ ਆਟਾ-ਦਾਲ (ਸੁਸਰੀਆਂ ਭਰਿਆ) ਲਈ ਲੇਲ੍ਹੜੀਆਂ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਜਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਗਲਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਇਕ ਮਜ਼ਬੀ ਸਿੱਖ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੀ। ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਡੋ-ਅੱਡ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਖਰੇਵੇਂ ਵਪਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹਨ। ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਲਿਆਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਪਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਭੈੜੀ ਸੁਗਾਤ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਤਜਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਮੁੱਖ ਸਨ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕ ਰੁਚੀ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਦਾਦਾ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਾਦੀ, ਮੇਰਾ ਕਮਰਾ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿਉ, ਮੈਂ ਪੰਜ ਡਾਲਰ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਜਰਤ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਘਟਨਾ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਕਿਸੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੀਬੀ, ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਥੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਖਿਡਾਉਣ ਲਈ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਆਮਦਨੀ ਨਹੀਂ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਲੇਡੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਜਾਰਤ ਨਹੀਂ।

ਅਜੀਬ ਇਤਫਾਕ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਲੇਡੀ ਅਫਸਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੈਕਟ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਭਾਰਤੀ ਸਟੋਰ ਦੀ ਵਾਕਿਫ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਕੇ ਅਗਲੀ ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦਾ ਪੈਕਟ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਰਸ ਵਿਚੋਂ ਡਾਲਰ ਕੱਢ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਕ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਮੰਗਵਾਈ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੀਬੀ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵਪਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਝਲਕਾਂ ਬਹੁਤ ਗੁਲ ਖਿਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹਾਸਾ, ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਵਿਆਹਾਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਗਨ ਦੀ ਰਸਮ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਕੇਟਰਿੰਗ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੀ ਹੈ। ਬੰਦ ਲਿਫਾਫਾ ਕਈ ਵਾਰ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਸਿਆਸੀ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਆਦਮੀ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭੀੜ ਭੜੱਕੇ ਵਿਚ ਕਈ ਮਹਿਮਾਨ ਬਿਨ ਬੁਲਾਏ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਅਜੀਬ ਵਪਾਰਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਫੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਵੀ ਤਜਾਰਤੀ ਝਲਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਾਧਾਰਨ ਘਰੇਲੂ ਬੀਬੀ ਦੇ ਭੋਗ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਆਦਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮਤਲਬ ਸਾਫ ਸੀ, ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਚੋਣ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਤਜਾਰਤ, ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਵਿਚ ਵਪਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਫਿਲਮ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਸਭਿੰਨਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਸੱਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿਛੋਂ ਕੀਰਤਨੀਏ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪੱਕੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ (ਜਦੋਂ ਬਹੁਤੀ ਸੰਗਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ) ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਤਜਾਰਤ ਹੈ?

ਮੈਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੂਝ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਇਹ ਤੁਕ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਟੁੰਬਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ:

ਬਿਨਾ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀ ਕੋਊ ਰਾਜੈ॥
ਸੁਪਨ ਮਨੋਰਥ ਬ੍ਰਿਥੇ ਸਭ ਕਾਜੈ॥

ਜਿਵੇਂ ਸੁਪਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦਾ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਡੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਪੂਰਨ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਅੱਤ ਵਿਚ ਭਟਕਣ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਪਛਤਾਵੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੁਕਾਈ ਨੇ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਾ ਫੜਿਆ ਤਾਂ ਵਪਾਰਕ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਭਾਵ, ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਈਮਾਨ, ਵਫਾਦਾਰੀ, ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ, ਇਤਫਾਕ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਪੁੱਛੇਗਾ ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਕਹਿਣਗੇ, "ਕਾਕਾ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖ ਲੈ।"

ਕਲਜੁਗ

ਭਾਈ ਭਾਈ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣਿਆ
ਕਲਜੁਗ ਹੋਇਆ ਭਾਰੂ।
ਬੇੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਪੱਥਰ
ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤਾਰੂ।
ਗੈਰਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚ ਜਾਏਂਗਾ
ਆਪਣਾ ਹੀ ਕੋਈ ਮਾਰੂ।
ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਭੱਠੀ ਪਾਉਣਾ
ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਸੀਨਾ ਠਾਰੂ।
ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਕਿੱਥੇ ਉਪਜੇ?
ਹਰ ਘਰ ਵੱਸਦੀ ਦਾਰੂ।
ਹਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ
'ਸਾਹੀ' ਔਲਾਦ ਤੋਂ ਹਾਰੂ।

-ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਫੋਨ: 317-430-6545

ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ

ਛੇ ਮਹੀਨੇ, ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਘਰ ਜਾਣਾ
ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬੂਹੇ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਖੜਕਾਣਾ
ਮਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲੈਣਾ
ਕੌਣ ਆਇਆ ਹੈ ਝੱਟ ਜਾਣ ਜਾਣਾ।

ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਪੁਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣਾ
ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਮਰ ਦਾ ਪਿਆਰ ਭਰ ਲੈਣਾ
ਸਾਰਾ ਹੀ ਪੁੱਤਰ 'ਤੇ ਡੋਲ੍ਹ ਦੇਣਾ
ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿਚ ਲੈਣਾ
ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਘੁਟ ਲੈਣਾ
ਬੁੱਢੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘੀ ਟਕੋਰ ਦੇਣੀ
ਉਮਰ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੌੜੀ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ 'ਚ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ।

-ਦਿਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ
diljodh@yahoo.com

ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ

ਮੱਤਦਾਨ ਦੇ ਤਾਣ ਤੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਦਲੀ
ਗੁੱਸਾ ਕੱਢ ਲਿਆ, ਇਹੀ ਲੋਕ ਰਾਜ ਜੱਟਾ!
ਰਾਜੇ-ਸ਼ੀਂਹ ਦੋ ਗੁੱਟਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ
ਖੂਨਦਾਨ ਲਈ ਸਦਾ ਤੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਜੱਟਾ!

ਤੇਰੇ ਕਰਜ ਦੇ ਕੀਰਨੇ ਪਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਸੱਤਾ ਬਦਲੀਆਂ ਮਰਕਜ਼ ਤੇ ਰਾਜ ਜੱਟਾ!
ਲਾਗਤ ਮੁੱਲ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਦੇਣ ਤੈਨੂੰ
ਤੇਰਾ ਲੁੱਟਦਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਮਾਲ ਜੱਟਾ!

ਲੋਕਰਾਜ ਸੁਹਾਵੀ ਰਾਤ ਮੱਸਿਆ ਦੀ
ਚੰਨ ਲੋਕਤਾ ਦਾ ਲੱਭਣਾ ਮੁਹਾਲ ਜੱਟਾ!
ਕੈਸੀ ਗਿੱਦੜਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ
ਸ਼ੇਰਾ ਜਾਗ ਓਏ! ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ!

-ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਅਜ਼ਬ
ਫੋਨ: 91-98784-03131

‘ਵੋਲਗਾ ਤੋਂ ਗੰਗਾ’ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਬਾਰੇ

‘ਵੋਲਗਾ ਤੋਂ ਗੰਗਾ’ ਮਹਾਨ ਘੁਮੱਕੜ ਵਿਦਵਾਨ ਰਾਹੁਲ ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਯਾਯਨ ਵੱਲੋਂ 1943 ਵਿਚ ਰਚੀਆਂ ਉਹ ਵੀਹ ਕਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਠਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਾਗਰ ਅੰਦਰ ਭਰਪੂਰ ਗੋਤੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਵਲੈਤ ਵੱਸਦੇ ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਕੰਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਜਿਸ ਰੂਹ ਨਾਲ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਕ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਉਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਸਫਰ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਸਾਸ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਕੰਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ

‘ਵੋਲਗਾ ਤੋਂ ਗੰਗਾ’ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਕੰਮ ਮੈਂ 1995 ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਮਹਾਂ ਰਚਨਾ ਚੰਬਾ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਸਬੱਬੀ ਮੇਲਾ ਸੀ। ਚੰਬਾ ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੁਹੱਪਣ ਵਜੋਂ ਤਾਂ ਜਾਣਿਆ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਣ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਚਰਚਿਤ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ‘ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਕਲਾ ਦਾ ਘਰ’ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਕਲਾਵਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮੂਰਤੀ ਕਲਾ, ਲਘੂ-ਚਿਤ੍ਰ ਕਲਾ, ਕਢਾਈ ਆਦਿ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਕਲਾਵਾਂ ਦੇ ਸਰਵਉਤਮ ਇਨਾਮ ‘ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਨਾਮ’ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸਭ ਕਲਾਕਾਰ ਮੇਰੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਆ ਗਏ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਵਧੀਆ ਦੋਸਤ ਬਣ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਿਜੈ ਸ਼ਰਮਾ (ਹੁਣ ਪਦਮਸ੍ਰੀ) ਲਘੂ ਚਿਤਰ ਕਲਾ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਹੀ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਚੋਣਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਲਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸੰਗੀਤ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਆਦਿ ਵਿਚ ਗਹਿਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮਹਾਨ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਰਾਹੁਲ ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਯਾਯਨ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਕਰਵਾਇਆ।

ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਯਾਯਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਪਰ ‘ਵੋਲਗਾ ਤੋਂ ਗੰਗਾ’ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਸੋਚ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕਸਕ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਉਠੀ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ‘ਅਸੁਰ ਦੇਸ਼’ ਤੋਂ ‘ਸਪਤਸਿੰਧੂ’, ਸਪਤਸਿੰਧੂ ਤੋਂ ‘ਉਤਰਾਪਥ’, ਉਤਰਾਪਥ ਤੋਂ ‘ਪੰਜ-ਆਬ’ ਬਣਦਾ ਇਹ ਇਲਾਕਾ, ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਰੂਸ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵੋਲਗਾ ਤੋਂ ਹਿੰਦ ਦੇ ਦਰਿਆ ਗੰਗਾ ਤਕ ਆਰੀਆ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਤ ਹੈ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਭਾਗ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਸਾਧਾਰਨ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਛਪਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਚਾਈ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਲਿਖਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਸੌ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਖਪਾਤ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

“ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਸਿਰੜ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਬੜਿਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸਿਰੇ ਲਾ ਸਕਿਆ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲੱਖ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਜੋ ਅਹਿਸਾਸ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਯਾਯਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਜਾਣਿਆਂ ਹੀ ਸਮਝ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਅਣਸੁਖਾਵੀਂਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੇ ਬੇਬਾਕ ਹੌਂਸਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਯਾਯਨ ਤੋਂ ਵਧ ਬੇਬਾਕ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਰਾਹੁਲ ਜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ; ਇਹ ਅਕਾਦਮਿਕ ਗਲਤੀਆਂ ਖੋਜ ਵਿਚ ਰਹੀਆਂ ਊਣਤਾਈਆਂ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਝੂਠ ਨਹੀਂ।

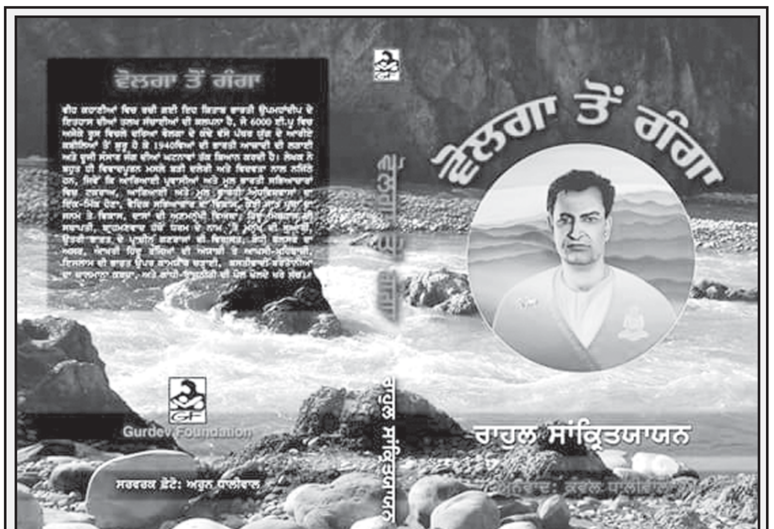

‘ਵੋਲਗਾ ਤੋਂ ਗੰਗਾ’ ਦਾ ਮੁਖੜਾ।

ਅਨੁਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੇ ਕਾਫੀ ਜਤਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਜੋ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਖੇ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਕੀ ਉਹ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਕੁਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਣ ‘ਤੇ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਪਰ ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗਾ, ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਹੀ ਸਹੀ, ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਰੋਮਾਂਚਕਾਰੀ ਲੱਗੀ, ਉਹ ਸੀ ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਯਾਯਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਹਿੰਦ-ਯੂਰਪੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਉਹ ਚੋਣ, ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਰੂਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਇਸ਼ਾਰੇ, ਬਲਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮੂਲ ਨਾਲ ਰੂਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸਮਝ ਬੜਾ ਹੀ ਕਲਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਆਨੰਦ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ।

ਰੂਸ ਦੇ ਵੋਲਗਾ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ‘ਤੇ ਵਸਦੇ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਆਰੀਆ ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਅਧਿਆਇਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ‘ਕਲਪਿਤ ਬੋਲੀ’ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ, ਜਿਵੇਂ ਅਗਿਨ (ਅੱਗ)- ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ: ਅਗਨੀ, ਰੂਸੀ: ਅਗੋਨ; ਉਦ (ਪਾਣੀ)- ਰੂਸੀ: ਵਦਾ; ਸ਼ਵਸਰ (ਭੈਣ)- ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ: ਸਵਸ੍ਰ, ਰੂਸੀ: ਸੇਸਤਰਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ: ਸਿਸਟਰ; ਸ਼ਵਕ (ਕੁੱਤਾ)- ਰੂਸੀ: ਸੱਬਾਕਾ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ: ਸ਼ਨੀ; ਸੂਨ (ਪੁੱਤ)- ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ: ਸੂਨ, ਰੂਸੀ: ਸਿਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ: ਸਨ; ਦੁਹਿਤਾ (ਧੀ)- ਰੂਸੀ: ਦੋਚ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ: ਦੁਹਿਤਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ: ਡੌਟਰ; ਦਮ (ਘਰ)- ਰੂਸੀ: ਦੋਮ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ: ਦਮ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ: ਹੋਮ; ਚਸ਼ਕ (ਪਿਆਲਾ)- ਰੂਸੀ: ਚਾਸ਼ਕਾ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ: ਚਸ਼ਕ; ਵ੍ਰਿਕ (ਬਘਿਆੜ)- ਰੂਸੀ: ਵੋਲਕ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ: ਵ੍ਰਿਕ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ: ਵੁਲਫ, ਆਦਿ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲੇਖਕ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹਾਰਤ ਨਾਲ ਕਾਇਲ ਕੀਤਾ। ਲੇਖਕ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝਦਿਆਂ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਦਲ ਲਿਖਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਮੂਲ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਵਰਤਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝਿਆ।

ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ-ਲਿਪਤ ਹਿੰਦੀ ਤੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਦਤਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਮੈਂ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ। ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਆਰੰਭਕ ਹਿੱਸੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ‘ਤਰਕਸ਼ੀਲ’ ਰਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸੁਹਿਰਦ ਦੋਸਤ ਅਵਤਾਰ ਗੋਂਦਾਰਾ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ, ਜੋ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਲੜੀਵਾਰ’ ਛਪਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਲੇਖ ‘ਪੰਜਾਬ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ’ ਜੋ ਮੈਂ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਗੋਂਦਾਰਾ ਜੀ ਨੇ ‘ਤਰਕਸ਼ੀਲ’ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਉਪਰਥਲੀਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿੱਚੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ ਵਾਂਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਚੰਬੇ ਦੀ ਰੁਮਕਦੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਲੰਡਨ ਦੀ ਸਾਹੋਸਾਹ ਹੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਉਲਝਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਿਤਰਕਾਰੀ, ਬੁਤਕਾਰੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਅਸਲੀ ਤੇ ਚਹੇਤੇ ਕੰਮ ਸਨ, ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਮਾ ਵੰਡਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਲੀਹ ’ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਲਝਣਾਂ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਦਸ ਸਾਲ ਨਿਕਲ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਾਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਕੰਮ ਫਿਰ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਸੇ ਦਰਮਿਆਨ ਪੰਜਾਬ ਗਿਆਂ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਛਪਵਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਬਰ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਸ ਮਹਾਂ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸਵਾਦ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਿਆ। ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਹੀ ਵਸਦੇ ਕੁਝ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਇਹੋ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਨੁਵਾਦ ਤਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ ਬੇਕਾਰ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰੜ ‘ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ, ਕਾਗਜ਼-ਕਲਮ ਤੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਬੈਗ ਵਿਚ ਪਾਈ ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਵਾਈ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਨਾਲ ਰੱਖ ਲੈਂਦਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਡੇਢ ਘੰਟੇ ਦੀ ਕਲਾਸ ਲਈ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਿਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਥੇ ਇਹ ਸਮਾਂ ਮਥੇ ਟੇਕਣ, ਭਾਈਆਂ ਦੀ ਬੇ ਸਿਰ-ਪੈਰ ਵਿਆਖਿਆ ਸੁਣਨ ਜਾਂ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਕੰਮ ਨਾਲ ਲਿਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੱਟਣ ਲਈ ਸਿਰ ਸਪਾਟੇ ‘ਤੇ ਗਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਦੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਰੀਂ ਜਾਣਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੌਤਿਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤਕ/ਅਕਾਦਿਮਿਕ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਰਿਹਾ ਜੋ ਅਕਸਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਸਮੇ ਸਾਰੇ ਅਨੁਵਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਖਾਸ ਤੌਰ ’ਤੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਸੀ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦ। ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਲੱਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਚਰਿਤਰਾਂ ਦੇ ਕਦੀਮੀ ਨਾਮ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੌਖਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਮੈਂ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਰੌਂਅ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਲੈ ਲਓ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੇਵਨਾਗਰੀ ਵਿਚ ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਯਾਯਨ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਾਇਨ ਲਿਖਿਆ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇਹ ਨਾਮ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਵਿਚ ਸੌਖ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੁੰਬਈ ਦਾ ਨਾਮ ਆਪਣੀ ਸੌਖਿਆਈ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਬੌਂਬੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ? ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਮੁੰਬਈ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਖਾਤਰ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਗਾੜ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ। ਇਹੀ ਤੱਥ ਇਥੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਭੂਗੋਲਿਕ ਥਾਵਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ, ਗੋਤਰਾਂ, ਜਾਤਾਂ, ਅਹੁਦਿਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਮ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਭੂਤਕਾਲ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਆਮ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਲਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਾਮ ਅਚਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਅੱਖਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜੀਬ ਲਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਅਜੀਬ ਲਗਣ ਜਾਂ ਨਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਬਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਦਲ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਮੁਖ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਜਿਵੇਂ: ਗੰਡਕ, ਯਾਗਿਯਾਵਾਲੱਕਯ, ਬਿਲਵਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸ਼ਰਾਵਸਤੀ, ਸ਼ਰੇਸ਼ਠੀ, ਲਿਛਵੀ, ਅਨਾਥ-ਪਿੰਡਕ, ਮ੍ਰਿਗਾਰ, ਜੰਬੂਦੀਪ, ਤਾਮਿਰਲਿਪਤ, ਭਾਰੂਕਛ, ਸ਼ਤਰਪ, ਪਰਸ਼ੂਪੁਰੀ, ਯਵਨ, ਵਿਦੂਢਬ, ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਬਦ।

ਆਖਰ 18 ਮਈ 2010 ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਲਗਣ ਵਾਲੀ ਕਰਾਟੀ ਦੀ ਕਲਾਸ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਅੰਦਰ ਕਰਾਟੀ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ 15 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਢਿਆ ਕਾਜ ਨਿਬੇੜ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਹੇਠਲੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਉਦੋਂ ਲਿਖੇ ਸਨ: “ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਹ ਸਿਰੜ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਬੜਿਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਸਿਰੇ ਲਾ ਸਕਿਆ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਲੱਖ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦਾ ਪਰ ਜੋ ਅਹਿਸਾਸ ਇਸ ਨੂੰ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਸਾਂਕ੍ਰਿਤਯਾਯਨ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਜਾਣਿਆਂ ਹੀ ਸਮਝ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ”।

ਅਨੁਵਾਦ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਟਾਈਪਿੰਗ ਆਦਿ ਦੇ ਕੰਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਟਾਈਪਿੰਗ ਆਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਗਲਤੀ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ‘ਆਖਰੀ ਨਤੀਜੇ’ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨਾਲ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਮਿਣ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ। ਸ੍ਰੀ ਅਵਤਾਰ ਗੋਂਦਾਰਾ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਨੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਅਰੰਭਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

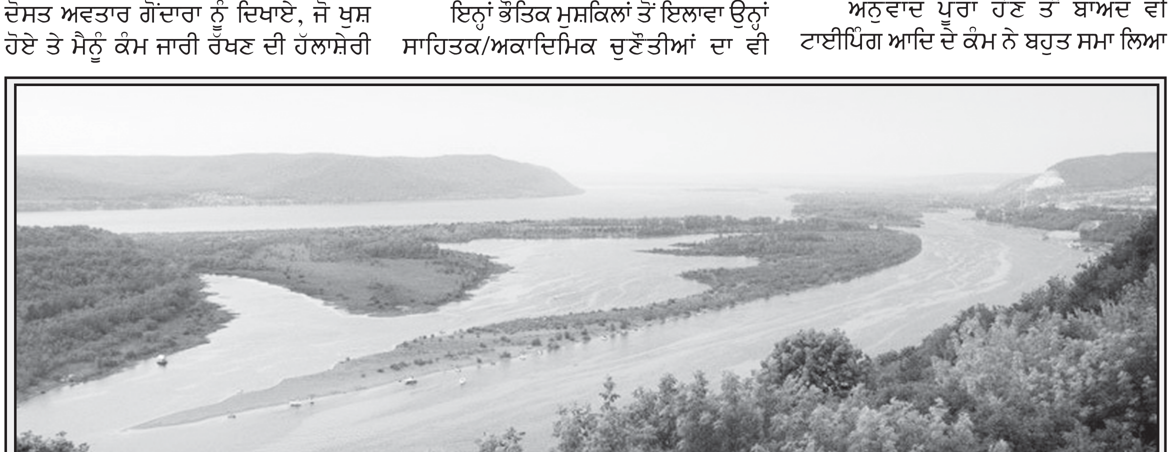

ਵੋਲਗਾ ਦਰਿਆ ਦਾ ਇਕ ਨਜ਼ਾਰਾ।

ਕਹਾਣੀ

ਜਿੰਦੂਆ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ ਬਹੁ-ਵਿਧਾਈ ਲਿਖਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਵਿਤਾ, ਵਾਰਤਕ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖੂਬ ਰੰਗ ਜਮਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਖਾਸੀਅਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੀ ਰਵਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਲੜੀ 'ਚਿੱਤ ਚੇਤਾ' ਦਾ ਰੰਗ ਮਾਣ ਚੁਕੇ ਹਨ। 'ਜਿੰਦੂਆ' ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅੰਗ ਬਾਣ ਬੜੇ ਤਿੱਖੇ ਹਨ ਤੇ ਮਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਚ ਨੂੰ ਕਰਾਰੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਜੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਅਖੌਤੀ ਮਰਦ ਮਾਨਸਿਕਤਾ 'ਤੇ ਖਾਸੀ ਸੱਟ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਾਨਾ ਸਿੰਘ

ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਬਾਊ ਜੀ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਹੋ ਤੱਤ ਕੱਢਿਐ, ਜਨਾਨੀ ਜਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ।

ਇਕ ਕੁੜੀ ਸੀ ਲਵਲੀ। ਉਹ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਫਸੀ ਰਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ। ਮਸਾਂ ਬਾਰਾਂ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਹੋਊ ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਟਾਂਕਾ ਫਿੱਟ ਹੋਇਆ। ਰੱਜ ਕੇ ਘੁੰਮੇ ਫਿਰੇ। ਪਿਕਚਰਾਂ, ਹੋਟਲ ਤੇ ਥੀਏਟਰ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਜਣਾ ਜਨਾਨੀ ਹੀ ਸੀ ਅਸੀਂ, ਬਸ ਫੇਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲਏ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਜੀ, ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਕੁੜੀਆਂ ਫਸੀਆਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ। 'ਬਾਦਲ' ਸਿਨਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹੋਟਲ 'ਸਤਿਕਾਰ' ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਜੁ ਸੀ ਅਸੀਂ। ਸਿਨਮੇ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਆਪਣਾ ਪੱਕਾ ਯਾਰ ਸੀ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਮਰਜ਼ੀ ਟਿਕਟਾਂ ਫੜ ਲਵੋ। ਬਸ ਜੀ, ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਟਿਕਟਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਟਿਕਟਾਂ ਫੜੀਆਂ, ਹੱਸੀਆਂ ਤੇ ਫਸੀਆਂ। ਸੱਚ ਜਾਣੋ, ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਦਈਦਾ ਸੀ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਸੀਟਾਂ ਦੇਣੀਆਂ। ਇਕ ਨੂੰ ਕੌਫੀ, ਇਕ ਨੂੰ ਕੈਂਪਾ, ਇਕ ਨੂੰ ਐਨਰਜੀ ਤੇ ਇਕ ਨੂੰ ਆਈਸ ਕਰੀਮ। ਸਭ ਦਾ ਜੀ ਲਾਈ ਰੱਖਣਾ, ਕੀ ਮਜਾਲ ਜੁ ਇਕ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਦੀ ਖਬਰ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਲਵਲੀ? ਲਵਲੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਾਊ ਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਦੀ ਸੀਟ ਦਈਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਕੋਈ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ।

ਪਿਆਰ? ਨਾ ਜੀ ਨਾ, ਪਿਆਰ ਪਿਊਰ ਸਾਡਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਸ ਸ਼ੁਗਲ ਮੇਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਟਾਂਕਾ ਸਾਡਾ ਲਵਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿੱਟ ਸੀ।

ਸ਼ੱਕ? ਆਹੋ ਜੀ, ਇਕ ਦੋ ਵੇਰਾਂ ਸ਼ੱਕ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਲਵਲੀ ਨੂੰ।

ਇਕ ਕੁੜੀ ਸੀ ਰੋਜ਼ੀ। ਕਰੋੜਪਤੀਆਂ ਦੀ ਧੀ। ਓਹਦੇ ਪਿਓ ਦੀਆਂ ਮਿੱਲਾਂ ਸਨ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ। ਸਿਨਮੇ, ਹੋਟਲ, ਪਟਰੋਲ ਪੰਪ ਤੇ ਹੋਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਵਪਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਸੀ ਉਹ। ਮਸਾਂ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਰੋਜ਼ੀ ਪਰ ਲੱਗਦੀ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਭਰੀ ਭਰੀ ਤੇ ਕੱਦਾਵਰ। ਨਿੱਤ ਨਵੀਂ ਗੱਡੀ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ ਜੀ ਉਹ, ਤੇ ਬਿਠਾ ਲਵੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ। ਬੜੀ ਵੇਰਾਂ ਉਸ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਿਮਲੇ, ਕਸੌਲੀ, ਸੋਲਨ, ਮੋਰਨੀ ਤੇ ਸਬਾਤੂ ਦੀਆਂ ਸੈਰਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ। ਪੈਸਾਂ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਫੂਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਉਹਦੇ ਪਿਓ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਹੀ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ। ਇੰਪੋਰਟਡ ਕਮੀਜ਼ਾਂ, ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਚੇਨੀਆਂ ਤੇ ਅੰਗੂਠੀਆਂ ਤੱਕ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜੀ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਜਨਮ ਦਿਨਾਂ 'ਤੇ। ਬੜੀ ਦਲੇਰ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਤਬਾਹੀ ਸੀ ਬਾਊ ਜੀ, ਨਿਰੀ ਤਬਾਹੀ। ਰਾਤੀ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਵੇ ਆਪਣੇ ਘਰ। ਦੋ ਕਨਾਲੀ ਕੋਠੀ ਤੇ ਹਰ ਬੈਡਰੂਮ ਦਾ ਇਕ ਦਰਵਾਜਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ। ਕੋਠੀ ਦੀ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟੀ ਕੰਧ ਟੱਪ ਕੇ ਅਸੀਂ ਜਾ ਵੜੀਏ ਉਸ ਦੇ ਬੈਡਰੂਮ ਕੋਲ। ਉਹ ਕੁੰਡੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ। ਰਾਤ ਸਾਰੀ ਪਏ ਰਹੀਏ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ। ਸਵੇਰੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਉਹ ਕੁੰਡੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕੰਧ ਤੋਂ ਛੜੱਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਜੀ ਇੰਜੇ ਹੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜੀ, ਹੱਦ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਢੇਰ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਅਟੈਚੀ ਚੁੱਕੀ ਆ ਗਈ ਸਾਡੇ ਹੋਟਲ, ਅਖੇ:

"ਚਲ ਜਿੰਦੂਆ ਆਪਾਂ ਨੱਸ ਚਲੀਏ।"

ਅਸੀਂ ਨਾ ਮੰਨੇ ਬਾਊ ਜੀ, ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਨਾਬਾਲਗ ਤੇ ਕਰੋੜਪਤੀਆਂ ਦੀ ਧੀ। ਆਪਾਂ ਹੋ ਜਾਂਗੇ ਅੰਦਰ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ। ਅਸੀਂ ਠਹਿਰੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਮਹਿੱਟਰ ਤੇ ਬੁੱਢੀ ਦਾਦੀ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੋਤਰੇ।

ਹੈ ਸੀ ਜੀ ਕੋਈ ਅੰਤ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਆਪਹੁਦਰੇਪਣ ਦਾ? ਉਹਨੇ ਬਾਊ ਜੀ, ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸਾਫ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਬਈ ਜੇ ਬਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿੰਦੂਏ ਤੇ ਸਿਰਫ ਜਿੰਦੂਏ ਨਾਲ।

ਜਿੰਦੂਆ? ਦਸਨੇ ਹਾਂ ਨਾਂ ਜੀ, ਸਬਰ ਤਾਂ ਕਰੋ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੁੜੀ ਰਜਿੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਿੰਦਾ ਆਖਦੀ ਸੀ, ਬਸ ਜਿੰਦੂਆ ਜਿੰਦੂਆ ਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਸਾਰੀਆਂ, ਤੇ ਪਿਆਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵਧ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਲਵਲੀ ਨੇ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਦੂਆਂ ਆਖਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਵੀ ਇਸੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਏਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਬੁਲਾਉਂਦੀਆਂ ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਹੀ ਡਾਢਾ ਪਿਆਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਜੀ ਕਰੇ, ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾ ਲਈਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿੰਦੂਏ ਨੂੰ।

ਰੋਜ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ?

ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਨਾ ਜੀ। ਰੋਜ਼ੀ ਇਕ ਦਿਨ ਲੈ ਆਈ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਾਣ। ਬਿਠਾਇਆ ਜੀ ਅਸਾਂ ਉਹਨੂੰ ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ।

ਮਾਂ? ਮਾਂ ਕੀ ਸੀ ਉਹਦੀ ਜੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਪਟਰਾਣੀ। ਸੁਨਹਿਰੀ ਲਾਲ ਬਾਰਡਰ ਵਾਲੀ ਜਾਰਜਟ ਦੀ ਸਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਉਂਗਲਾਂ 'ਤੇ ਹੀਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਚਾਰ ਅੰਗੂਠੀਆਂ। ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਰੂਪ ਬਾਊ ਜੀ, ਉਤੋਂ ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਮੇਕਅੱਪ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੱਕਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਮਾਰ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਚੂੰਢੀਆਂ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਕੇ ਪੜਤਾਲੀਏ, ਬਈ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸੁਫਨਾ।

'ਮਿਸਟਰ ਕੁਮਾਰ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?'

ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਜੀ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜਮੀਨ ਨਿਕਲ ਗਈ ਤੇ ਵਿਚਾਰੀ ਦਾਦੀ ਆ ਖਲੋਤੀ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ।

'ਨਾ ਜੀ ਨਾ, ਸਾਡਾ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ।' ਅਸਾਂ ਜੁਆਬ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਰੋਜ਼ੀ? ਉਹਦਾ ਗੁੱਸਾ?

ਕੁਝ ਨਾ ਪੁੱਛੋ ਬਾਊ ਜੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਬਿਫਰੀ ਹੋਈ ਸ਼ੇਰਨੀ ਵਾਂਗ ਝਪਟੀ ਸਾਡੇ 'ਤੇ, "ਯੂ ਬਲੱਡੀ ਬਾਸਟਰਡ... ਬਦਮਾਸ਼ ਕਮੀਨੇ...।" ਸੌ-ਸੌ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੀ ਰੋਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਿਆ।

...ਸੱਚ ਹੈ ਬਾਊ ਜੀ, ਇਸ ਜਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ, ਕਦੋਂ ਕੀ ਕਰ ਬੈਠੇ।

ਲਵਲੀ?

ਆਹੋ ਜੀ, ਦੱਸ ਤਾਂ ਰਹੇ ਹਾਂ ਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ, ਬਈ ਲਵਲੀ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਘੇਰ ਲਿਆ ਸਾਨੂੰ ਜੀ, ਉਸ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਨਾ ਮੰਨੇ। ਫੇਰ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਮੰਨ ਜਾਣ 'ਚ ਹੀ ਭਲਾਈ ਹੈ। ਸਾਫ-ਸਾਫ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਦੇਖ ਲਵਲੀ, ਬਿਆਹ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਾਉਣੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਲਕੀਰ। ਬਾਕੀ ਜੇ ਏਡੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਗਰੀ ਦੇ ਟੋਟੇ ਜਿਹੀਆਂ, ਸਣੇ ਮਿਸ਼ਰੀ, ਬਦੋਬਦੀ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਆਪ ਆ ਪੈਣ ਤਾਂ ਦਸ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤਪ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਵੀ ਡੋਲ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹਾਂ? ਇਹ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਸ਼ੁਗਲ ਮੇਲੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਜਰਨੇ ਹੀ ਪੈਣੇ ਨੇ...।"

ਬੜਾ ਰੋਈ ਬਾਊ ਜੀ, ਲਵਲੀ ਪਰ ਅਸਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਉਸ ਦਿਨ। ਫੇਰ ਹੌਕੇ ਭਰਦੀ ਨੇ ਸਾਡੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਆਖਿਓ ਸੂ, "ਜਿੰਦੂਆ ਛੁਰੀ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਏ, ਭਾਵੇਂ ਕਰ ਝਟਕਾ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਹਲਾਲ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜੀ ਸਕਦੀ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾ।"

ਬਾਊ ਜੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਕਦੇ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਇਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਖੁਰਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਮਾਰੀਏ, ਟਾਂਕਾ ਸਾਡਾ ਉਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਿੱਟ ਸੀ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸੀ ਸਾਡੀ, ਮੈਡਮ। ਸਾਥੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵੱਡੀ। ਟਾਈਪਿੰਗ ਦਾ ਸੈਂਟਰ ਸੀ ਉਸ ਦਾ। ਉਚੀ ਲੰਮੀ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਭਾਰੀ ਪਰ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸੋਹਣੀ। ਵਿਧਵਾ ਸੀ। ਇਕ ਧੀ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਜੋ ਬੋਰਡਿੰਗ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਅੱਖੋਂ ਅੰਨ੍ਹੀ ਸੀ। ਬੜਾ ਚਲਦਾ ਸੀ ਜੀ, ਸਕੂਲ ਉਹਦਾ। ਬਸ ਹੋ ਗਈ ਫਿਦਾ ਸਾਡੇ ਉਤੇ, ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ। ਰਾਤੀਂ ਬੁਲਾ ਲਵੇ ਸਾਨੂੰ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਮੁਰਗਾ ਤੇ ਵਿਸਕੀ, ਉਹ ਤੇ ਅਸੀਂ। ਬੜੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਉਸ ਕੋਲ, ਟਾਈਪ ਸਿੱਖਣ। ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਵੱਧ ਸੁਹਣੀਆਂ ਪਰ ਬਾਊ ਜੀ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਉਚੀ ਅੱਖ ਕਰ ਕੇ ਦੇਖਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਂਦੀ ਕਿਸੇ ਵੱਲ। ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਸਾਡਾ ਟੇਬਲ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਅੱਖ ਹੈ ਭੈਣ... ਕਿ ਸੋਹਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤੱਕਣੋਂ ਰਹੇ ਹੀ ਨਾ। ਆਖਰ ਜੀ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਟੇਬਲ ਆਪਣੇ ਬੈਡਰੂਮ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ, ਅਖੇ, "ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੀਣਾ ਮਰਨਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੈ।"

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਬਾਊ ਜੀ, ਹੈ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਇਸ ਜਾਤ ਦਾ? ਸਿਨਮਾ ਬਾਊ ਜੀ, ਸਿਰਫ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੇਖਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਮੈਡਮ।

ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਸਾਡਾ ਪੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਟਲ ਵਿਚ। ਖਾਧੀ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਚਲ ਗਏ ਛੁਰੇ ਚਾਕੂ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ। ਅਸੀਂ ਹੋ ਗਏ ਅੰਦਰ ਤੇ ਲੱਗ ਗਈ ਦਫਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸੱਤ ਸਾਡੇ 'ਤੇ। ਬਾਊ ਜੀ, ਮੈਡਮ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਆ ਗਈ ਸਾਡੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਾਉਣ। ਕੇਸ ਚਲਿਆ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗੂ ਪੈਸਾ ਰੋੜ੍ਹਿਆ ਉਸ ਨੇ, ਪਰ ਸਾਡਾ

ਲੜ ਨਹੀਂ ਛੋੜਿਆ, ਆਖੇ, "ਸਭ ਕੁਝ ਤੇਰਾ ਈ ਏ ਜਿੰਦੂਆ। ਬਸ ਬਿਆਹ ਕਰਾ ਲੈ।"

'ਕਰਾ ਲਵਾਂਗੇ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਕਮਾ ਤਾਂ ਲਈਏ। ਜਨਾਨੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਜੀਣਾ ਵੀ ਕੋਈ ਜੀਣਾ ਹੁੰਦੈ?' ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਡੁਬਈ ਜਾਣ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੈੱਟ ਵੇਚ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਰਾਇਆ ਦਿੱਤਾ। ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਡੁਬਈ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਆਸ਼ਕੀ ਹੋ ਗਈ ਬਾਊ ਜੀ, ਅਮਰੀਕਨ ਕੁੜੀ ਨਾਲ। ਉਹਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਬੁਲਾ ਲਵੇਗੀ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ, ਤੇ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬਿਆਹ ਕਰਾ ਲਵੇਗੀ। ਏਦਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਮਰੀਕਨ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਮਿਲ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਲਓ ਜੀ, ਅੰਨ੍ਹਾ ਕੀ ਭਾਲੇ ਦੋ ਅੱਖਾਂ? ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਗਏ। ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਟਿਕਟ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ, ਕੰਪਨੀ 'ਚੋਂ ਫਾਰਗ ਕਰਾਇਆ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ।

ਬੜੀ ਮੋਟੀ ਸੀ ਅਮਰੀਕਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਊ ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਕੱਛ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਸੁਹਣੀ ਬਹੁਤ ਸੀ ਤੇ ਅਮੀਰ ਵੀ ਬੜੀ। ਅਸਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ। ਬਾਊ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦੱਸੀਏ, ਸੌਲ੍ਹਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ?

...ਬਈ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਝੂਠ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਂਦੀ ਸੀ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਵੱਲ। ਕਹਿੰਦੀ, "ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦੂੰ ਤੈਨੂੰ ਜੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਲ ਤਕਿਆ ਤਾਂ।"

ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਰਿਜੈਂਡ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਸਾਨੂੰ ਛੁਰੀ ਕਾਂਟੇ ਨਾਲ ਖਾਣਾ ਸਿਖਾਇਆ ਤੇ 'ਗਰੇਜਾਂ ਵਾਂਗ ਉਠਣਾ ਬਹਿਣਾ। ਸਾਨੂੰ ਡਾਂਸ ਵੀ ਸਿਖਾਇਆ। ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਵਲੈਤੀ ਹੋ ਗਏ, ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰੀਏ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਉਸ ਨੇ ਉਠਾਣੇ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ ਜੀ 'ਗਰੇਜੀ ਵਰੇਜੀ, ਪਰ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਦਾਰੂ ਪੀ ਲਈਏ ਬਾਊ ਜੀ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਫਰਨ ਫਰਨ ਬੋਲਦੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਬਰਬ ਤੇ ਟੈਂਸ ਦੀ ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਬਾਊ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਵੀ 'ਗਰੇਜੀ ਦੀਆਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ। ਬਾਰ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸੀ ਉਹ 'ਮਰੀਕਨ। ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਜੀ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ।

ਲਵਲੀ ਬਾਰੇ ਪੁਛਦੇ ਹੋ? ਬਾਊ ਜੀ, ਬਿਆਹ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਲਵਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਾਣਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਨ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੀ ਕੱਟਣੇ ਸੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਕੇ। ਫੇਰ ਅਸਾਂ ਵੀ ਪੱਕੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਜੀ, ਇਹ ਖਰ ਦਿਮਾਗ ਅਸਾਂ ਪੇਂਡੂਆਂ ਦਾ। ਏਨਾ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਰ ਮਾੜੀ ਕਿਸਮਤ ਸਾਡੀ। ਕੋਰਟ ਮੈਰਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਸਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਧਰਿਆ, ਬਾਰ ਵਿਚ ਹੀ। ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸੀਗੇ ਅਸੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਕੁਸ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਣੈ ਤੇ ਉਹਨੇ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਏ ਤੂੰ ਤੂੰ ਮੈਂ ਮੈਂ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੀ, ਪੂਰੀ ਗੱਲ।

ਕੀ ਹੋਇਆ? ਬਸ ਜੀ, ਹੋਣਾ ਕੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਉਥੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਇੰਡੀਆ ਲਈ।

'ਮਰੀਕਨ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ? ਉਹਨੇ ਬਾਊ ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ ਐਥੇ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਉਹਦੇ ਖਤ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ।

'ਆਈ ਲਵ ਯੂ ਰੀਜੈਂਡ। ਤੂੰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾ।' ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ ਬਾਊ ਜੀ, ਹੈ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਜਨਾਨੀ ਦੀ ਜਾਤ ਦਾ?

ਕੀ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ, ਮੈਡਮ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਮੈਡਮ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਜੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਸਾਡੇ ਮਗਰੋਂ ਮੈਡਮ ਬਾਹਲੀ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਹਨੇ ਬਿਜਨਸ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਦਾਦੀ ਕਹਿੰਦੀ ਏ, ਬਈ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਉਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਸਾਡੀ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਪੁੱਛਣ। ਯਾਰ ਦੋਸਤ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸਿਨਮਾ ਤੱਕਣ।

ਸਾਡਾ ਇਕ ਬੇਲੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕੁਲਦੀਪ। ਅਮੀਰ ਵੀ ਬੜਾ ਸੀ ਤੇ ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਵੀ। ਉਹ ਮੈਡਮ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਮੈਡਮ ਨਾਲ ਬਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦੈ, ਬਈ ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਮੈਡਮ ਨੇ ਬੜੀ ਪੀਤੀ ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਰੋਈ ਹੀ ਜਾਵੇ ਆਖ ਆਖ ਕੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਸਰਦਾ ਜਿੰਦੂਆ। ਇਕ ਰਾਤ ਨੀਂਦ ਦੀ ਗੋਲੀ ਖਾ ਕੇ ਜੇਹੀ ਸੁੱਤੀ ਕਿ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਉਠੀ। ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਇਸ ਜਾਤ ਦਾ, ਬਾਊ ਜੀ।

ਲਵਲੀ? ਹੁਣ ਲਵਲੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੀ ਦੱਸੀਏ। ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਤੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਸਾਡੀ ਯਾਰੀ ਬਾਰੇ। ਪੂਰੇ ਦਸ ਸਾਲ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਘੁੰਮੀ ਫਿਰੀ। ਸੀਗੀ ਵੀ ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਦਲੇਰ। ਸ਼ਰੇਆਮ ਠੋਕ ਵਜਾ ਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਦੱਸਦੀ ਸੀ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਕ। ਆਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, "ਜੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇਰੇ ਲੇਖੇ ਲਾ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਡਰ ਕਾਹਦਾ?"

ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਚਲੇ ਗਏ ਜੀ, ਪੰਜੋਰ ਗਾਰਡਨ। ਅੰਬਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਹੇਠਾਂ ਲਵਲੀ ਦੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਪੈ ਗਏ ਅਸੀਂ। ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਉਹਦੀ ਗੁੱਤ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਖੇਡਦੇ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਖਬਰ ਕਿ ਹੌਲਦਾਰ ਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਕੌਣ ਏ ਬਈ ਤੇਰੀ ਇਹ?"

ਅਸਾਂ ਆਖਿਆ, "ਸਾਡੀ ਮਾਸ਼ੂਕਾ ਏ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਾਸ਼ੂਕਾ ਈ ਏ ਨਾ ਘਰਵਾਲੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?"

ਅਸਾਂ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਘਰਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਏਥੇ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਏਨੀ ਕੜਕਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ? ਘਰ ਨਾ ਬਹਿੰਦੇ 'ਰਾਮ ਨਾਲ?"

ਲਓ ਜੀ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਥਾਣੇ ਚਲੋ।"

ਅਸੀਂ ਤੁਰ ਪਏ। ਪਰ ਲਵਲੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਵੇ। ਉਹਦੀ ਇੱਜਤ ਦਾ ਸੁਆਲ ਸੀ। ਬਾਊ ਜੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਡਰੀ ਜਣੇ ਦੀ ਬੱਚੀ, ਬੋਲੀ, "ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ ਜਿੰਦੂਆ। ਇਹ ਤੇਰਾ ਬਾਲ ਵੀ ਬਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਮੈਂ ਕਹਾਂਗੀ, 'ਮੈਂ ਬਾਲਗ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਈ ਹਾਂ ਇਹਦੇ ਨਾ।' ਲਵਲੀ ਤਾਂ ਬਾਊ ਜੀ, ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵੀ ਆਈ ਸੀ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ, ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਦਫਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸੱਤ ਲਗੀ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੀ, 'ਜਿੰਦੂਆ, ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹਾਂ ਤੇ ਤੇਰੀ ਹੀ ਰਹਾਂਗੀ ਮਰਦੇ ਦਮ ਤਕ।'

ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ ਜੀ ਲਵਲੀ 'ਤੇ? ਉਚੀ ਲੰਮੀ, ਤਗੜੀ ਸਪੋਟਰਸ ਟੀਚਰ, ਗੋਰੀ ਚਿੱਟੀ, ਬਲੌਰੀ ਅੱਖਾਂ, ਸੱਜੀ ਗੱਲ੍ਹ ਉਤੇ ਤਿਲ ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਥੱਲੇ ਝੂਲਦੀ ਗੁੱਤ, ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਧੀ ਜੱਟਾਂ ਦੀ। ਬਾਊ ਜੀ, ਇਸ਼ਕ ਕਰਨਾ ਤੇ ਇਹ ਜੱਟੀਆਂ ਹੀ ਜਾਣਦੀਆਂ ਨੇ।"

ਕੀ ਬਣਿਆ ਉਸ ਦਾ? ਬਾਊ ਜੀ, ਕਾਹਲੇ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦੇ ਹੋ। ਦਸਨੇ ਆ ਨਾ। ਅਸੀਂ ਆਏ ਵਾਪਸ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ। ਸਾਨੂੰ ਏਅਰ ਪੋਰਟ ਉਤੇ ਹੀ ਯਾਰਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਬਈ, "ਰਜਿੰਦਰ, ਲਵਲੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਲੈਕ। ਅਸਾਂ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਦੋ ਵੇਰਾਂ ਮਿਸਟਰ ਪਾਲ ਦੀ ਜੀਪ 'ਚ ਵੇਖਿਐ।"

ਖੈਰ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਉਸ ਕੋਲ ਸਵੇਰੇ ਹੀ। ਉਹ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਸਕੂਟਰ ਉਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

'ਜਿੰਦੂਆ...।' ਲਵਲੀ ਚੀਕ ਕੇ ਲੱਗ ਗਈ ਜੀ, ਸਾਡੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ।

ਅਸੀਂ ਲੈ ਗਏ ਉਸ ਨੂੰ ਮਗਰ ਬਿਠਾ ਕੇ, ਝੀਲ ਕੰਢੇ। ਸਿੱਧਾ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਅਸਾਂ, "ਦੇਖ ਬਈ ਲਵਲੀ, ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਪਰ ਖਬਰ ਅਸਾਂ ਮਿੰਟ ਮਿੰਟ ਦੀ ਰੱਖੀ, ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ। ਸੱਚ ਦੱਸ, ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਮਗਰੋਂ ਪਾਲ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦੀ ਰਹੀ ਏਂ ਕਿ ਨਹੀਂ?"

ਫੱਕ ਹੋ ਗਈ ਜੀ, ਉਹ ਤਾਂ। ਬੋਲ ਹੀ ਨਾ ਸਕੀ। ਫੇਰ ਹਟਕੋਰੇ ਲੈਂਦੀ ਬੋਲੀ, "ਜਿੰਦੂਆ ਤੂੰ ਜਾਂਦੀ ਵੇਰਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੈਂ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਆਇਆ। ਦਾਦੀ ਤੇਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡੁਬਈ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਏਂ ਤੇ ਹੁਣ ਓਥੇ ਹੀ ਰਹੇਂਗਾ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ। ਨਿੱਕੀ ਭੈਣ ਵੀ ਹੁਣ ਪੰਝੀਆਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਹੋ ਚੁਕਿਐ। ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਥਹੁ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਾਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਤਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਸਾਡੇ ਪਿਆਰੇ ਬਾਰੇ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ 'ਪਾਲ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੈ ਤੇ ਫੇਰ ਵੀ ਤੇਰਾ ਹੱਥ ਮੰਗ ਰਿਹੈ' ਪਰ ਜਿੰਦੂਆ ਤੂੰ ਮੁੜ ਆਇਐਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਤੇਰੇ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਾਲ ਵਾਰੇ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹਾਂ, ਜਨਮਾਂ ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਲਈ।" ਰੋ ਰੋ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜੀ ਉਸ ਦਾ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਬਾਊ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਵਲੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਗਏ ਤੇ ਖਤ ਪੱਤਰ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਇਆ ਪਰ ਆਖਰ ਉਹ ਪੂਰੇ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਸਾਨੂੰ। ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ 'ਮਰੀਕਨ ਨਾਲ ਬਿਆਹ ਵੀ ਕਰਾ ਲੈਂਦੇ ਪਰ ਮੁੜ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਤਲਾਕ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਲਵਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਵਸਾਣਾ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਏਨੇ ਸਾਲ ਸਾਡੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹੀ, ਉਥੇ 3-4 ਸਾਲ ਹੋਰ ਸਬਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ। ਪਰ ਹੈ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਇਸ ਜਾਤ ਦਾ?

ਤੇ ਬਾਊ ਜੀ, ਹੁਣ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀ ਮੱਖੀ ਕੌਣ ਨਿਗਲੇ?

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-259-9353

ਗੁੱਡਮੈਨ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ

ਬੜਾ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਸੁਣਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਕਿਧਰੇ ਇਸ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕੱਢਣਗੇ। ਜਦ ਕੋਈ ਬੰਦਾ, ਖਾਸ ਕਰ ਬੱਚਾ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਵਜੋਂ 'ਗੁੱਡਮੈਨ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ' ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ 'ਬੱਲੇ ਸ਼ੇਰਾ', 'ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਈ ਮੁੰਡਿਆ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ ਦੇ ਇੱਕ ਨਾਟਕ ਦਾ ਨਾਂ 'ਗੁੱਡਮੈਨ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ' ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ।

ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬੜੀ ਅਲੋਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁੱਡਮੈਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲਟੈਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਲੈਂਟਰਨ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੁਪਾਂਤਰ। ਉਂਜ ਤਾਂ 'ਦੀ' (The) ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ Goodman The Lantern ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ। ਲਾਲਟੈਣ ਜਿਹਾ ਚੰਗਾ ਆਦਮੀ? ਜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ The ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ 'ਦੀ' ਜੋ ਵਿਆਕਰਣਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਯੋਜਕ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਗੁੱਡਮੈਨ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਗੁੱਡਮੈਨ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ? ਕੀ ਗੁੱਡਮੈਨ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ ਚੰਗੇ ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਵੀ ਚੰਗੇਰੀ ਹੈ? ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ, ਕਹਾਵਤਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਊਲ-ਜਲੂਲ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਪੈਰ, ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਉਘਾੜਨਾ ਕੋਈ 'ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ।' 'ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ' ਨਾਮੀ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਖੂਬ ਸਮਝ ਲਈ ਸੀ। ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ 'ਰੰਨ ਨਾ ਕੰਨ', 'ਟੇਢੀ ਖੀਰ', 'ਏਹੋ ਜਿਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਏਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ', 'ਝਨਾਂ ਦਾ ਦੀਵਾ' ਆਦਿ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ, ਕਹਾਵਤਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤੁਕ ਜਾਂ ਤਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ! ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਆਦਿ

ਦੇ ਅਰਥ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਅਰਥ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚਲੇ ਵਾਕ ਦੇ ਵਿਆਕਰਣਕ ਤਰਕ ਤੋਂ ਸਮਝਣਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਾਣੋਂ ਅਸੀਂ ਅੰਬ ਖਾਣੇ ਹਨ, ਪੇੜ ਥੋੜੀ ਗਿਣਨੇ ਹਨ। ਮੁਹਾਵਰੇ ਆਦਿ ਦਾ ਤਰਕ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਏਧਰ ਵੀ ਜ਼ਰਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਵੇਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ, 'ਗੁੱਡਮੈਨ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ, ਬੈਡ ਮੈਨ ਦਾ ਦੀਵਾ', 123 ਇੰਡੀਆ ਇਜ਼ ਫਰੀ' ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਕ ਚੰਗੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਲਾਲਟੈਣ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅਸੀਂ (ਮਾੜੇ ਲੋਕ) ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਦੀਵੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ। ਇਥੇ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਵਡਿਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ 'ਬੈਡ ਮੈਨ ਦਾ ਦੀਵਾ' ਆਦਿ ਬੋਲ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇੰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 'ਪੜ੍ਹੇ ਫਾਰਸੀ ਵੇਚੇ ਤੇਲ, ਦੇਖੋ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਖੇਲ' ਕਹਾਵਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੱਧ ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਹੀ ਇਹੋ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜਾ ਅੱਧ ਮਗਰੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਕਾਂਸ਼ Good Smartian ਦਾ ਵਿਗੜਿਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਅੰਜੀਲ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਈਸਾ ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਲੁਟੇਰਾ ਇਕ ਮੁਸਾਫਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੂਬ ਕੁੱਟ ਕੇ ਅਧ ਮੋਇਆ ਕਰਕੇ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੁਜਾਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਲੀਵਾਈਟ (ਲੇਵੀ ਦਾ ਯਹੂਦੀ) ਦੁਖ ਵਿਚ ਚੀਖਦੇ ਮੁਸਾਫਰ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਸਮਾਰੀਟਨ (ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਕਬੀਲਾ) ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਿੱਥੇ ਸਮਾਰੀਟਨ, ਕਿੱਥੇ ਲਾਲਟੈਣ! ਗੱਲ ਗਲੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਲੰਪ ਸਿਗਰਟ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਹੈ 'ਸਿਗਰਟ ਲੰਪ ਦਾ, ਪਾਣੀ ਪੰਪ ਦਾ।'

ਇਕ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਆਖਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਅੰਨਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਾਲਟੈਣ ਚੁੱਕੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਬੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਨੇਤਰਹੀਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲਾਲਟੈਣ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਹ ਸਫਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਖੁਦ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਪਰ ਲਾਲਟੈਣ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਭੁੱਲੇ ਭਟਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਕਥਾ ਵਧੀਆ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਦੀ ਕਥਾ ਹੈ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ ਕਿਉਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ? ਜੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ 'ਦੀ' ਸ਼ਬਦ ਕਿਉਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ?

ਇਤਫਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝੋ ਜਾਂ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਕਿ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਂ Goodman's lantern ਹੈ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗਾਹਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਖੋਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਨਾਂ 'ਉਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੀਨਾ ਬਸੀਨਾ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦੀ' ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੋ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ (ਲਾਲਟੈਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਭਕਾਰੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਕੀ ਕੀ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ? ਭਾਵੇਂ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਲਾਲਟੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਵਾਲੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਦੱਸ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਗੁੱਡਮੈਨ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ' ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੇ ਇਸ ਸ੍ਰੋਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਜੋ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲਟੈਣਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਸੀ/ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਗੁੱਡਮੈਨ ਲੈਂਟਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਾਲਟੈਣਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਸੀ। ਲਾਲਟੈਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੁੰਦੀ ਚਰਚਾ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, 'ਗੁਡਮੈਨ ਦੀ ਲਾਲਟੈਣ' ਹੈ ਬਈ ਅਸਲੀ। ਸਮਾਂ ਪੈ ਕੇ ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਮੁਢ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਮੁਹਾਵਰਾ ਬਣ ਕੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਚੰਗੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦ 'ਗੁੱਡਮੈਨ' ਨੇ ਇਸ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਢੁਕਾਉਣ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਉਂਜ ਗੁੱਡਮੈਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਂ ਹੈ।

ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਭਿਣਕ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਜੇ ਕੋਈ ਪਾਠਕ ਇਸ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੀ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਰਿਣੀ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਪੁਸਤਕ ਪੜਚੋਲ

ਮਾਤਮੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਰੋਹ-ਬਿਰਤਾਂਤ: ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ

23 ਨਵੰਬਰ 1931 ਨੂੰ ਜਨਮੇ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਮੋਸ਼ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਢੇਰ ਸਾਰਾ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੰਜ ਨਾਵਲ ਪਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੇਖਕਾਂ ਟਾਲਸਟਾਏ, ਦੋਸਤੋਵਸਕੀ, ਚੈਖੋਵ, ਵਿਕਟਰ ਹਿਊਗੋ, ਗੋਗੋਲ, ਪੁਸ਼ਕਿਨ, ਵੋਲਟੇਅਰ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਵਲ ਲਿਖੇ। 87 ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਪੜਿਆ ਖਾਮੋਸ਼ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਹੈਮਿੰਗਵੇ ਬਾਰੇ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਾਵਲ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

'ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਤੇ ਨਾਮਵਰ ਨਾਵਲਕਾਰ ਸ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਮੋਸ਼ ਦਾ ਤੇਰਵਾਂ ਨਾਵਲ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਧਰਾਤਲ, ਜਨ-ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ. ਖਾਮੋਸ਼ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਅਤੇ ਸਿਰੜੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਰਚਿਤ ਨਾਵਲ 'ਕਾਫਰ ਮਸੀਹਾ' ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਾਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਹਿਤਲ ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

'ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਵਲ ਹੈ ਜੋ 1790 ਵਿਚ ਹੋਏ ਫਰਾਂਸੀਸੀ

ਡਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਣ, ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ, ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਹ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਹ ਕਾਰਨ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਚ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਨਕਲਾਬ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ, ਬਿਨਾ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ, ਵਿਧੀ ਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਸਥਾਪਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਆਮ ਲੋਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਇਨਕਲਾਬ ਫਰਾਂਸ 'ਚ ਫੈਲੀ ਅਰਾਜਕਤਾ, ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਕੁਕਰਮ, ਕੁਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਢਾਲਣਾ ਅਤੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਸਹੀ ਤੱਥ, ਨਾਂਵਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ, ਰਹਿਤਲ, ਰੰਗਾਂ, ਰਿਵਾਜਾਂ, ਰੀਤਾਂ-ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਪਰ 86 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸ. ਖਾਮੋਸ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਬਿਰਤੀ, ਲਗਨ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਇਸ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਹਨ।

ਫਰਾਂਸ ਵਰਗੇ ਸਭਿਅਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਇਨਕਲਾਬ ਦੌਰਾਨ ਦਸ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲ, ਖੂਨ ਦੇ ਦਰਿਆ ਅਤੇ ਦਰਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਦਿਲ ਕੰਬਾਊ ਹੈ, ਪਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਤਾਰਨੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਏ। ਇਹ ਇਨਕਲਾਬ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਭਵਿੱਖੀ ਇਨਕਲਾਬਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ, ਖੱਬੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ,

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਮੋਸ਼

ਸੱਜੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਕਮਿਊਨ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਜ਼ਮ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਖਾਮੋਸ਼ ਨੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਾਵਲੀ ਵਿਧਾ ਵਿਚ ਢਾਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਬੀਤੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਮਝ ਅਤੇ ਅਪਨਾ ਕੇ ਨਵੀਆਂ ਤਰਜ਼ੀਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਵਲ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਪੁਖਤਗੀ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚਲੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਜੁਗਤ ਵਿਚ ਸ. ਖਾਮੋਸ਼ ਬਹੁਤ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਹਨ।

ਵੱਡ-ਅਕਾਰੀ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰਜਣਾ, ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ, ਰੌਚਕਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣਾ, ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ. ਖਾਮੋਸ਼ ਬਹੁਤ ਸਫ਼ਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਲੋੜਾਂ-ਥੋੜ੍ਹਾਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਵਸੀਲੇ/ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਹ, ਤਕਰਾਰ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਪਰਤ ਦਰ ਪਰਤ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ, ਰਵਾਨਗੀ ਅਤੇ ਰਸੀਲਾਪਣ, ਪਾਠਕ ਦੀ ਰੌਚਕਤਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੈ।

ਸ. ਖਾਮੋਸ਼ ਨਾਵਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਕ ਕਵੀ ਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਸਥਿੱਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ-ਪੰਕਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਿੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਲਾਹੁਣਯੋਗ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪੋਪ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਦਸ਼ਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, "ਨਾ ਖੁਦਾ ਹੀ ਮਿਲਾ ਨਾ ਵਸਾਲ-ਏ-ਸਨਮ, ਨਾ ਇਧਰ ਕੇ ਰਹੇ ਨਾ ਉਧਰ ਕੇ ਰਹੇ।" (ਪੰਨਾ 104)

ਜਾਂ ਜਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਖਿਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਡਿਪਟੀ ਮਾਰਕੁਈਸ ਲੈਫਾਯੈਤੀ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ: "ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਹੁਕਮ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦੈ।" ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਸ. ਖਾਮੋਸ਼ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਘਰ ਸੇ ਚਲੇ ਥੇ ਹਮ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ਤਲਾਸ਼ ਮੇਂ, ਗਮ ਰਾਹ ਮੇਂ ਖੜੇ

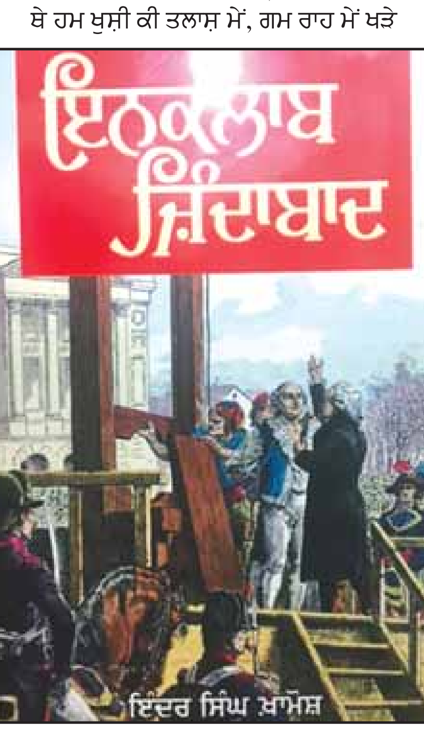

ਥੇ ਵੁਹ ਹੀ ਸਾਥ ਹੋ ਲੀਏ।" (ਪੰਨਾ 118)

ਲੋਕ-ਇਨਕਲਾਬ ਵਿਚ ਜਦ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰੋਹ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ, 'ਕੌਮ ਜਿੰਦਾਬਾਦ! ਇਨਕਲਾਬ ਜਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਗੂੰਜਦੇ ਤਾਂ ਲੇਖਕ ਦਾ ਕਵੀ ਮਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਕਦਮ ਜਦੋਂ ਇਰਾਦੇ ਮਿਲਾ ਤੁਰਦੇ, ਧੂੜਾਂ ਉਡਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਮੁਕਦੀਆਂ ਨੇ। ਨਦੀਆਂ ਜਦ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਕਾਂਗੀ, ਬੰਨ ਮਾਰਿਆਂ ਕਦੇ ਨਾ ਰੁਕਦੀਆਂ ਨੇ।" (ਪੰਨਾ 141)

ਲੋਕ-ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਜਦ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਜਾਗ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੋਹ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਬੀਹੀਆਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜਦਾ ਹੈ। ਇਨਕਲਾਬ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਭਾਵ ਕਤਲਗਾਹ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਖਿੜਕੀਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੱਚ, 'ਏਕਤਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ, ਭਰੱਪਣ ਜਾਂ ਮੌਤ' ਕਿੰਨਾ ਸਾਰਥਕ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਰੇਕ ਫਰਾਂਸ ਵਾਸੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ, "ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਮਝੇ ਜਾਣਾ ਖਤਰਨਾਕ ਸੀ।" (ਪੰਨਾ 210)

ਨਾਵਲ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪਹਿਰਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਬਿਆਨਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਕਬਰ 'ਚ ਦਫਨਾ ਦਿਤਾ: "ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲਾ ਕੌਸ਼ਲ ਬੋਨਾਪਾਰਟ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਜਰਨੈਲ ਸੀ ਜੋ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਸੀ। ਉਹੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਰਨੈਲ ਸੀ।"

'ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਵਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਤਾਂ, ਬਹੁ-ਪਰਤੀ ਸੁਨੇਹੇ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਲਬਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈਦਾ ਕਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤੰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀ ਇਹ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਾਵਲ ਲਈ ਸ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਮੋਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ! ਆਸ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦੇਣਗੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਸ. ਖਾਮੋਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਾਵਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਸ. ਖਾਮੋਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ: 916-209-8536 ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੁਹੱਬਤ-ਮੁਹਾਰਨੀ

ਨਿਆਮਤਾਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਜਿਹੇ ਖੁਸ਼ਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਜੁਗਤ ਬੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਠਕ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ! ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਉਪਾਏ ਹਰ ਜੀਵ-ਜੰਤ ਲਈ ਨੀਂਦ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਨੀਂਦ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਲਈ ਊਰਜਾ-ਸਰੋਤ, ਥੱਕੇ ਹਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸੁਖਨ-ਸੇਜ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੁਮਕਣੀ ਸੁਪਨ-ਸਾਜ਼।" ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਮੁਹੱਬਤ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗੀਤ, ਸਾਹਾਂ ਵਿਚਲਾ ਸੰਗੀਤ, ਚਾਵਾਂ ਭਿੰਨੀ ਰੀਤ ਅਤੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਮਿੱਥਣ ਵਾਲਾ ਮੀਤ।" ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, "ਮੁਹੱਬਤ, ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਮਖੌਟਾ। ਸਤਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਏ ਤਾਰ ਤਾਰ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ, ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਤ੍ਰਿਹਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।" -ਸੰਪਾਦਕ

ਮੁਹੱਬਤ, ਇਕ ਅਹਿਸਾਸ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ, ਮਨ-ਤਰੰਗਾਂ ਦੀ ਝਰਨਾਹਟ ਅਤੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਲੋਰ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਤੱਕ ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਸਫਰ, ਖੁਦ 'ਚ ਗੁਆਚਣ ਦਾ ਸਰੂਰ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਪਛਾਣ ਦੀ ਖੋਜ-ਧਰਾਤਲ।

ਮੁਹੱਬਤ ਬਹੁਰੰਗੀ। ਹਰ ਰੰਗ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਭਾ, ਲਿਸ਼ਕੋਰ, ਦਿੱਖ, ਤਾਸੀਰ, ਪਰਵਾਜ਼, ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਨਾਦ-ਅਨਾਦ।

ਮੁਹੱਬਤ ਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਪਰਤਾਂ, ਬਹੁ-ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਅਣਗਿਣਤ ਸਿਰਲੇਖ, ਅਸੀਮਤ ਸਿਰਹੱਦੇ ਅਤੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ।

ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਉਕਰੇ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਅਤੇ ਨਾ-ਗਿਣਨਯੋਗ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੇਤ-ਮਿਨਾਰ।

ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਕੀਦਤ ਦਾ ਮਾਣ, ਇਬਾਦਤ ਦਾ ਫਖਰ, ਅਕੀਦੇ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਦਾ ਹੁਲਾਸ ਅਤੇ ਮਾਣਨ ਦਾ ਗਰੂਰ।

ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਕਈ ਰੂਪਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਦਸਤਕ। ਹਰ ਦਸਤਕ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਮਿਜ਼ਾਜ਼, ਅਲੋਕਾਰੀਪੁਣਾ, ਸੁਰ, ਸੰਗੀਤਕਤਾ, ਪਰਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਸਭ ਦਾ ਸੁਪਨਾ। ਹਰ ਹੀਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਣ ਦਾ ਉਤਾਵਲਾਪਨ। ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਭਰਦੀ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ 'ਚ ਸ਼ਰਸ਼ਾਰ ਹੁੰਦੇ।

ਮਾਪੇ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸੁੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ, ਆਪਣੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸੁੱਖ ਖੁਣਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ 'ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਸ਼ਬੀਹ ਉਕਰਦੇ। ਪਰ ਜਦ ਬੱਚੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਵਿਲਕਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਵੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਲੈਣ ਤਾਂ ਬੱਚੇ, ਫਰਜੰਦ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੇ।

ਮੁਹੱਬਤ ਕਈ ਰੂਪਾਂ 'ਚ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਿਖਰੀ। ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ, ਕਿਸ ਰੂਪ ਤੇ ਰਹਿਤਲ ਨਾਲ ਮਾਣਨਾ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਅਜੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਮਖੌਟਾ। ਸਤਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ, ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਏ ਤਾਰ ਤਾਰ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ, ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਤ੍ਰਿਹਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਸੰਗ ਪਿਆਰ ਨੇ, ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਚਿਰੰਜੀਵਤਾ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦੀ ਦਾ ਰਾਗ ਬਣਨਾ ਸੀ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਰਸੀਆ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਹਰ ਸਜੀਵ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਸਰਾਪ ਬਣ ਕੇ ਗੂੰਜਦਾ ਏ।

ਮੁਹੱਬਤ ਜਦ ਨਿਜੀ ਮੁਫਾਦ ਦੇ ਦਾਇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੰਗੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਿੱਘੇ ਅਹਿਸਾਸਾਂ ਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਖੜੇ ਦੀ ਲਾਲੀ 'ਤੇ ਪਿਲੱਤਣਾਂ ਦੀ ਰੰਗਤ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ।

ਮੁਹੱਬਤ ਤਾਂ ਜੀਵਨ-ਦਾਨੀ ਬਿਰਖਾਂ, ਪਰਿੰਦਿਆਂ, ਪੌਣ ਅਤੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕੰਡੇ ਬੀਜਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ, ਜੀਵਨ ਵਿਹਾਜ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮੁਹੱਬਤ ਤਾਂ ਰੱਬ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਅਜੋਕੇ ਬਨਾਵਟੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇ ਨਿਜੀ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਏ। ਕਾਦਰ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਉਤਰੀ ਨਮੀ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਗਲਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਏ।

ਮਾਪੇ ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਸੁੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ, ਆਪਣੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸੁੱਖ ਖੁਣਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ 'ਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਸ਼ਬੀਹ ਉਕਰਦੇ। ਪਰ ਜਦ ਬੱਚੇ, ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਵਿਲਕਦੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਵੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਲੈਣ ਤਾਂ ਬੱਚੇ, ਫਰਜੰਦ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਗਵਾ ਬਹਿੰਦੇ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕਰਮ। ਹਰ ਦਿਨ ਹੀ ਮੁਹੱਬਤ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਅਤੇ ਲਬਰੇਜ਼ਤਾ ਸੰਗ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ। ਤੁਹਾਡੇ ਚੁਫੇਰੇ ਹਰ ਪਲ ਹੀ ਮੁਹੱਬਤੀ ਪਲਾਂ ਦੀ ਦਸਤਕ ਹੁੰਦੀ, ਮੁਹੱਬਤੀ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਗੂੰਜਦਾ, ਮੁਹੱਬਤੀ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਲਹਿਰਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਫੈਲਦੀ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿੰਜ ਮਾਣਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਿਜ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚਲੀ ਮੁਹੱਬਤੀ ਕਣੀਂ ਦੀ

ਲੋਅ ਹਟਕੋਰੇ ਭਰਦੀ, ਮਨ ਦਾ ਹਉਕਾ ਕਿਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਧੀਰਜ ਧਰੇ ਜਿਹੜੀ ਆਪਸੀ ਲੋਭ ਤੇ ਈਰਖਾ ਦੀ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਹਨੇਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਏ।

ਮੁਹੱਬਤ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਗੀਤ, ਸਾਹਾਂ ਵਿਚਲਾ ਸੰਗੀਤ, ਚਾਵਾਂ ਭਿੰਨੀ ਰੀਤ ਅਤੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਮਿੱਥਣ ਵਾਲਾ ਮੀਤ।

ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਖੁਦ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰਨਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਰ ਕੇ ਜਿਉਣਾ ਅਤੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਮਰਨਾ, ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਨਾਇਕਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ, ਇਸ ਦੀ ਤਸਦੀਕ।

ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ, ਦਰਾਂ ਅਤੇ ਗਰਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਿਸ਼ਕੇਰ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਗਵਾ ਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਬਉਰਿਆਂ ਹਾਰ ਫਿਰਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਥਿਆਉਂਦਾ। ਕਦੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਆਮਦ ਲਈ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਡੋਲੋ, ਤੇਲ ਚੋਵੋ ਅਤੇ ਬੰਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਰੁਸ਼ਨਾਓ, ਤਵਾਰੀਖ ਤੁਹਾਡੀ ਸਦਾ ਰਿਣੀ ਰਹੇਗੀ।

ਮੁਹੱਬਤੀ ਤਰੰਗਾਂ, ਜੀਵਨ ਤੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਯੁੱਗ ਜਿਉਣ ਦਾ ਵਰਦਾਨ। ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ੁਭ-ਕਰਮਨ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹ।

ਮੁਹੱਬਤੀ ਤਸ਼ਬੀਹ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਾਂ ਦੀ ਬਾਂਦੀ ਬਣੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਤਰੀਵ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਦ ਗੂੰਜੇ, ਸੋਚ-ਉਡਾਣ ਵਿਚ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦਾ ਮਰਤਬਾ ਮਿਲੇ, ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਆਧਾਰਸ਼ਿਲਾ ਬਣੇ ਅਤੇ ਕਰਮਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਚਾਸ਼ਣੀ ਭਰੀ ਰਹੇ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੁੜੀ ਜਾਰਡਨ ਦੀ ਰਾਣੀ-ਕੁਈਨ ਨੂਰ

ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨਲ ਸੀ. ਐਨ. ਐਨ. 'ਤੇ ਜਾਰਡਨ ਦੀ ਕੁਈਨ ਨੂਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਨ ਕੀਤਾ। ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਕਿੰਗ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਾਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਰਬ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੀ ਅਲੱਗ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸੋਚਣਾ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ

ਪਰਦੀਪ ਸੈਨ ਹੋਜੇ
ਫੋਨ: 408-540-4547

ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਬੋਲਣਾ ਅਮਰੀਕਨ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈ ਹੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤਾਂ ਅਰਬ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀ।

ਉਸ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'Leap of Faith' ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਮਪਲ ਲੀਸਾ ਹਾਲਬੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਉਮਰ ਵਿਚ 15 ਸਾਲ ਵੱਡੇ, ਤਿੰਨ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅੱਠ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਾਪ ਕਿੰਗ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਫਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਹੈ।

ਲੀਸਾ ਦਾ ਜਨਮ 23 ਅਗਸਤ 1951 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਡੋਰਿਸ ਕਾਰਲਕੁਇਸਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਸਵੀਡਨ ਤੋਂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਉ ਦਾ ਨਾਂ ਨਜ਼ੀਬ ਹਾਲਬੀ ਸੀ। ਨਜ਼ੀਬ ਦਾ ਬਾਪ ਨਜ਼ੀਬ ਸੀਨੀਅਰ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਰਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਸੀਰੀਆ ਤੋਂ ਈਸਾਈ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਡੈਲਸ (ਟੈਕਸਾਸ) ਵਿਚ ਲੋਰਾ ਵਿਲਕਨ ਨਾਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕਨ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ੀਬ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਅਜੇ ਨਜ਼ੀਬ 12 ਸਾਲ ਦਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਪਿਉ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਲੋਰਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਟੈਨਫੋਰਡ ਤੋਂ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਯੇਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ।

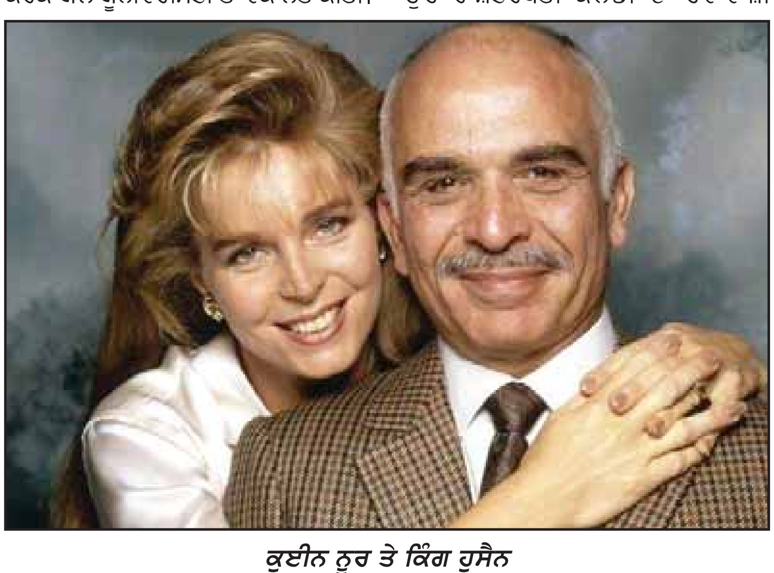

ਕੁਈਨ ਨੂਰ ਤੇ ਕਿੰਗ ਹੁਸੈਨ

ਨਜ਼ੀਬ ਹਵਾਵਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਹਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਕ ਸਰਵੋਤਮ ਟੈਸਟ ਪਾਇਲਟ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਹਾਜ ਉਡਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨੇਵੀ ਦਾ ਬੰਬਰ ਜੈਟ ਦਾ ਵੀ ਟੈਸਟ ਪਾਇਲਟ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਡੋਰਿਸ ਨਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਮਿਲੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 3 ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ-ਲੀਸਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ, ਫਿਰ ਭਰਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਚੀਅਨ ਅਤੇ ਭੈਣ ਅਲੈਕਸਾ।

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੂਮੈਨ ਨੇ ਨਜ਼ੀਬ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਫੈਂਸ ਦਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸੈਕਟਰੀ ਬਣਾਇਆ। 1961 ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੈਨੇਡੀ ਦਾ ਹਵਾਵਾਜ਼ੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣਿਆ।

ਲੀਸਾ ਹਾਲਬੀ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਿਵਲ ਰਾਈਟਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੀ ਜੰਗ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਲੀਸਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਡਿਗਰੀ 1974 ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਾਲ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਲਈ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿਚ ਅਰਬਨ ਪਲੈਨਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਜਦ ਈਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪੈਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਈਰਾਨ ਛੱਡ ਆਈ।

ਲੀਸਾ ਦਾ ਪਿਉ ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਪੈਨ-ਐਮ ਏਅਰ ਲਾਈਨ' ਦੇ ਸੀ. ਈ. ਓ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਕਿੰਗ ਹੁਸੈਨ ਦੀ 'ਜਾਰਡਨ ਏਅਰਲਾਈਜ਼' ਲਈ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਲੀਸਾ ਉਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰਡਨ ਚਲੀ ਗਈ। ਅਮਾਨ ਦੇ ਏਅਰ ਪੋਰਟ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਿੰਗ ਹੁਸੈਨ ਨਾਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਈ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਕਿੰਗ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਇਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੀਸਾ ਦਾ ਪਿਓ ਨਜ਼ੀਬ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਰਡਨ ਵਿਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਿੰਗ ਹੁਸੈਨ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ ਲੱਗੇ। ਲੀਸਾ ਦਾ 26 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ 41 ਸਾਲ ਦੇ ਕਿੰਗ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਆਹਾਂ ਤੋਂ ਅੱਠ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਨ। ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਲੀਸਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਬਣਨ ਲਈ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲੀਸਾ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਪਸੰਦ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਪਰ ਅਰਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਿਛੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਵਲੋਂ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਹੱਤਿਆ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਈਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੀਸਾ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਨੂਰ ਅਲ ਹੁਸੈਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ 15 ਜੂਨ 1978 ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੋਇਆ। ਲੀਸਾ ਤੋਂ ਬਣੀ ਕੁਈਨ ਨੂਰ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਏ। ਇਸ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਬੱਚੇ-ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।

ਕੁਈਨ ਨੂਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਅਰਬ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ। ਉਹ 1986 ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਵੀ ਗਈ। ਕਿੰਗ ਹੁਸੈਨ ਅਰਬ-ਇਸਰਾਈਲ ਮਸਲੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਦਾ ਵੀ ਆਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਆ ਲੱਗੀ। ਕੁਈਨ ਨੂਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰੀਬ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਇੱਥੇ ਰਹੇ ਪਰ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਪਿਆ। ਅੰਤ ਕੁਈਨ ਨੂਰ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਰਡਨ ਲੈ ਗਈ। 7 ਫਰਵਰੀ 1999 ਨੂੰ ਕਿੰਗ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਜਾਰਡਨ ਦਾ ਕਿੰਗ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੁਈਨ ਨੂਰ ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਰਡਨ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

Now Open

Indiana

1480 N State Road 1, Cambridge City, IN 47327. 70 Exit 137

Diesel/Gas

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ

ਇਥੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉਪਰ ਬੈਠਕੇ ਖਾਓ-ਪੀਓ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੋ...
ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਘਰ ਦੀ...

ਸਹੂਲਤਾਂ

ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ !

- ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ
- ਸਸਤਾ ਡੀਜ਼ਲ
- Liquor, Beer & Wine
- truck repair, new showers, scale.

Free Buffet over 100 gallons

open 6am to midnight

Phone: 765-478-6300

The Law Firm Of Fatima Johnson

3737 N. Meridian St., Ste 106, Indianapolis, IN 46208

vitalvisa THE LAW FIRM OF FATIMA JOHNSON

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੋ

Are you planning on going to your immigration interview or court alone? Don't do it!
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਇੰਟਰਵਿਊ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਇੰਜ ਨਾ ਕਰੋ!
Did you enter the U.S. without a visa?
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇ ਬਿਨਾ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਹੋ?
Do you have family members outside the U.S.?
ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ?
Does your application keep getting denied?
ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਖਾਸਤ ਵਾਰ ਵਾਰ ਰੱਦ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ?

We are experienced in.

•Deportation Defense •VAWA •Asylum •Work Permit
•Family and Marriage Based •Investor Visa (H1B, E-2, EB-5)
•SIJS (Special Immigration Juvenile Status)

Come talk to an experienced immigration attorany. Call to schedule an appointment today
ਇੱਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਟਾਰਨੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਅੱਜ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Languages Spoken
•English •Hindi •Punjabi •Urdu •Spanish •French •Arabic •Chinese
ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ, ਸਪੈਨਿਸ਼, ਫਰੈਂਚ, ਅਰਬੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ

Licensed to Practice Immigration Law in all 50 States.

Ph: 317-252-0013

info@vitalvisa.com

This is an attorney advertisement

Need Company Drivers & Owner Operators

Autobahn offers dedicated Automotive roundtrip lanes from Micigan.
Minimum 3000 miles for single and 6000 for teams.

Runs available to Laredo TX , Dallas TX. Brownsville TX, Missouri, Kansas, Indiana.

*Good pay package with health benefits
*Safety bonus *Weekly home time
*2018 New Automatic Freightliner trucks
*24 hrs dispatch

Fuel cards for TA, Flying J, loves truck stops

AUTOBAHN FREIGHT LINES LTD.

Contact, Jagmohan Gill

Ph: 313-600-0273

Gill@autobahnfreight.com

ਸਿੱਖ ਸਤਿਸੰਗ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ

10950 South East Ave., Indianapolis, Indiana, 46239 Ph: 317-862-SIKH (7454) www.indianapolisgurdwara.org

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨਾ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥ ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ॥

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ 68ਵੀਂ ਬਰਸੀ

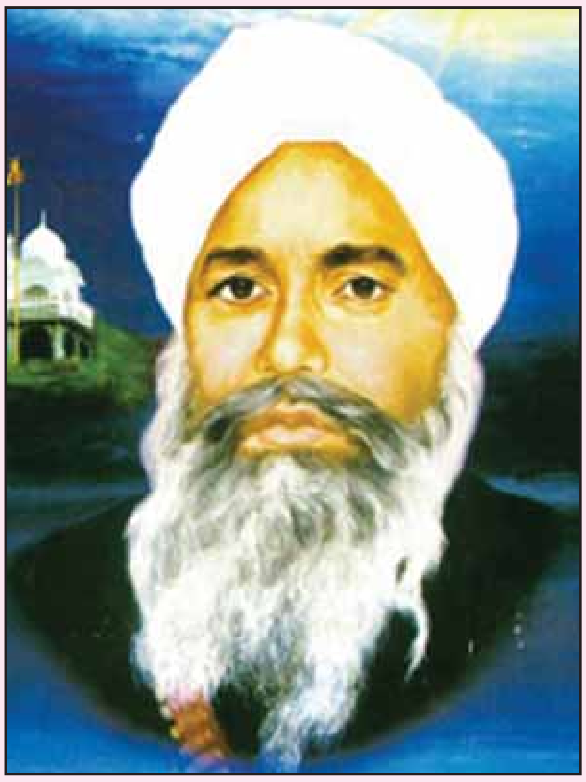

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ।

8 ਜੂਨ 2018, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ-10 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ

10 ਜੂਨ 2018, ਐਤਵਾਰ ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ-9 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ 10 ਜੂਨ 2018 ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਸੀ ਘੀ 'ਚ ਤਲੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਗੰਨੇ ਦੇ ਰਸ ਅਤੇ ਡੋਸੇ ਦੇ ਸਟਾਲ ਲਾਏ ਜਾਣਗੇ

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਜਥੇ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ

ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ, ਭਾਈ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਰਾਗੀ ਜਥਾ

Inderjit Singh Dala (317-605-2901) & Harjinderpal Singh Dala (317-748-6911), Founders of Sant Baba Prem Singh Ji Society of Indianapolis

Executive Committee

Harpal Singh Jabbo
President
Ph: (317-551-8199)

Lakhwant Singh Khasria
Vice President
Ph: (317-985-1081)

Sukhwinder Singh Sukha
Chairman
Ph: (812-391-3062)

Davinder Singh Duburji
Cashier
Ph: (812-278-0759)

Palwinder Singh Shalhan (Bobby)
Secretary
Ph: (317-657-1562)